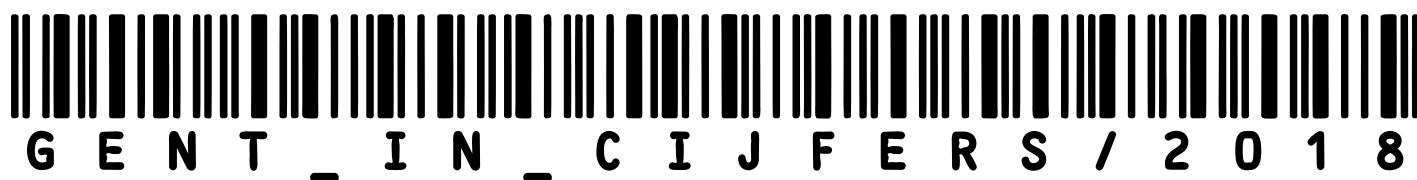

Omgevings- analyse

De wijken van Gent

Omgevings- analyse

Gent in cijfers 2018

Colofon

v.u. Burgemeester Daniël Termont
Botermarkt 1, 9000 Gent

Teksten: Dienst Data en Informatie - Bedrijfsvoering - Stad Gent
Copywriting: Magelaan cvba, Gent
Fotografie: Stad Gent
Grafische vormgeving en opmaak: Magelaan cvba, Gent
Druk: Zquadra
Wettelijk depot: D/2018/0341/16

Meer weten?

Over de dienstverlening van de stadsdiensten
en het stadsbestuur van Gent:
Gentinfo: 09 210 10 10 of gentinfo@gent.be

Over de cijfers:
[Gent.buurtmonitor.be/dashboard](https://gent.buurtmonitor.be/dashboard)
[Gent.buurtmonitor.be](https://gent.buurtmonitor.be)
[Hoeveelin.stad.gent](https://hoeveelin.stad.gent)
[Data.stad.gent](https://data.stad.gent)

Voorwoord

Iedereen moet af en toe stilstaan bij wat er rondom hem of haar gebeurt, een inventaris opmaken en de wensen voor de toekomst bepalen. Ook een stad heeft daar nood aan. En data zijn het nieuwe goud. We hebben data over Gent en we gaan actief op zoek naar bijkomende gegevens. Dat doen we niet om rijk te worden, maar om (het leven in) de stad beter te maken.

Deze publicatie komt er om de zes jaar, om het aantredend bestuur een krachtige schets van Gent te geven. Per beleidsdomein wordt in grote lijnen de huidige situatie beschreven. Daardoor kan het stadsbestuur beslissingen nemen die geen nattevingerwerk zijn, maar gebaseerd op cijfers en geobserveerde evoluties. We kunnen dan verder dan morgen kijken en nu al initiatieven nemen waarvan we met zijn allen in de toekomst de vruchten zullen plukken.

Die toekomst ziet er op sommige vlakken niet echt rooskleurig uit. In deze publicatie staan zaken over de stad die we misschien liever niet weten. Anderzijds zijn er ook evoluties waarmee wij als bestuurders wel graag uitpakken.

Hoe dan ook, elkeen die met de stad Gent bezig is – en dat geldt zeker voor de beleidsmakers – hebben met deze publicatie een mooi naslagwerk. De mannen en vrouwen van onze Dienst Data & Informatie zijn elke werkdag bezig met het samenbrengen en analyseren van data. Buitenstaanders horen of zien hen nauwelijks, ze werken immers achter de schermen, maar doen het met hart en ziel. Daarvan is dit waardevolle boek, dat ook online te vinden is, het resultaat. Waarvoor mijn hartelijke dank.

Daniël Termont
Burgemeester Stad Gent

Dankwoord

Deze omgevingsanalyse is een product van de administratie van de Stad Gent en het OCMW Gent. Om dit te kunnen realiseren, is voor elk hoofdstuk een klein kernteam samengesteld dat voor het schrijven verantwoordelijk was. De diensten en departementen die bij een bepaald thema betrokken zijn, kregen de mogelijkheid om de teksten en cijfers te controleren en te valideren. Waar opportuun lazen begeleidingsgroepen en externe partners de tekst mee na. De Dienst Data en Informatie dankt iedereen voor de vlotte samenwerking.

Schreven mee: Els Uytterhoeven, Luc Vanden Berge, Hans Thielemans, Sandra Rottiers, Tijn De Witte, Peter Dewit, Eric Dirikx, Els Verhasselt, David Cis, Katrien Van Goidsenhoven, Trees De Bruycker, Eva Vandevivere, Joke Vasseur, Joris Beaumon, Vicky Snauwaert, Els Bauwens, Bart Doucet, Kathleen Verschuere, Wim Vandendriessche, Wouter Verstraete, Filip Dhaene, Klaas Ballegeer, Els De Leeuw, Tom Strengs, Astrid Faelens, Annelies Van Steenberge, Regine Laverge, Hilde Reynvoet, Irmine Vermandere, Patricia Vanderbauwhede, Els Devriendt, Kobe Deboscher, Jeroen Mercy, Mieke Schauvliege, Sofie Custers, Veerle Vercauteren, Kim Paduwat, Simon Verledens, Ann Bats, Dries Meers.

Lazen mee: Kim Geenens, John Monsecour, Hans Hofman, Peter Colle, Maaïke Buyst, Kristel Danel, Bieke Dobbelaere, Kathleen Snoeck, Gudrun Van Der Gucht, Sara Symoens, Inge De Roose, Filip De Sager, Johan Van de Wiele, Claude Lybeer en alle collega's van Dienst Data en Informatie en Dienst Beleidsparticipatie en Strategie.

Inleiding

Een strategisch plan voor Gent opmaken, kan niet zonder correcte en duidelijke achtergrondinformatie. Dat is wat deze omgevingsanalyse beoogt: het beleid mee voorbereiden en ondersteunen, en de debatten voeden.

Deze publicatie wordt best samen gelezen met of voorafgegaan door 'Gentenaars en Gentgebruikers', online te vinden via hoeveelin.stad.gent. Daarin staan naast cijfers over de twee groepen uit de titel, ook bevolkingsprognoses en tendensen in de demografische evoluties. U vindt er ook wijkprofielen, waardoor u een zicht krijgt op de diversiteit tussen en in de wijken.

Het overzicht van de beleidsdomeinen vindt u hier. Per thema geven we cijfers, tonen we evoluties en delen we inzichten. We proberen daarbij gegevens over de regio te betrekken, omdat de omgeving van Gent nu eenmaal niet aan de stadsgrenzen stopt.

Voor sommige thema's is er veel cijfermateriaal beschikbaar, voor andere niet. Daarnaast laat niet elk thema zich even gemakkelijk kwantificeren of is er geen traditie in monitoring. Maar wat er beschikbaar is, is te vinden via gent.buurtmonitor.be. Dit is het Gentcijfersplatform, dat de laatste jaren gegroeid is en een gemakkelijk toegankelijk dashboard kreeg (gent.buurtmonitor.be/dashboard). De (omgevings)data van een stad digitaliseren, aantrekkelijk visualiseren en publiek maken is een belangrijke trend tijdens het laatste decennium: ook de andere centrumsteden, de Vlaamse en federale overheid nemen gelijkaardige initiatieven.

Om (nieuwe) facetten binnen een beleidsthema te capteren is er van bij de aanvang gebruik gemaakt van twee publicaties: de vernieuwde visietekst van de Vlaamse Stadsmonitor voor leefbare en duurzame steden en de *Sustainable Development Goals* (SDG's) van de Verenigde Naties. Een deel van die SDG-oefening vindt u achteraan in de index terug.

De Dienst Data & Informatie van de Stad Gent is verantwoordelijk voor de totstandkoming, het proces, de begeleiding, de redactie en de publicatie van deze omgevingsanalyse. We vertrokken van de Omgevingsanalyse 2013 en actualiseerden de inhoud. We kwamen tot de vaststelling dat sommige stukken beter in een apart hoofdstuk werden behandeld (bijvoorbeeld Armoede), het thema Milieu werd Klimaat en Stadsvlucht kreeg een apart hoofdstuk.

De basis van dit boek is een meer uitgebreide, technische versie die in mei 2018 aan alle Gentse politieke partijen is overgemaakt en ook online te vinden is.

Voor de Dienst Data & Informatie van de Stad Gent,
Els Verhasselt
Annelies Van Steenberge
Els Bauwens
Eric Dirikx

Inhoud

Voorwoord.....	3
Inleiding.....	5
Inhoud.....	6

Ruimte 13

Ruimte om te wonen.....	13
Ruimte voor een groeiende en veranderende economie.....	14
Ruimte voor duurzame mobiliteit.....	14
Ruimte voor leefkwaliteit.....	14
Ruimte om de klimaatuitdaging aan te gaan.....	15
Verhogen van de energie-efficiëntie.....	15
Maximaal gebruik van hernieuwbare energie.....	15
Tegengaan van het stedelijk hitte-eiland-effect.....	15
Ruimte voor authenticiteit en beeldkwaliteit.....	15

Groen 17

De groenstructuur van Gent.....	17
Groenpolen.....	17
Wijkparken en woongroen.....	17
Groenklimateassen.....	18
Evoluties sinds 1999.....	18
Fragiele <i>stand still</i> voor de natuur.....	18
Iets meer bos.....	18
Meer dichtbij wijkparken en woongroen.....	18
Meer groenbeheer.....	19
GroenRup op komst.....	19

Wonen 21

De Gentse huishoudens.....	21
De Gentse woningmarkt.....	22
Grotere toename van de appartementen dan van de ééngezinswoningen.....	22
Nog steeds een grote huurmarkt.....	23
Sociale huisvesting.....	23
Mismatch op de woonmarkt.....	24
Stijgende vastgoedprijzen.....	25
Nijpende betaalbaarheid.....	26
Langere wachtlijsten in de sociale huisvesting.....	27
Kwaliteit van de woning.....	28
Wooncrisis in Gent?.....	28
Grijze wooncircuit.....	29

Stadsvlucht 31

Migratie van en naar Gent.....	32
Gezinnen.....	33
Het belang van de twintigers.....	33
De stad als roltrap.....	34
Verhuismotieven.....	35
(On)betaalbaarheid.....	35
Vertrekken de goedverdieners?.....	36
Fiscaliteit en stadsvlucht.....	36

Economie 37

De economie herstelt.....	37
Forse banencreatie in Gent, beperkte productiviteitswinsten.....	37
Een gediversifieerde economische structuur met een stevige industriële basis.....	39
Een dynamisch en innovatief ondernemingsweefsel met groeipotentieel.....	40
Innovatie en groei.....	41
Lokale consumentenmarkt.....	42

Werk 45

Gent is een jobmotor.....	45
Jobratio.....	45
Jobcreatie.....	45
Inkomende pendel.....	45
Een diverse economie.....	46
Stijgende productiviteit in de industriële sector.....	46
De tertiaire en quartaire sector zijn de motor van de werkgelegenheidsgroei.....	46
De Gentse arbeidsreserve.....	46
Werkzaamheidsgraad.....	46
Werkloosheidsgraad.....	46
Mismatch tussen vraag en aanbod.....	48
Sociale economie.....	49

Mobiliteit 51

Wijze van verplaatsen.....	51
Te voet.....	51
Met de fiets.....	51
Met het openbaar vervoer.....	52
Met de auto.....	52
Verkeersleefbaarheid.....	53
Ongevallen.....	53
Verkeershinder.....	53
Toegankelijkheid van de vervoermiddelen.....	56

Onderwijs en kinderopvang 57

Gent heeft een centrumfunctie voor onderwijs.....	57
Kinderopvang.....	57
Een verbeterde dekkingsgraad in de voorschoolse kinderopvang.....	57
Buitenschoolse opvang.....	57
Evolutie aantal kinderen in leerplichtonderwijs.....	58
Kleuters.....	58
Lager onderwijs.....	59
Secundair onderwijs.....	59
Gelijke kansen.....	60
Kleuterparticipatie.....	60
De impact van het M-decreet.....	60
Thuis taal niet Nederlands.....	61
Gelijke onderwijskansen.....	62
Spijbelcijfers.....	63
Schoolse vertraging.....	63
Hoger onderwijs.....	63

Kwaliteit van het onderwijs.....	64
Kwaliteit van het Nederlands in het lager onderwijs.....	64
Kwaliteit van het secundair onderwijs en sociale mix.....	64
Aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.....	65
Diploma is toegangsticket tot de arbeidsmarkt.....	65
Beroepsgericht onderwijs: snellere inschakeling maar kortstondig effect.....	65

Gezondheid

67

Gezondheid in Gent.....	67
Subjectieve gezondheid en (gezonde) levensverwachting.....	67
Chronische aandoeningen.....	68
Psychische klachten en problemen.....	68
Professionele hulp en gebruik van psychofarmaca.....	68
Suicide en suïcidepogingen.....	69
Dementie.....	69
Leefstijl: gezonde voeding en gezond gedrag.....	69
Voeding en voedingspatronen.....	69
Bewegen.....	69
Alcohol, drugs en tabak.....	69
Preventieve en andere zorgvoorzieningen.....	70
Centrumfunctie van Gent.....	70
Eerstelijnspsychologen en ambulante zorg.....	70
Tandarts en huisarts.....	70
Residentiële zorg en thuiszorg.....	71
Persoonsvolgende financiering voor personen met een beperking.....	71
Behandelingskloof.....	72
Omgaan met kwetsbaarheid.....	72
Gezondheidsvaardigheden.....	72
Informele zorg.....	72
Gezondheids- en zorgongelijkheid.....	73
Subjectieve gezondheid.....	73
Langdurige ziekte, aandoening of handicap.....	73
Geestelijke gezondheidszorg.....	73
Leefstijl: gezonde voeding en gezond gedrag.....	73
Preventieve gezondheidszorg.....	74
Behandelingskloof.....	74
Gezondheidsvaardigheden.....	74
Informele zorg.....	74

Vrije tijd, cultuur, sport, recreatie en toerisme 75

Het culturele landschap.....	75
Cultuurparticipatie van de Vlaming.....	75
Gent, stad van cultuur.....	75
Podiumkunsten.....	76
Muziek.....	76
Bibliotheek.....	76
Erfgoed, musea en tentoonstellingen.....	76
Bioscopen.....	77
Kunst en cultuur in de publieke ruimte.....	77

Sport.....	77
Sport in Vlaanderen.....	77
Sporten in Gent.....	77
Gentse sportclubs.....	78
Vrijtijdsvoorzieningen voor kinderen en jeugd.....	78
Kinderen en buitenspelen.....	78
Ruimte voor jongeren.....	80
Toerisme.....	81
Infrastructuur.....	81
Overnachtingen.....	81
Bezoekers aan het toeristisch infokantoor.....	81
Toerisme een last voor de Gentenaar?.....	81

Imago 83

Gent, een veelzijdige stad.....	83
Gent, internationaal.....	83
Hoge creativiteit.....	83
Bestuurlijk voorbeeld.....	84
Brains ten over.....	84
Toeristen en Gent.....	84
Voorbeeldbedrijven.....	84
Bewogen tijden, imagoschade?.....	85
Na de aanslagen van 2016.....	85
Vertrouwen in politie en bestuur.....	85
Fier op de stad.....	85

Samenleven 87

Diversiteit.....	87
Superdiversiteit.....	87
Andere vormen van diversiteit.....	88
Sociale cohesie.....	89
Sociale cohesie in Gent.....	89
Veiligheid.....	91
Gentenaars voelen zich veilig.....	91
Geregistreerde criminaliteit.....	92
Afval en lawaai.....	93
Complexe overlast.....	94
Radicalisering en polarisering.....	94
Verkeer.....	94

Armoede 97

(Financiële) armoede en sociale uitsluiting.....	97
Mensen in armoede in Gent.....	98
OCMW-hulp.....	99
Verschillen tussen de Gentse wijken.....	99
Armoederisico is ongelijk verdeeld.....	99
Dak- en thuislozen.....	100
Mensen zonder wettig verblijf.....	100
De vele gevolgen van armoede.....	100

Wonen.....	100
Energiearmoede.....	100
Participatie en eenzaamheid & vrije tijd.....	101
Werk en activering.....	102
Kinderen- en jongerenarmoede.....	102
Armoederisico bij kinderen.....	102
Kansarme geboortes.....	102
Toegang tot kinderopvang.....	103
Kwetsbare jongeren.....	103

Klimaat 105

CO ₂ -uitstoot.....	105
Evolutie van de CO ₂ -uitstoot.....	106
Energieverbruik.....	107
Lokaal geproduceerde hernieuwbare energie.....	108
Duurzame consumptie.....	108
Ongelijkheid.....	108
Klimaatrobuuste stad.....	109
Gezonde lucht en minder lawaai.....	110
Gezonde lucht.....	110
Geluidsoverlast.....	111

De omgevingsanalyse van Gent 2018 in vogelvlucht 113

Gent groeit in aantallen en wordt heel divers.....	113
Ruimte in Gent is schaars.....	114
De kwetsbaren van Gent.....	116
Mondiale tendensen en hun impact op Gent.....	118

Bibliografie 120

Noten 124

Index 128

SDG-index 129

Ruimte

Ruimtelijke structuur van Gent

De ruimtelijke structuur van Gent is al in vele publicaties en websites uitvoerig beschreven. Wie het geheugen wil opfrissen, kan die informatie vinden in Ruimte voor Gent, Structuurvisie 2030.

Over ruimte om te wonen, zie ook hoofdstuk Wonen > De Gentse woningmarkt

Over de kwaliteit van bestaande woningen, zie ook hoofdstuk Wonen > Kwaliteit van de woning

Door de bevolkingsgroei – de verwachting is 282.293 inwoners in 2035 –, de wijzigende gezinssamenstelling, het stijgend aantal studenten en de migratie staat de ruimte onder druk. Meer inwoners betekent immers meer woningen, voorzieningen en tewerkstelling, publieke ruimte, groen, enzovoort. Verder zorgen onomkeerbare ontwikkelingen zoals de enorme groei van de mobiliteit, de economische transformatie en de toegenomen welvaart er voor dat mensen elders kunnen wonen dan waar ze werken.

Planmatig gezien was er vroeger het Ruimtelijk Structuurplan Gent (RSG) om ordening in de ruimte te brengen, nu is er een nieuw plan: 'Ruimte voor Gent, Structuurvisie 2030'.¹ Dit plan vormt de basis voor onderstaande tekst.

Ruimte om te wonen

Eind 2017 waren er 10.831 effectief bijkomende wooneenheden gepland. Iets wat onlogisch zijn die vooral in de nabijheid van het centrum voorzien en niet in de Gentse periferie waar de bebouwingsgraad lager is. In 2013 waren er in de stad 354,3 hectare onbebouwde percelen, waarvan twee derde zich in de 20ste-eeuwse wijken bevindt. Op 194 hectare zijn projecten gepland waardoor er dus nog 160 hectare overblijft. Als deze percelen met een gelijkaardige densiteit bebouwd zouden worden, zou dit 6.750 extra wooneenheden opleveren.

Tegen 2035 zou het aantal huishoudens met 9.321 toenemen.²

Met andere woorden: het aantal geplande wooneenheden dekt de groei aan huishoudens. Maar daarmee is de huidige mismatch – (on)betaalbaarheid én de schaarste in bepaalde segmenten van de woonmarkt – niet opgelost. Zo is het sociaal woningpatrimonium in Gent goed ontwikkeld, maar blijft de vraag veel groter dan het aanbod. Maar liefst 10.400 huishoudens³ staan op de wachtlijst voor een sociale woning.

De kwaliteit van de bestaande woningen en gebouwen is weinig rooskleurig. Liefst 51% van de private huurwoningen in Gent voldoet niet aan de minimale normen van de Vlaamse Wooncode, 40% daarvan heeft structurele renovatie nodig. Eén op de drie sociale huurwoningen is aan vervanging toe en één op de drie moet worden gerenoveerd. Slechts een derde is van goede kwaliteit.⁴

Tegen 2035 zullen er 10.927 extra 60-plussers zijn, waardoor er voor de eerste jaren (2019-2025) nood is aan 869 extra assistentiewoningen en 354 extra plaatsen in woonzorgcentra.

Ruimte voor een groeiende en veranderende economie

Over de groeiende en veranderende economie, zie ook hoofdstuk Economie > Een gediversifieerde economische structuur

Gent is een woon- én werkstad. Met een groeiende bevolking is er ook een gelijklopende nood aan bijkomend werk. De verwachting is dat er tegen 2030 30.000 arbeidsplaatsen bijkomen. Als de trend zich verderzet, zal er ook plaats voor 2.500 nieuwe starters per jaar moeten komen. Tegen 2035 is er – buiten de zeehaven – een behoefte aan 150 tot 200 hectare met een economische bestemming. Het beschikbaar aanbod is ruw berekend 168 hectare: 129 hectare binnen bedrijventerreinen, 30 hectare binnen zones voor wetenschapspark/kennisbedrijvigheid en 9 hectare binnen zones voor kantoren.

Ruimte voor duurzame mobiliteit

Over mobiliteitsuitdagingen, zie ook Mobiliteit > Wijzen van verplaatsen

De belangrijkste mobiliteitsuitdaging in Gent blijft het autoverkeer vanuit de buur- en randgemeenten: dat neemt immers nog altijd toe. Daarnaast is er de vaststelling dat de huidige vervoerssystemen onvoldoende aangepast zijn aan de ruimtelijke organisatie, en omgekeerd. Daarom is er een mobiliteits- en ruimtelijk beleid nodig met creatieve oplossingen, een beleid dat evenveel aandacht besteedt aan voetgangers, fietsers, openbaarvervoergebruikers en automobilisten, een beleid dat uitgaat van regionaal denken. Een wijziging in mobiliteitsgedrag dringt zich op. Nu al gebeurt in Gent 50% van de meer dan 650.000 verplaatsingen per dag te voet, met de fiets of het openbaar vervoer. Het merendeel van de verplaatsingen in Gent zit onder de 10 km.

Voor een betere stedelijke mobiliteit is er nood aan:

- meer fietspaden: van 470 km in 2016 naar 503 km in 2030,
- een betere doorstroming van het openbaar vervoer met een commerciële snelheid van 23 km/u tegen 2030. Daarvoor is er nood aan 75 km tramlijnen tegen 2030, in 2016 is dat 33 km.

Er zijn ook nog andere trends die een effect op de ruimte kunnen hebben: autodeelsystemen zijn stilaan geen niche meer en ook bij vracht- en distributiesystemen is een mobiliteitsrevolutie aan de gang.

Ruimte voor leefkwaliteit

Over bijkomende ruimte voor onderwijs, zie ook Onderwijs en kinderopvang > Evolutie aantal kinderen in het leerplichtonderwijs

Er is bijkomende ruimte nodig voor kinderopvang, basisonderwijs én secundair onderwijs: 213 extra plaatsen in de kinderopvang, 402 in het basisonderwijs en 3.163 extra plaatsen in het secundair.⁵ Na de inhaaloperatie in de kinderopvang – 1.290 plaatsen extra in de afgelopen negen jaar – is nu dezelfde uitbreiding bezig in het basisonderwijs – 4.048 plaatsen extra in negen jaar tijd. In 2020-2021 verwacht men een tekort van 1.211 plaatsen in het secundair onderwijs.⁶

Voor aanbod en voorzieningen voor het jeugdwerk, zie ook Vrije tijd... > Vrijtijdsvoorzieningen voor kinderen en jeugd

Er is nood aan meer aanbod en voorzieningen voor kinderen en jongeren, rekening houdend met de heel verschillende wensen van de twee groepen in verband met infrastructuur en speelruimte. Waar nieuwe woonwijken komen, moet er bijkomende infrastructuur en ruimte voor kinderen en jongeren komen.

Er zijn 155 erkende jeugdwerkinitiatieven en tal van niet-erkende of tijdelijke jeugdverenigingen of -projecten. Sommige jeugdwerkinitiatieven hebben nu al wachtlijsten en zoeken uitbreiding van de bestaande infrastructuur. Niet alle wijken hebben voldoende infrastructuur voor kinderen, jongeren en jeugdwerk.

Voor sport, zie ook Vrije tijd... >
Infrastructuur en bezetting

Voor watersport, bokssport, basket, voetbal, padel en judo is er nu al een tekort aan voorzieningen en dat tekort zal groter worden naarmate de stad groeit. Er is verder ook nood aan meer sporthallen. Bovendien voldoen een aantal bestaande sporthallen niet meer aan de hedendaagse normen.

Elke Gentenaar moet voldoende recreatief- en buurtgroen op een aanvaardbare afstand van de woning hebben. Er is een blijvende nood aan meer buurtgroen. Qua natuur is de behoefte vastgelegd op 2.865 hectare (zeer) waardevolle natuur. Om de achterstand ten opzichte van het gemiddelde van Vlaanderen enigszins in te halen, heeft de stad behoefte aan 1.260 hectare bos in 2030, dat is 310 hectare meer dan in 2014.

Ruimte om de klimaatuitdaging aan te gaan

De uitputting van fossiele brandstoffen en de klimaatverandering vragen ook om antwoorden op lokale schaal. Een aantal doelstellingen voor 2050 zijn vastgelegd.⁷

Zie ook Klimaat > Energieverbruik

Verhogen van de energie-efficiëntie

Gemiddeld verbruikt een Gentse woning 127 kWh/m². Tegen 2050 moet dit voor waardevolle⁸ gebouwen 70 kWh/m² zijn. Een groot deel van de woningen zal 30 kWh/m² moeten halen. Omdat de helft van het woningbestand ouder dan 55 jaar is, zal dit via vergaande renovatie en vernieuwbouw moeten gebeuren.

Zie ook Klimaat > Lokaal
geproduceerde hernieuwbare
energie

Maximaal gebruik van hernieuwbare energie

De CO₂-uitstoot moet tegen 2030 met 40% dalen, tegen 2050 met 80 tot 95%. Dat is enkel haalbaar als er maximaal gebruik wordt gemaakt van hernieuwbare energie. In eerste instantie is dit toepasbaar voor woningen en de tertiaire sector. Voor industrie en transport is de oplossing nog verre van duidelijk en zijn inspanningen nodig. Idealiter wordt ook geïnvesteerd in duurzame lokale energieopwekking.

Zie ook Klimaat > Klimaatrobuuste
stad

Tegengaan van het stedelijk hitte-eiland-effect

Het centrum is 3° tot 8°C warmer dan het buitengebied.

Ruimte voor authenticiteit en beeldkwaliteit

Zie ook Vrije tijd... > Erfgoed, musea
en tentoonstellingen

De druk op de ruimte leidt ook tot vragen over de herbestemming van erfgoed. Uitgangspunt daarbij is dat de panden een maatschappelijke invulling krijgen. Zo zullen in de nabije toekomst 17 van de 46 parochiekerken een nieuwe bestemming krijgen.

Groen

Over groenstructuur, zie ook
Ruimte > Ruimte voor leefbaarheid

Over klimaat, zie Klimaat

De groenstructuur van Gent

In het Groenstructuurplan van 2012¹ staat beschreven waar Gent met de natuur naar toe wil: een volwaardige groenstructuur die zowel het belang van de mens, de natuur, het landschap en het klimaat vooropstelt. De structuur bestaat uit groene gebieden van verschillende grootte (groenpolen, wijkparken en woongroen) en groenklimaatassen die de natuurgebieden verbinden.

Groenpolen

Groenpolen zijn groter dan 100 hectare en liggen op maximaal vijf kilometer van iemands woning. Het zijn natuurgebieden, (speel)bossen en parkgebieden met een sociaal-educatieve of recreatieve functie. Er zijn zes groenpolen in Gent²:

- De Gentbrugse Meersen in de Scheldevallei.
- Het Parkbos in de zuidelijke open ruimte tussen Sint-Martens-Latem, Sint-Denijs-Westrem, De Pinte en Zwijnaarde.
- De Vinderhoutse bossen in de Oude Kalevallei.
- Het oud vliegveld in Oostakker.
- Het natuurreservaat de Bourgoyen-Ossemeersen en het recreatiegebied Blaarmeersen: ze vormen samen de Bourgoyen-Malem-Blaarmeersen-Sneppemeersen.
- De natuurcompensatie van de haven in de Moervaartvallei.

Wijkparken en woongroen

Wijkparken zijn groter dan één hectare, liggen op wandelafstand (400 meter) van de woning en hebben een minimale oppervlakte van 10 m² per inwoner.

Woongroen is kleiner dan één hectare en ligt op een afstand van minder dan 150 meter van de woning.

Groenklimaatassen

Een groenklimaatas is een langwerpig park, een aaneenschakeling van openbare groene ruimten, verbonden door fietspaden en wandelwegen. Sommige daarvan hebben een rivier- of beekvallei als natuurlijke drager. De acht groenklimaatassen zijn:

- Oostakker, naar Groenpool Oud Vliegveld
- Sint-Amandsberg, naar Destelbergen
- Zeeschelde, naar Gentbrugse Meersen
- Bovenschelde, naar Zwijnaarde
- Parkbos, naar Parkbos
- Leie, naar Leievallei
- Vinderhoutse bossen, naar groenpool Vinderhoutse Bossen
- De Lieve, naar Wondelgem

Evoluties sinds 1999

Fragiele stand still voor de natuur

In 1999 telde Gent ongeveer 2.865 hectare natuur, waarvan 880 hectare bos. In 2014 was het totaal 2.911 hectare (inclusief bos) of 19% van het Gentse grondgebied. Er is dus geen vermindering van de oppervlakte aan natuur. Een belangrijke reden daarvoor is de spontane ontwikkeling van (zonevreemde) natuur in de haven tijdens de periode van economische recessie.

Een tweede vaststelling is dat de kwaliteit van de natuur de laatste vijftien jaar achteruit is gegaan. De oppervlakte meest waardevolle natuur – de zogeheten ‘verboden te wijzigen vegetaties’ – is gedaald van 626 hectare in 1999 naar 582 hectare in 2014.³ Daar tegenover staat dat de soortenrijkdom in Gent voor vogels, vlinders, reptielen en amfibieën groter is dan in de omringende, meer landelijke gemeenten.⁴

Iets meer bos

De oppervlakte bos is sinds 1999 uitgebreid met 71 hectare, onder andere door aanplantingen in de Gentbrugse Meersen, het Ter Durmepark en het koppelingsgebied Desteldonk. De bosindex⁵ bedraagt daarmee 6,1% van het totale Gentse grondgebied t.o.v. 5,4% in 2009. Gent kampt wel met veel versnippering: meer dan de helft van de bossen is kleiner dan vijf hectare en is als privébos niet toegankelijk. Wat betreft de oppervlakte toegankelijk bos- en natuur zit Gent onder het gemiddelde van de 13 centrumsteden van Vlaanderen.⁶

Meer dichtbijje wijkparken en woongroen

Iets meer dan 42% van de Gentenaars heeft een wijkpark in de buurt (t.o.v. 31% in 1999) en 44% een vorm van woongroen (t.o.v. 35% in 1999). Deze percentages vragen enige nuancering. De parken in de binnen- en kernstad zijn namelijk te klein voor het aantal mensen dat er een beroep op kan doen.⁷

Een peiling bij 8.500 Gentenaars⁸ leert dat 72,5% van hen vindt dat er voldoende groen is in de eigen buurt, bijna 10% meer dan tien jaar geleden. Lage tevredenheid is er in de wijken Elisabethbegijnhof-Papegaai, Muide-Meulestede-Afrikalaan, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Rabot-Blaisantvest, Ledeberg en Binnenstad. Hoge tevredenheid is er in Gentbrugge, Oud Gentbrugge, Mariakerke, Watersportbaan-Ekkerghem, Sint-Denijs-Westrem en Sint-Amandsberg.

Nog meer en ander gebruik van groen

Het groen in Gent wordt steeds intensiever gebruikt. Het aantal aanvragen voor activiteiten in parken stijgt voortdurend. De Gentenaars beschouwen het openbaar groen steeds meer als hun tuin, bewijze daarvan de vele vragen naar zones voor moestuinieren, planten van kerstbomen, houden van dieren, enzovoort. De Gentenaar werkt zelf ook aan meer groen, onder andere door de vergroening van schoolspeelplaatsen, aanleg van moestuinen en gevelgroen.

Dat de burgers zelf aan de slag gaan, blijkt ook uit het burgerbudget: van de 262 ingediende projecten 2017-2019 waren er 103 voor meer groen in het straatbeeld of op het water, voor activiteiten in parken of voor heraanleg van een groenzone of speelterrein. Van de 17 geselecteerde projecten zijn er 12 groen-gerelateerd. Ook met een aantal scholen is een afspraak gemaakt voor het openstellen van hun accommodatie en groene ruimtes voor de buurt. De Gentse overheid draagt haar steentje bij met tijdelijk ingerichte groene zones waar later een stadsvernieuwingsproject zal starten.

Meer groenbeheer

De investeringen in groenpolen, groenklimateassen en recreatief groen, gecombineerd met de effecten van klimaatverandering hebben nu al een voelbare impact op de werkorganisatie van de openbare en private groenbeheerders: het wordt arbeidsintensiever. Bovendien start het groeiseizoen vroeger (half februari i.p.v. half april) en kan het doorlopen tot ver in het najaar (half december i.p.v. half oktober). Het groenbeheer wordt ook ecologischer: de oppervlakte ecologisch te beheren groen steeg tussen 2016 en 2017 met 10 ha en bedraagt nu 592 ha: 63% van de te beheren oppervlakte. De toename van de werklust heeft ook te maken met de gewijzigde pesticidenwetgeving. Het onkruid op verhardingen mag niet meer met pesticiden worden aangepakt, maar daardoor is een onkruidvrije straat quasi onmogelijk. De Gentenaar is niet altijd mee met dit verhaal en klaagt over onkruid. Het zal vermoedelijk nog even duren voor hij/zij de situatie accepteert.

RUP =
Ruimtelijk Uitvoeringsplan

GroenRup op komst

Stad Gent werkt momenteel een GroenRUP uit. De doelstelling is om waardevolle groenzones te beschermen en om de oppervlakte natuur en bos uit te breiden. Veel van de ideeën zijn nu echter niet of moeilijk mogelijk door de huidige stedenbouwkundige bestemming. De Stad Gent en natuurverenigingen zijn ook bezig met bestaande groengebieden aan te kopen. Wanneer private eigenaars die willen verkopen, kan de Stad – voor de in het GroenRUP aangeduide gebieden – haar recht van voorkoop laten gelden, waardoor die als natuurgebieden behouden kunnen blijven.

Wonen

Over ruimte om te wonen,
zie ook Ruimte

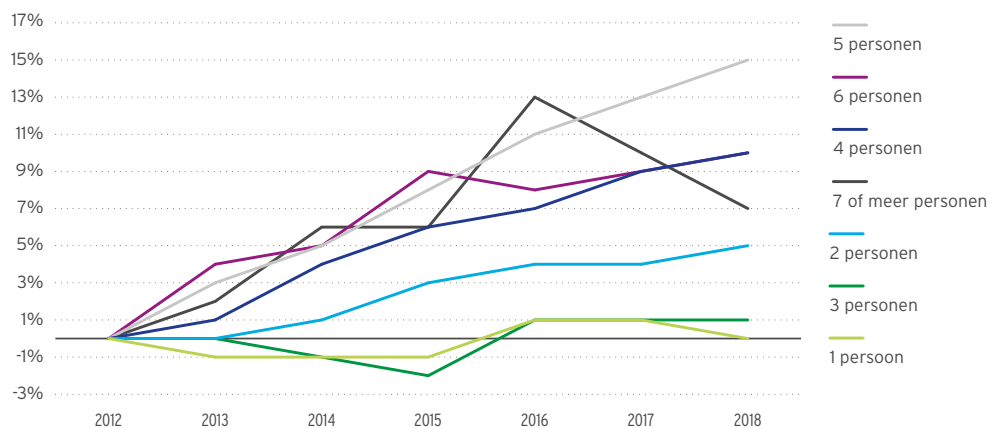
Wonen in Gent blijkt een complexe materie. Hoewel de globale cijfers er lijken op te wijzen dat er nu geen woningnood is of in de komende jaren zal zijn, zorgt de mismatch tussen vraag en aanbod voor grote groepen mensen voor ernstige problemen. Niet alleen de lagere inkomens zitten gevangen in 'slechte' woningen; ook voor gemiddelde inkomens ziet de toekomst er somber uit, zowel in de huur- als in de koopmarkt.

De Gentse huishoudens

De 259.579 geregistreerde Gentenaars vormen 118.605 huishoudens, met gemiddeld 2,19 inwoners per huishouden of gezin¹.

- Bij 41% van de huishoudens gaat het om alleenstaanden.
- 8% is een éénoudergezin.
- 51% bestaat uit samenwonenden/gehuwden met of zonder kinderen.

→
PROCENTUELE GROEI VAN
HET AANTAL HUISHOUDENS,
2012-2018, GENT²

De voorbije vijftien jaar zijn er ruim 30.000 mensen bijgekomen.³ Tussen 2012 en 2018 steeg het aantal huishoudens met 4.000 of 3,5%. Vooral de groep grote gezinnen van vier personen en meer kende een sterke stijging: +12,7% of zo'n 1.000 huishoudens. Tegen 2024 worden ongeveer 5.000 extra huishoudens verwacht, de grootste groei bij 4- en 5-persoonshuishoudens.

De Gentse woningmarkt

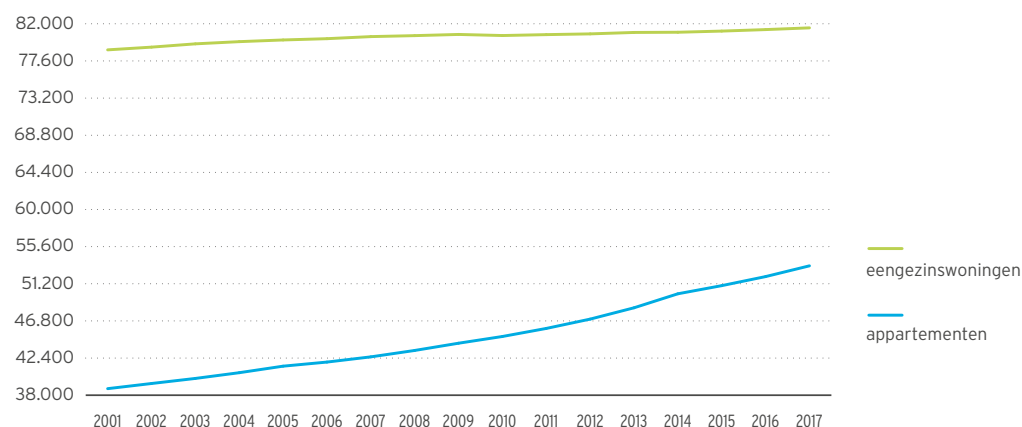
Grotere toename van de appartementen dan van de ééngezinswoningen

In 2017 telde Gent 93.639 gebouwen⁴, goed voor 140.717 wooneenheden⁵:

- 58% zijn ééngezinswoningen,
- 38% appartementen⁶.

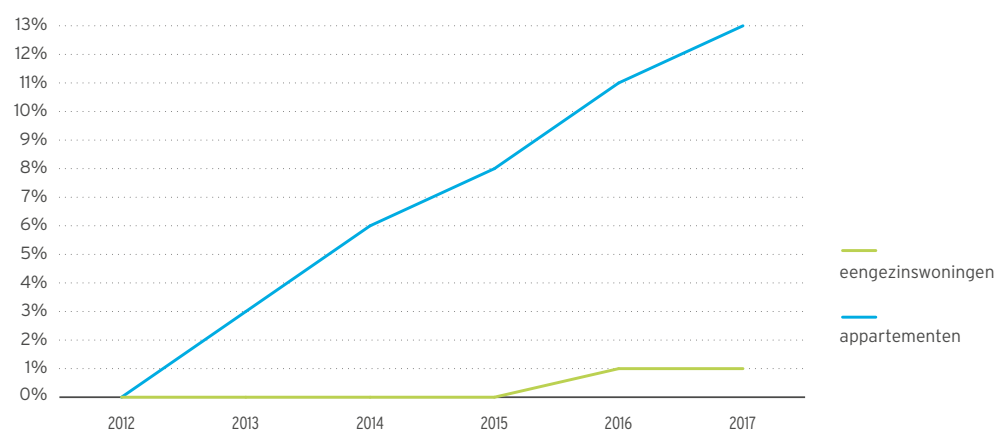
In de voorbije zestien jaar zijn er netto 2.600 ééngezinswoningen en 14.500 appartementen bijgekomen.

→
AANTAL WONINGEN
NAAR WONINGTYPE,
2001-2017, GENT⁷

De ééngezinswoningen groeiden tussen 2012 en 2017 met 0,9%, de appartementen met 13,4%. Er wordt dan ook gesproken van een 'verappartementisering' van Gent, vooral in het centrum.

→
PROCENTUELE GROEI VAN HET
AANTAL WONINGEN VOLGENS
WONINGTYPE, 2012-2017⁸

Om het toekomstige aanbod te bepalen, kunnen we vertrekken van de gekende plannen:⁹

- in het centrum zijn 574 nieuwe eengezinswoningen gepland; in de rand en het buitengebied 1.548,
- in het centrum zijn 5.486 nieuwe appartementen gepland; in de rand en het buitengebied 2.872.

De verappartementisering zal zich doorzetten want 75% van de geplande, bijkomende wooneenheden zijn flats. Hoogbouw is immers een oplossing voor de verdichting van de bebouwing.

Nog steeds een grote huurmarkt

- Ongeveer 50% van alle private woningen wordt verhuurd.¹⁰
- 74% van de appartementen wordt bewoond door huurders en 26% door de eigenaar.¹¹
- 85% van de eengezinswoningen wordt bewoond door de eigenaar en 15% door huurders.¹²
- In de meest landelijke gebieden van de stad wonen 23% huurders tegenover 77% eigenaars, bijna het tegenovergestelde van de situatie in het centrum van de stad¹³.
- Huurders blijven gemiddeld 7 jaar wonen, eigenaars 22,5 jaar¹⁴. Een lager gemiddelde huurtijd verhoogt de huurprijzen sneller, omdat tussen twee verhuringen de huurprijzen hoger opgetrokken (kunnen) worden dan met de jaarlijkse huurprijsindexering.
- Er is een verschuiving op de huurmarkt: het bestaande segment van bescheiden woningen wordt vervangen door (duurdere) nieuwbouwappartementen.¹⁵

Sociale huisvesting

Gent heeft 12,1 sociale woningen per 100 huishoudens en is daarmee een van de drie steden in Vlaanderen – naast Genk en Antwerpen – waar de sociale huisvesting het best is uitgebouwd.¹⁶

In totaal waren er in 2016 15.311 sociale huurwoningen¹⁷ maar het werkelijk aantal verhuurbare woningen was kleiner: 13.291. Een deel van het patrimonium stond structureel leeg (8%) – bijvoorbeeld voor de renovatie van woontorens – en 591 woningen stonden voor een korte periode leeg tussen twee huurders in (frictieleegstand).

Sinds 2013 zijn er 451 sociale huurwoningen bijgekomen maar ook 151 weggefallen voor renovatie of vervangingsbouw. De netto aangroei was dus 300¹⁸, wat in vergelijking met de groei op de private markt niet veel is. Per gemeente heeft de Vlaamse overheid bepaald wat het aandeel sociale huurwoningen per 100 huishoudens moet zijn. Met haar 12,1 woningen per 100 huishoudens is Gent al een aantal jaren niet meer verplicht tot groei.

Mismatch op de woonmarkt

Het aantal huishoudens vergelijken met het aantal wooneenheden leidt tot de logische conclusie dat er in Gent in 2017 een overschot aan woningen was: 140.000 wooneenheden voor 119.000 huishoudens.¹⁹ De realiteit is echter complexer.

In dat totale aantal wooneenheden (het aanbod dus) zitten ook de tweede verblijven, huizen die door (vrije) beroepen worden gebruikt, studentenhuisvesting, woningen waar studenten niet-vergund wonen, leegstaande woningen en recent Airbnb-woningen.²⁰ Het reële woon-aanbod is dus lager dan het aantal wooneenheden.

Daartegenover staat dat het aantal huishoudens (de vraag dus) hoger ligt: in de realiteit wonen er meer mensen in Gent dan enkel de wettelijk gedomicilieerde Gentenaars.

Daarnaast zijn er grote groepen bewoners waarvan de woonbehoeften niet uit de bevolkingscijfers afgeleid kunnen worden. Enkele voorbeelden.

Samenwoners

Wanneer vier volwassenen, niet met elkaar verwante personen samenhuizen, valt niet te achterhalen of ze daarvoor kiezen, of dat ze geen woning vinden die bij hen past of die ze kunnen betalen. Gevolg: de werkelijke woningvraag is voor hen niet gekend.

Co-ouderschap

Op basis van het bevolkingsregister is het niet mogelijk om een exacte inschatting te maken van het aantal nieuwsamengestelde gezinnen en eenoudergezinnen in Gent. Kinderen in co-ouderschap zijn maar bij één ouder gedomicilieerd en wonen dus in theorie bij die ene ouder. In de praktijk echter wonen ze meestal (afwisselend) bij beide ouders. Beide ouders hebben dus nood aan een woning met meerdere slaapkamers die met één inkomen betaald kan worden.

Studenten

Het totaal aantal kotstudenten schatten we op ongeveer 30.000.²¹ 26.000 studenten wonen in een kot van een hogeronderwijsinstelling, een kamerwoning of een grootschalige private studentenvoorziening. Dit impliceert dat naar schatting 4.000 studenten in woonsten verblijven die bedoeld zijn voor alleenstaanden en gezinnen.

Een van de redenen voor meer samenhuizen van studenten heeft te maken met het toenemend aandeel studenten ouder dan 24 jaar (22% in 2015-2016)²². Hoe ouder de studenten, hoe meer kans op relatievorming, hoe meer samenhuizen.

Ook de verhuurders zien de studenten graag komen: ze zijn 'zekerder' van de huur omdat de ouders die betalen én ze krijgen vaak een hogere huur omdat drie of vier studenten samen meer betalen dan één gezin.

De verborgen stad

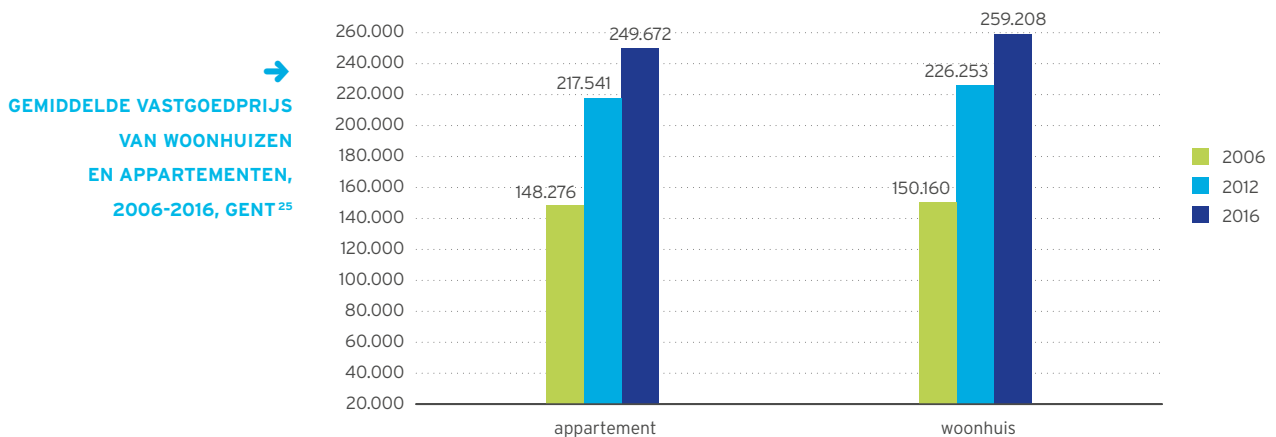
Er zijn nog andere, kleinere groepen onzichtbaar in de bevolkingscijfers, zoals asielzoekers, mensen in het wachtregister, doortrekkende woonwagenbewoners, mensen zonder wettig verblijf en daklozen. Samen met de kotstudenten worden ze wel eens 'de verborgen stad' genoemd: zij wonen en leven wel in Gent, maar niet officieel en worden dus niet meegeteld aan de vraagzijde.

Woonbehoeften verschillen

Niet elke ééngezinswoning is geschikt voor elk gezin. Als men drie kinderen een aparte kamer wil geven, moeten er in de woonst vier kamers zijn. De realiteit in 2017²³ is dat er op de private huurmarkt een tekort is aan betaalbare, kwalitatieve woningen met minstens drie en vooral vier slaapkamers.

Ook per doelgroep kunnen de woningnoden verschillen. Studenten, senioren, personen met een beperking, startende buitenlandse instromers, samenwonenden of daklozen hebben een woning nodig die aangepast is aan hun behoeften. Zo vindt 39,5% van de 60-plussers dat diens woning ernstig onaangepast is, met als uitschieter de 60-69-jarigen (44%)²⁴.

Stijgende vastgoedprijzen

- In de 13 centrumsteden en in heel Vlaanderen is ten opzichte van 2006 zowel een flat als een woonhuis ongeveer 50% duurder geworden. Voor Gent was dit meer dan 50%.
- De verkoopprijs van bestaande woningen is tussen 2000 en 2007 grofweg verdubbeld.²⁶ Daarna blijft die stijgen maar minder sterk. De gemiddelde prijs voor een kleine tot middel-grote woning in Gent bedroeg anno 2014 ca. 225.000 euro.
- De gemiddelde verkoopprijs voor een nieuwbouwwoning is 2.200-2.400 €/m², voor appartementen 2.800 €/m² of meer.
- Tussen 2008 en 2014 steeg de prijs van de bouwgrond in Gent met 30%: van gemiddeld 230 €/m² naar 300 €/m².
- Voor een rijwoning met of zonder een kleine buitenruimte bedraagt de huurprijs 650 à 800 € per maand²⁷, in 2008 was dat 500 tot 550 €. Voor nieuwe appartementen liggen de huurprijzen tussen 750 € en 1.100 € (exclusief algemene kosten die doorgaans schommelen tussen 30 € en 90 € per maand).

De woonoppervlakte wordt kleiner

Terwijl de vastgoedprijzen stijgen, bouwen we kleinere woningen met minder slaapkamers. Het aandeel woningen met een (zeer) kleine woonoppervlakte neemt weliswaar af, maar er is een toename van woningen met één of twee kamers²⁸. 43% van de nieuwbouwwoningen sinds 2001 heeft een woonoppervlakte tussen 55 en 84 m². Het aandeel woningen met vier of meer kamers neemt af en ook uit de analyse van de bouwvragen in Gent blijkt dat er te weinig woningen met vier en meer kamers gepland zijn, zeker in verhouding tot de toename van het aantal gezinnen met drie en meer kinderen.

Woonquote = de verhouding tussen enerzijds de totale uitgaven van een gezin voor wonen en anderzijds het gezinsinkomen. Boven de 30% loopt de betaalbaarheid gevaar.

Over betaalbaarheid van wonen, zie ook Armoede > De vele gevolgen van armoede en Stadsvlucht > Verhuismotieven

Nijpende betaalbaarheid

De woonquote

- In 2017 besteedden de inwoners uit de 13 centrumsteden gemiddeld 19% van het gezinsinkomen aan wonen. In Vlaanderen was dat 15%.
- Voor Gent is dit 23%.

In Gent hebben volgende groepen een woonquote groter dan 30%:²⁹

- 50% van de huurders,
- 30% van de sociale huurders,
- 20% van de eigenaar-bewoners.³⁰

Huurders hebben dus vaker problemen met de betaalbaarheid van wonen dan eigenaars.³¹

Ook niet-Belgen hebben het moeilijker dan Belgen.³²

Aankoopcapaciteit

Drie kwart van de Gentse huishoudens kan geen instapklare woning kopen. Hun inkomen is lager dan 44.562 € en dat ligt onder het inkomen van 47.000 € dat theoretisch nodig is om zo'n woning te kunnen aanschaffen. In de praktijk kunnen alleen huishoudens een huis kopen als ze al een woning hebben of als ze door spaargeld of erfenis een (groot) eigen vermogen hebben opgebouwd³³.

Betaalbaarheid en senioren

In de komende dertien jaar stijgt het aantal senioren met 7.688, beduidend meer dan in de afgelopen zeventien jaar.³⁴

Een aantal senioren woont onaangepast: het huis is te groot, verouderd zonder comfort of heeft trappen. 56% van de senioren met een inkomen tot 999 euro vindt zijn woning ernstig onaangepast.³⁵

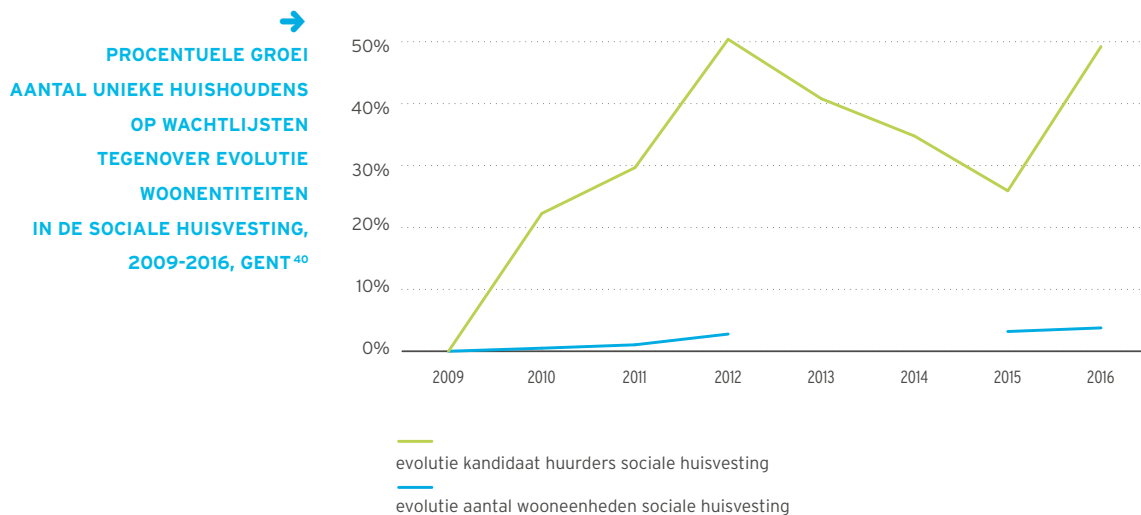
Betaalbaarheid en personen met een beperking

In 2014 waren er 6.270 Gentenaars die recht hadden op een tegemoetkoming voor personen met een handicap.³⁶

- Eén op de vijf Gentenaars met een beperking geeft aan dat hun woning helemaal niet of onvoldoende is aangepast.³⁷
- 29% is zelf eigenaar van de woonst – in de buurgemeenten is dat 60%.
- 46% woont zelfstandig.
- Makelaars discrimineren personen met een handicap in 15% van de gevallen.³⁸

Langere wachtlijsten in de sociale huisvesting

Een groot aantal huishoudens met een beperkt inkomen is ingeschreven in het wachtregister voor sociale huisvesting: 10.435 unieke huishoudens (dus niet personen) in 2016.³⁹ Vergelijk met 2009: 6.993. Het aanbod houdt absoluut geen gelijke tred met de stijging van de vraag.

Door de afbouw van rusthuisbedden, de afbouw van de residentiële opvang in de psychiatrie, de ontoereikende aandacht voor jeugdzorg enzovoort staan de meest kwetsbare gezinnen op de wachtlijsten.⁴¹ 34,5% van alle sociale huurders heeft na betaling van de woonkosten een resterend inkomen dat lager ligt dan wat nodig is om menswaardig te kunnen leven.⁴² Woningent, de grootste sociale huisvestingsmaatschappij in Gent, telt 8.164 hoofdhuurders waarvan 61% een netto belastbaar inkomen heeft dat lager is dan 16.198 €. Voor alle huurders van Woningent ligt de mediaan van het netto belastbaar inkomen in 2016 op 14.329 €.⁴³

De gemiddelde wachttijd bij toewijzing voor een sociale huurwoning in Gent was in 2015 1.303 dagen.⁴⁴ Door het kleinere aanbod van grotere woonsten met meerdere slaapkamers waren er tien jaar geleden ook al wachttijden die konden oplopen tot tien jaar. Een van de redenen voor die wachtlijsten is de leegstand op de sociale huisvestingsmarkt. Tussen 2002 en 2015 was die gestegen van 4% naar bijna 10%, dus factor 2,5, grotendeels te verklaren door het toenemend leegmaken van gebouwen in functie van grootschalige renovaties. Deze hoge cijfers zullen niet snel dalen gezien de vele structurele renovaties en sloopvooruitzichten bij de drie grootste sociale verhuurders.

Over kwaliteit van wonen,
zie ook Armoede > De vele gevolgen
van armoede

Het decreet houdende de Vlaamse Wooncode bepaalt de minimale kwaliteits- en veiligheidseisen waaraan een woning moet voldoen. De Vlaamse Wooncode doet uitspraken over stabiliteit, vocht, technische installaties, binnenafwerking, raam- en glaswerk, veiligheid, binnenklimaat, basiscomfort...

Kwaliteit van de woning

Het comfort van de woningen neemt jaar na jaar toe. 89% van de Gentenaars heeft een middelmatig comfort met warm stromend water, centrale verwarming en een lig-, zitbad of douche.⁴⁵

Als we de woonkwaliteit echter gaan benaderen op basis van de Vlaamse Wooncode blijkt in Vlaanderen 33% van de eigendomswoningen kwalitatief ontoereikend⁴⁶ en maar liefst 47% van de private huurmarkt. Wettelijk gezien mogen woningen die niet voldoen aan de Vlaamse Wooncode niet verhuurd worden. Dat zou betekenen dat 28.000 Gentse woningen eigenlijk niet verhuurbaar zijn en dus niet in het aanbod mogen worden meegerekend.

Voor een aantal woningen is de kwaliteit zo slecht dat ze niet meer bewoond kunnen worden: eind 2017 waren 1.003 Gentse woningen ongeschikt of onbewoonbaar verklaard.⁴⁷

Gezien de betaalbaarheid van wonen steeds meer onder druk staat voor een groter wordende groep inwoners, worden heel wat woningen van slechte kwaliteit toch bewoond.

Veel woningen in Gent zijn (ook) in een slechte energetische staat:⁴⁸ ze hebben geen geïsoleerde daken, vloeren of gevels, dubbele beglazing en/of condensatieketel.

Het hoogste aandeel van die woningen is te vinden:

- in de 19de-eeuwse gordel en in de kernstad,
- bij woningen gebouwd vóór 1945,
- bij huurwoningen,
- bij alleenwonenden.

De impact van slechte woonkwaliteit op de gezondheid wordt onderschat. 4% van de woningen heeft te kampen met een uitgebreide vorm van insijpelend of opstijgend vocht,⁴⁹ in Gent zou het op ongeveer 5.600 woningen gaan.

Uiteraard worden er in Gent ook woningen gerenoveerd, maar subsidies voor woningverbetering worden vooral (en bijna uitsluitend) door eigenaar-bewoners aangevraagd en niet door verhuurders.⁵⁰ Vooral bij huurders neemt de energiearmoede toe.⁵¹

Wooncrisis in Gent?⁵²

Even recapituleren:

- Meer dan de helft van de Gentse huishoudens huurt de woning.
- Meer dan de helft van de Gentse huurders besteedt meer dan een derde van zijn inkomen aan huur.
- Ongeveer één vijfde van private huurders (10.500 huishoudens) is ingeschreven voor een sociale woning.
- Gemiddeld komen per jaar 335 nieuwe en unieke huishoudens bij op de wachtlijsten voor een sociale woning.
- Het OCMW kende de afgelopen vijf jaren een verdubbeling van het aantal tussenkomsten in huurwaarborg.

Het is dan ook niet vreemd dat mensen het grijze woencircuit ingeduwd worden.

Grijze woencircuit

Naast en buiten de reguliere private huurmarkt is er het grijze woencircuit. Het gaat om illegaal bewoonde woningen met een minimaal comfortniveau, om legaal bewoonde woningen die niet voldoen aan de regels rond basiscomfort en ten slotte om illegaal bewoonde woningen die tegelijk niet-comfortabel zijn. Het grijze woencircuit kent verschillende marginale woonvormen zoals bewoonde caravans en gemeubelde kamers, en verschillende verschijningsvormen zoals huisjesmelkerij, kraken en dak- en thuisloosheid. 52,6% van de mensen met een inkomen onder de armoedegrens woont in een huis dat te kampen heeft met minstens een van volgende problemen: lekkend dak, vocht in muren-vloeren-fundamenten, rottende ramen, geen bad/douche, geen toilet binnenshuis of een te donkere woning. Voor de totale bevolking is dit cijfer 27,5%⁵³. Er zijn vele redenen waarom men in dat grijze circuit verzeilt.

Discriminatie

Discriminatie en sociale uitsluiting zijn een veel voorkomend probleem op de Gentse huurwoningmarkt.⁵⁴ Eén op drie verhuurders en makelaars discrimineert ten opzichte van personen met een niet-Vlaamse naam of met een fysieke beperking, terwijl één op twee wordt uitgesloten op basis van taal of vermogen. Maar liefst twee op drie verhuurders en makelaars sluit kandidaat-huurders van vreemde origine met een sociale uitkering uit.

Misbruik

Zwartwerk gecombineerd met verhuur van een schamele woonst is geen uitzondering en houdt de werknemer/huurder in een afhankelijkheidspositie. Er zijn voorbeelden van 'matrassenverhuur' en in een enkel geval zelfs van 'mogen slapen op het tapijt'⁵⁵. Buurtinspecteurs van de politie getuigen dat er zelfs bedden verhuurd worden aan twee personen: één keer overdag en één keer 's nachts, aan 200 € per maand per 'bewoner'.

Ook onder eigenaars

Noodkopers⁵⁶ zijn bewoners die bij gebrek aan alternatieven op de huurmarkt een woning van geringe kwaliteit kopen maar niet over voldoende middelen beschikken om het huis te renoveren⁵⁷.

Noodeigenaars hebben zonder noemenswaardige problemen een woning kunnen kopen, maar door gewijzigde omstandigheden – een echtscheiding, een ernstige ziekte of het verlies van hun job – komt het behoud en het onderhoud van de woning in het gedrang⁵⁸. Renteloze leningen van de Energiecentrale komen zelden bij dit type eigenaars terecht, vooral omdat zij geen enkele marge hebben om bijkomende financiële engagementen aan te gaan. Ook premies voor kwaliteitsverbetering gaan aan deze groep voorbij, omdat zij hun deel van de verbeteringswerken niet kunnen betalen.⁵⁹

Wooncrisis in de onderste lagen van de private huurmarkt

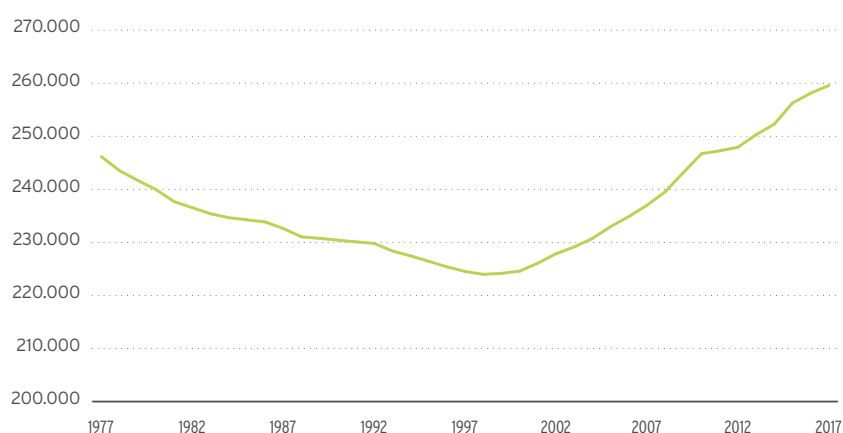
De Vlaamse Woonraad beschrijft de impasse: problemen met de betaalbaarheid van huur- en energiekost, stijgende huurprijzen, een groter woonaanbod maar een daling van het aanbod voor de zwakkeren zorgen er voor dat men afglijdt naar het grijze woencircuit. Hun conclusie over Gent is duidelijk: 'De situatie op het terrein is acuut en vergt op korte termijn een aanpak.'

Stadsvlucht¹

→
AANTAL INWONERS IN GENT
1977-2017²

De stadsvlucht is gestopt in 2000, daarna nam de bevolking van Gent gestaag toe.

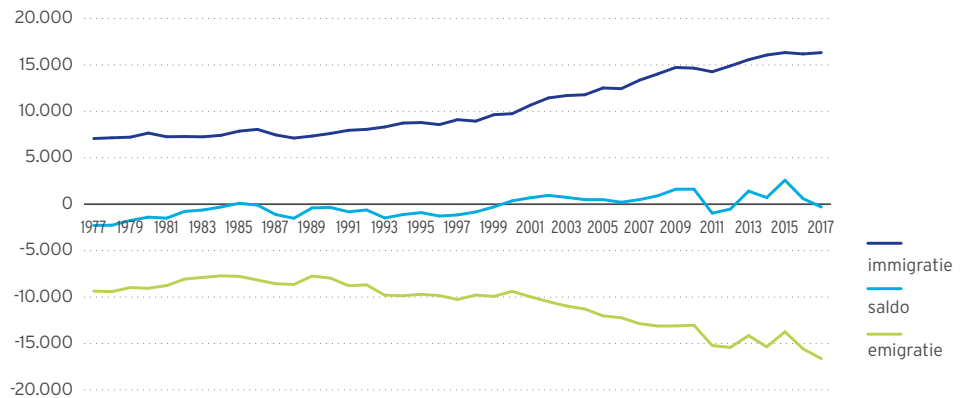

Op dit moment kan men enkel nog spreken over een selectieve stadsvlucht van bepaalde groepen, maar die evolutie in kaart brengen of interpreteren is niet evident. Het basismateriaal laat dat niet toe. Het onderzoek naar de evolutie van de bevolking en het aantal (interne) verhuizingen gebeurt op basis van domiciliwijzigingen van individuen. Er is dus, ten eerste, geen informatie over verhuizingen van gezinnen. Ten tweede is er geen koppeling tussen de bevolkingsgegevens enerzijds en de fiscale data of het opleidingsniveau anderzijds.³ Om die twee redenen kunnen we op de vraag 'Zijn het vooral de goedverdienende gezinnen die de stad verlaten?' dus niet antwoorden.

Voor stadsvlucht wordt het netto migratiesaldo gebruikt: migratie naar Gent verminderen met migratie uit Gent. Stadsvlucht is dan een (aanhoudend) negatief netto migratiesaldo.

→
MIGRATIE NAAR EN
VANUIT GENT, 1977-2017⁴

Migratie van en naar Gent

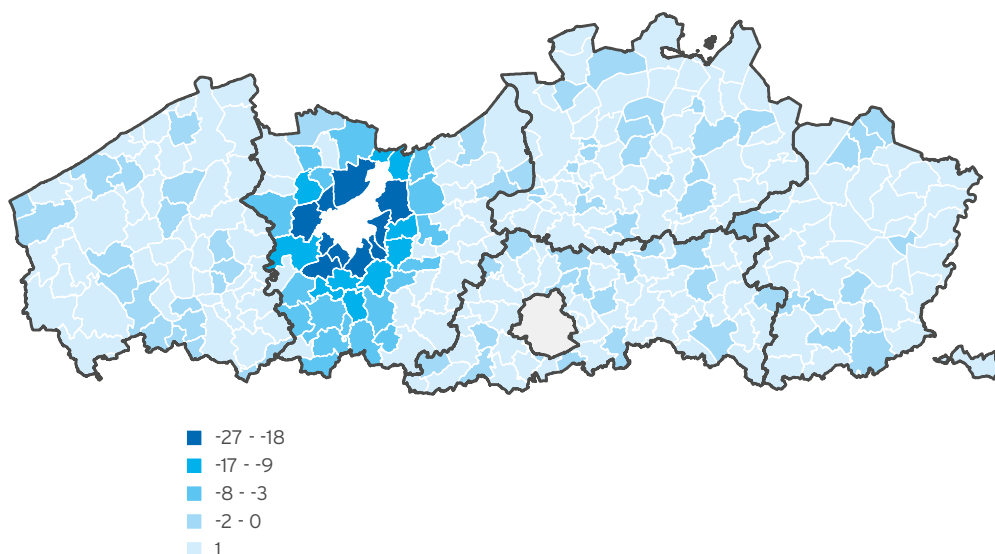
Bovenstaande grafiek maakt een en ander meteen duidelijk:

- vanaf het jaar 2000 is er meestal een positief migratiesaldo, op de jaren 2011-2012 en 2017 na,
- opvallend is de verhuismobiliteit: in 2017 vertrokken 16.000 Gentenaars terwijl goed 22.000 Gentenaars elders in Gent zijn gaan wonen. Er zijn dus veel stadsinterne verhuisbewegingen.

Gezinnen

De migratiesaldi van de groep dertigers (30-39 jaar) en van kleine kinderen (0-9 jaar) zijn een ruwe indicator voor 'gezinsvlucht'.

→
GENT, WINST- EN VERLIES-
GEBIEDEN JONGE GEZINNEN,
2007-2011⁵

Uit de verhuisbewegingen van dertigers en kleine kinderen kunnen we afleiden dat jonge gezinnen vaak naar de rand van Gent zelf of naar de buurgemeenten rond Gent verhuizen. Statistiek Vlaanderen bevestigt deze suburbanisatie van de grote centrumsteden: men zoekt woonruimte in de randgebieden omdat daar meer groen en (betaalbare) leefruimte te vinden is.

Daarnaast is er de vaststelling dat het aandeel gezinnen in Gent de afgelopen vijftien jaar stabiel is gebleven. Met andere woorden: de verhuizingen van dertigers en jonge kinderen hebben geen effect op het totale aandeel gezinnen in Gent.

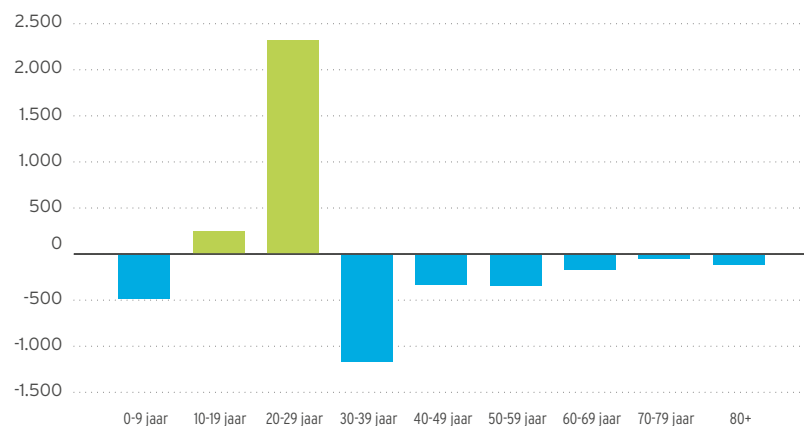
Er is een grotere instroom van twintigers (20-29 jaar) dan van dertigers (30-39 jaar) en kleine kinderen (0-9 jaar) samen.

Het belang van de twintigers

Gent kent een grote instroom van twintigers, zowel met een Belgische als niet-Belgische nationaliteit. Eén van de verklaringen is Gent als studentenstad. Tijdens hun studie kunnen de studenten zich doorgaans niet in Gent domiciliëren. Pas nadat ze afgestudeerd zijn en zelfstandig wonen, verschijnen ze in de statistieken. Bijna de helft van de nieuwe Gentenaars heeft tijdens hun studies in Gent op kot gezeten.⁶

Het gevolg is een positief saldo van twintigers en het is precies die instroom die voor nieuwe gezinsvorming zorgt.

→
MIGRATIESALDO GENT
VOLGENS LEEFTIJD, 2017⁷

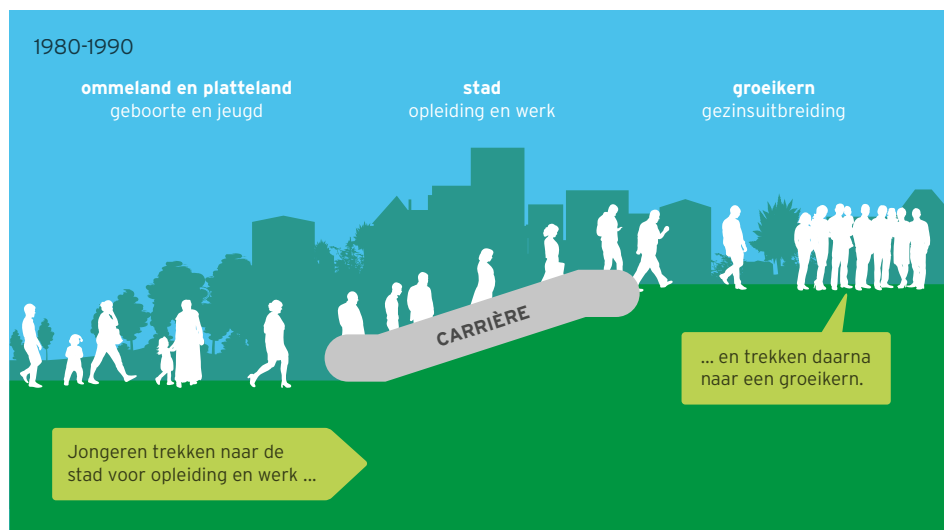

De stad als roltrap

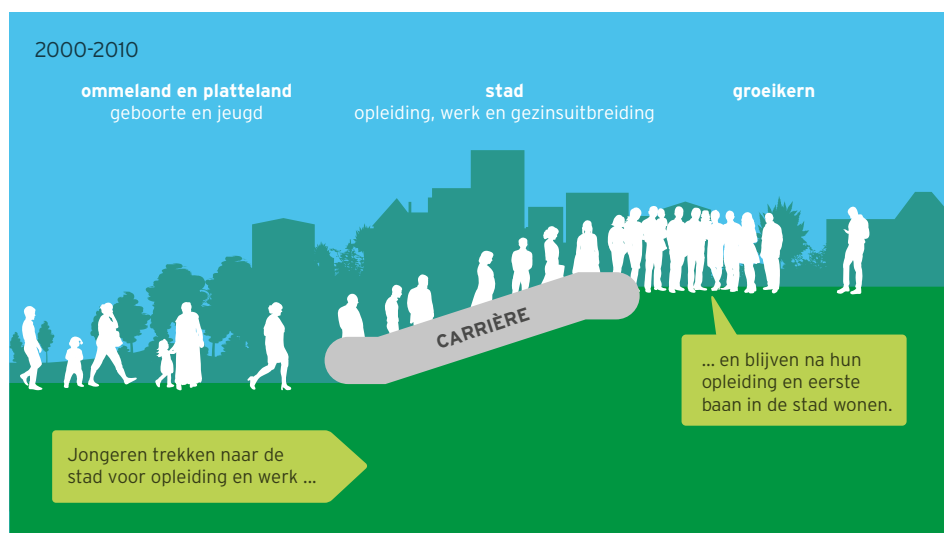
Het Nederlands Planbureau sorteert de steden in Nederland in profielen: stad als 'spons', als 'magneet' of als 'roltrap'.

Antwerpen en Gent kunnen als 'steden als roltrap' beschreven worden: jongvolwassenen komen er toe, ze scholen zich en maken er carrière, waarna een deel bij gezinsuitbreiding de stad opnieuw verlaat. Dat (historisch) 'negatief' roltrapmodel met echte stadsvlucht van jonge gezinnen is geëvolueerd naar een 'positief' roltrapmodel met een hoger percentage jongvolwassenen dat na gezinsvorming in de stad blijft wonen.

→ DE STAD ALS ROLTRAP: GENT IN DE PERIODE 1980-1990⁸

→ DE STAD ALS ROLTRAP: GENT IN DE PERIODE 2000-2010⁹

Samengevat:

DE JAREN 1980-2000	DE JAREN 2000-2020
▪ Onaantrekkelijke stad ▪ Suburbanisatie ▪ Stadsvlucht	▪ Stad is in trek ▪ Selectieve stadsvlucht/ suburbanisatie ▪ Stadsinterne demografische druk ▪ Verhoogde verhuismobiliteit

Informatie over
**verhuismotieven en
betaalbaarheid van wonen**
(huur of koop) halen we uit
een vragenlijst die gestuurd
werd naar wie in 2012
verhuisd is.

Over de woonmarkt, zie ook Wonen >
De Gentse woonmarkt

Over de betaalbaarheid van
wonen, zie ook Wonen > Nijpende
betaalbaarheid en Armoede >
De vele gevolgen van armoede

Verhuismotieven

Een onderzoek bij stadsverlaters en nieuwe Gentenaars uit 2012 leert het volgende:¹⁰

- De top vier van de verhuisredenen zijn: een wens naar meer (private) buitenruimte, meer ruimte in de woning, het woningtype voldoet niet meer aan de woonwensen en de nood aan meer bergruimte.
- Jongvolwassenen starten bij hun gezinsvorming vaak met een klein woonhuis of appartement in de stad, in een latere fase en bij gezinsuitbreiding stappen ze over naar een ruimere woning (die zich vaker in de rand bevindt).
- In geen enkele leeftijdscategorie staat de betaalbaarheid of kost in de top drie van de verhuisredenen van stadsverlaters.
- Eens men gaat zoeken op de woonmarkt, stelt men wel vast dat Gent duurder is en dat kan meespelen in de keuze van locatie: betaalbaarheid *kan* dus een invloed hebben om buiten Gent te gaan wonen.

(On)betaalbaarheid

- Ongeveer één op vier Gentverlaters vond Gent 'te duur', en nog eens 35% vond Gent duidelijk duurder.
- Ruim de helft van de nieuwe Gentenaars (56%) vond Gent duidelijk duurder en 11% vond het te duur (maar zijn er wel komen wonen).
- Voor een groot deel van de verhuizers in beide richtingen was het prijsverschil belangrijk of toch enigszins van belang.
- De betaalbaarheid van wonen en het te duur vinden van Gent komt sterker naar voor bij de jongere en hurende huishoudens.

Informatie over **sociaal-economische profielen van stadsverlaters en nieuwe Gentenaars** halen we uit een vragenlijst die gestuurd werd naar wie in 2012 verhuisd is.

Vertrekken de goedverdieners?

Zoals al eerder is vermeld: er is geen informatie over verhuisbewegingen op gezinsniveau, noch een link met gegevens over fiscale kracht of opleidingsniveau. Concreet betekent dit dat er geen antwoord is op de vraag: 'Zijn het vooral de goedverdieners/tweeverdieners die de stad verlaten?'. Maar de bevraging onder verhuizers van 2012 geeft wel een (partieel) antwoord.

Bijna 40% van de nieuwe Gentenaars bevindt zich in de laagste twee inkomenscategorieën terwijl dit voor de Gentverlaters ongeveer 30% is. Er is een iets sterkere vertegenwoordiging van de Gentverlaters in de twee hoogste inkomenscategorieën. Dit lijkt te suggereren dat nieuwe Gentse huishoudens gemiddeld een lager inkomen hebben dan de Gentverlaters. Maar er is een verschil in de situatie van wie naar de stad komt en wie die verlaat. Nieuwe Gentenaars zijn vaak jong en/of alleenstaand en hebben een lager inkomen, maar hebben het potentieel om later in een hogere inkomenscategorie te geraken (omdat ze vaker hoger geschoold zijn). Gentverlaters zijn vaak iets ouder, hebben een relatie en verdienen wat meer. Bij gezinnen met kinderen is er een verschil qua inkomen: zij die Gent verlaten lijken gemiddeld iets rijker dan zij die Gent binnenkomen.

Fiscaliteit en stadsvlucht

Om na te gaan of de 'rijkeren' de stad ontvluchten, is men voor Antwerpen en Gent gaan kijken naar de evolutie van de personenbelasting in de voorbije vijf jaar.¹¹ Die belastingen evolueerde in de twee steden duidelijk minder gunstig dan in de randgemeenten. De conclusie trekken dat dit te wijten zou zijn aan de stadsvlucht van jonge gezinnen, gaat echter te ver omdat andere factoren kunnen meespelen. Toch blijft dit een indicatie die de vraag naar duidelijk onderzoek oproept.

Economie

De economie herstelt

Na de mondiale financiële crisis van 2008-2009 en de overheidsschuldencrisis in het eurogebied van 2012-2013 is er internationaal, ook in het eurogebied en België, een gestage economische heropleving. De mondiale bbp-groei¹ bereikte in 2017 haar hoogste peil sinds 2011 met 3,7%. Voor de groep van geavanceerde economieën was die bbp-groei 2,3%, voor het eurogebied 2,2% en voor België 1,7%. Het Federaal Planbureau verwacht dat de forse investeringsdynamiek en het groeitempo van het bbp zich in 2018 en 2019 zullen doorzetten.² Ook de rendabiliteit verbeterde de voorbije jaren aanzienlijk en het ondernemersvertrouwen bereikte begin 2018 haar hoogste niveau in zeven jaar.³

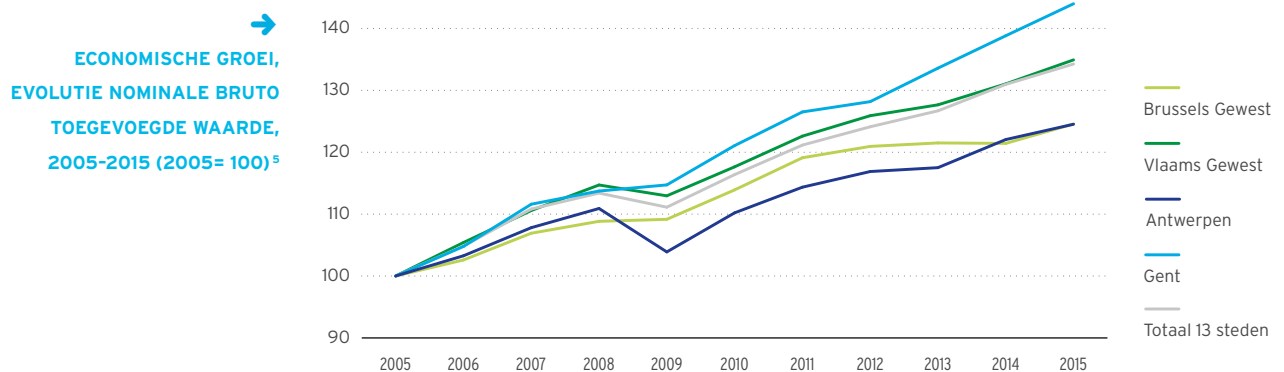
De Gentse economie wordt anno 2018 gekenmerkt door een solide groei en een veerkrachtig ondernemingsweefsel. De stad kan bogen op een relatief gediversifieerde economische structuur met een belangrijk aandeel industrie, een resem van gereputeerde kennis- en onderwijsinstellingen, een gekwalificeerde arbeidspool, een aantrekkelijke en veeleisende lokale consumentenmarkt en een goed ontsloten en performante haven.

Over banencreatie,
zie Werk > Gent is een jobmotor

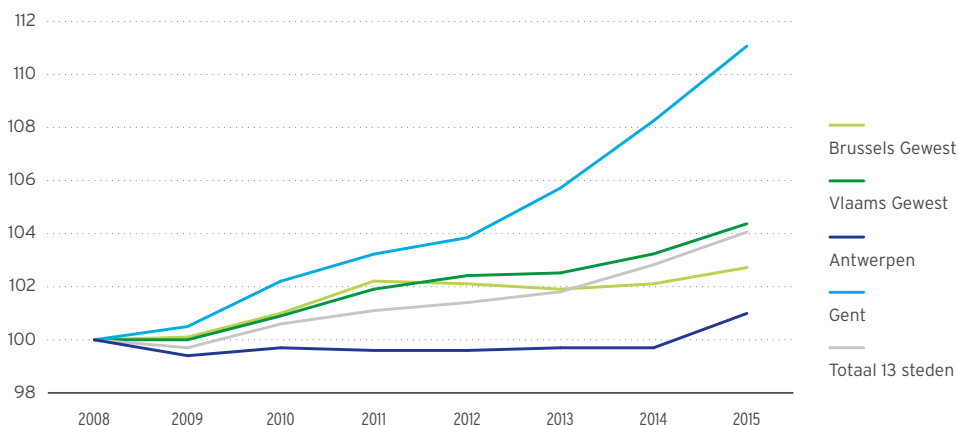
Forse banencreatie in Gent, beperkte productiviteitswinsten

De Gentse economie kende tussen 2005 en 2015 een robuuste jaarlijkse economische groei (3,71%), die systematisch hoger lag dan die van België, Vlaanderen (3,04%), het gemiddelde voor de 13 Vlaamse centrumsteden (2,99%) en andere grote steden als Antwerpen (2,22%) en Brussel (2,22%)⁴.

Tussen 2009 en 2015 was er in Gent een forse netto-jobcreatie en dat resulteerde in een relatief hoge jobratio. Hoewel de werkloosheid op zowel korte als lange termijn nog steeds relatief hoog blijft, ligt het aandeel laaggeschoolde werkzoekenden lager dan het gemiddelde van de Vlaamse centrumsteden en Antwerpen.

→
NETTO-JOBCREATIE, EVOLUTIE
VAN 2008 TOT 2015,
2008 = 100⁶

Gent heeft een meer arbeidsintensieve economie⁷: er is relatief veel arbeid nodig om een euro toegevoegde waarde te creëren. Dat heeft te maken met de sectoren die meer in Gent te vinden zijn dan elders in Vlaanderen: textiel en kleding, voeding, metaal en automobiel. Gent is minder gespecialiseerd in kapitaalintensieve sectoren zoals chemie, farma en de vervaardiging van informaticaproducten.⁸

Over economische groei, zie Ruimte > Ruimte voor een groeiende en veranderende economie

Wil men de economie op lange termijn structureel laten groeien, dan is een omgeving die aanzet tot meer productiviteitswinsten van cruciaal belang. Hiervoor is het belangrijk om verder in te zetten op de versterking, vernieuwing en verduurzaming van de economische structuur. Verderop in dit hoofdstuk gaan we daar dieper op in.

Economische specialisatie

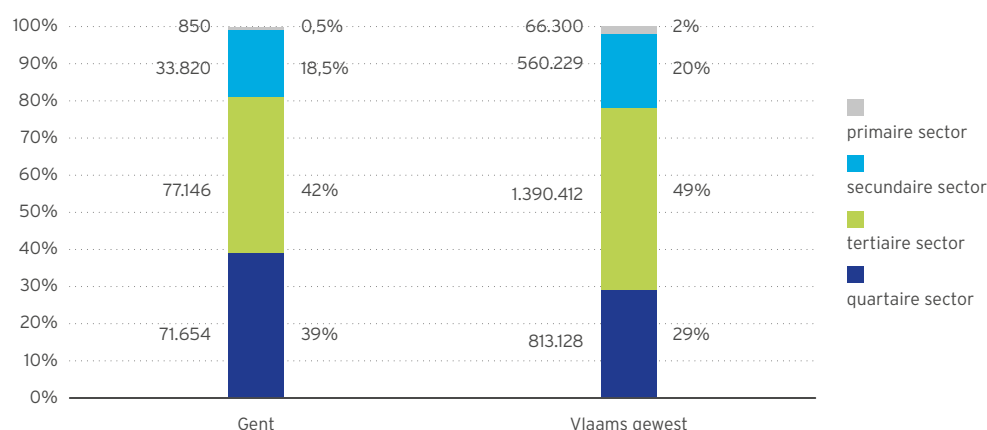
= een indicator uit de Stadsmonitor die de verhouding aangeeft tussen enerzijds de bezoldigde werkgelegenheid in de tien belangrijkste economische bedrijfstakken⁹ van elke stad en anderzijds de totale bezoldigde werkgelegenheid in de stad. Dit toont aan in welke sectoren de meeste werkgelegenheid geconcentreerd is.

→
ARBEIDSPLAATSEN
NAAR HOOFDSECTOR,
LOONTREKKENDEN EN
ZELFSTANDIGEN, 2015¹⁰

Een gediversifieerde economische structuur met een stevige industriële basis

Gent onderscheidt zich van de andere Vlaamse steden door een relatief gediversifieerde economische structuur. De concentratie van economische activiteiten is er hoger dan het gemiddelde voor het Vlaamse Gewest.

Gent kent een relatief lage specialisatiegraad van economische activiteiten: hoe lager die specialisatiegraad, hoe minder kwetsbaar de economie is.

Het belang van de primaire sector in Gent neemt, in lijn met de Vlaamse trend, gestaag af.¹¹ In 2000 telde Gent nog 282 landbouwbedrijven, in 2012 daalde dat naar 154, waarvan 94 in beroepslandbouw (61%) en 60 in de hobbylandbouw (39%).

Ondanks de daling van het aantal landbouwondernemingen neemt de gemiddelde oppervlakte cultuurgrond per bedrijf toe: van ongeveer 11 ha in 2000, naar 13 ha in 2005, naar 18 ha in 2012.¹²

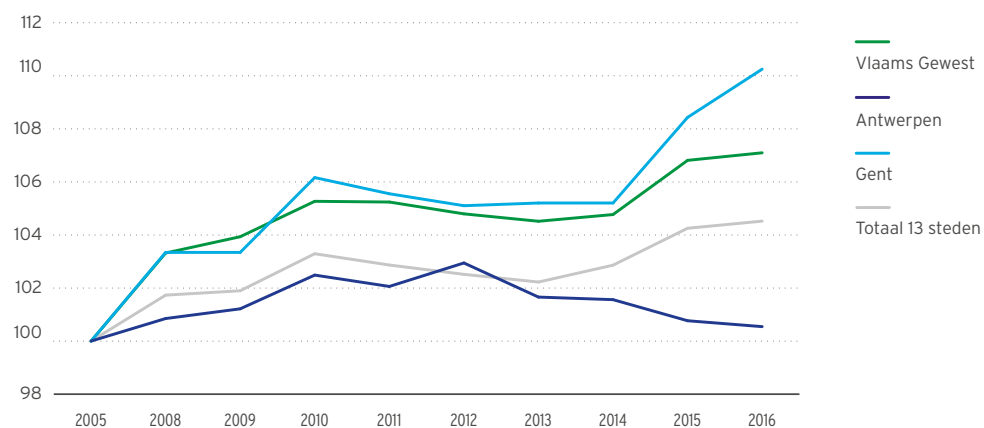
Een specifiek kenmerk van de Gentse economie is het relatief groot belang van de industrie. Die secundaire sector zorgt voor 18% van de Gentse jobs. Samen met Antwerpen is Gent verantwoordelijk voor bijna de helft van de industriële tewerkstelling in de Vlaamse steden. Ter vergelijking: Antwerpen (286.730) en Gent (184.882) zijn samen goed voor ongeveer een zesde van alle jobs in het Vlaamse Gewest (2.858.295).

Een belangrijke reden voor de industriële activiteit in Gent is de aanwezigheid van de haven. Die is goed voor ongeveer 7,9 miljard euro toegevoegde waarde, waarvan 3,8 miljard euro directe toegevoegde waarde en 4,1 miljard euro indirecte toegevoegde waarde¹³. De haven is bovendien verantwoordelijk voor 64.457 jobs, waarvan 27.809 directe jobs en 36.648 indirecte jobs.¹⁴ De industrie is uiteraard sterk verweven met andere sectoren en heeft dus een relatief groot multiplicatoreffect: een toename in industriële activiteit leidt tot een meer dan evenredige toename van de totale economie.¹⁵

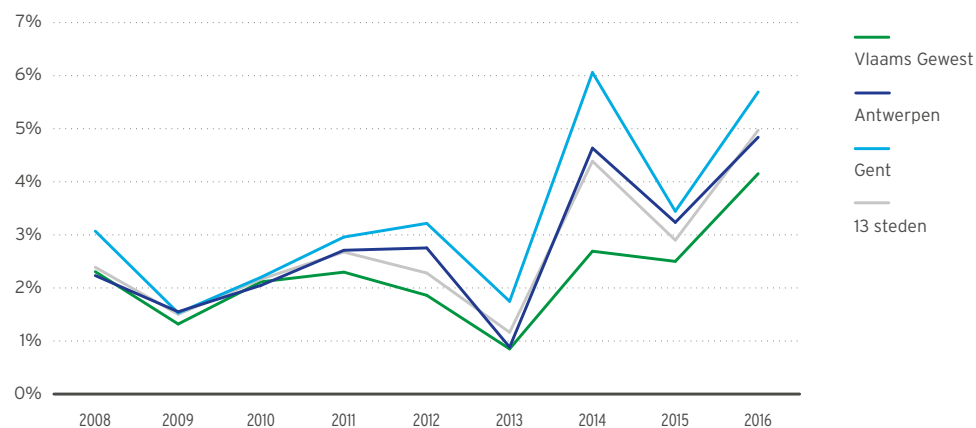
Een dynamisch en innovatief ondernemingsweefsel met groeipotentieel

De Gentse economie kent een gezonde ondernemingsdynamiek. Er is een robuuste groei in aantal vestigingen met personeel: in 2016 7.582 vestigingen op Gents grondgebied, een stijging van ongeveer 10% ten opzichte van 2005. De overlevingsgraad na vijf jaar van startende ondernemingen volgt het gemiddelde van de centrumsteden en bleef stabiel sinds 2013. Dit alles wijst op een dynamisch en veerkrachtig ondernemingsweefsel in Gent.

→
**EVOLUTIE VAN AANTAL
VESTIGINGEN, BEDRIJVEN
MET PERSONEEL IN DIENST,
2005-2016 (2005 = 100)¹⁶**

→
**NETTOGROEI VAN DE
ONDERNEMINGEN, T.O.V. TOTAAL
AANTAL ONDERNEMINGEN,
2008 - 2016¹⁷**

Quadruple helix = een uitgebreide vorm van de 'triple helix', een doorgedreven samenwerking tussen kennisinstellingen, ondernemingen en de overheid. Bij de 'quadruple helix' speelt een vierde partij een actieve rol, namelijk het maatschappelijk middenveld.

De creatieve sectoren omvatten de creatief zakelijke dienstverlening (reclame, architectuur, design), de media- en entertainmentindustrie (muziek, audiovisueel, gaming, geschreven media en nieuwe media) en de kunsten en cultureel erfgoed (podiumkunsten, beeldende kunst en cultureel erfgoed).¹⁸

Hoge Groei Onderneming = deze onderneming kent over een periode van drie jaar een gemiddelde jaarlijkse groei van 20% of meer. De onderneming moet bij het begin van de periode minstens tien werknemers hebben.²⁰

Innovatie en groei

Samenwerkingsverbanden

Wat innovatie betreft doet Gent het goed, vooral inzake **quadruple helix** samenwerkingsverbanden. Gent zet volop in op speerpuntclusters als *biotech*, *clean tech*, nieuwe materialen, *health tech*, ICT en de creatieve sectoren. Drie voorbeelden daarvan:

- Reeds in 2005 richtten de UGent, de Stad Gent, het Havenbedrijf Gent en de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Oost-Vlaanderen 'Ghent Bio-Energy Valley' op; de naam werd later gewijzigd in 'Flanders Biobased Valley'.
- In 2014 richtten de Stad, de HoGent en de Provincie Oost-Vlaanderen het designplatform 'Ministry of Makers' op om innovatie te stimuleren via onder meer *design thinking* en kruisbestuivingen tussen de creatieve en de 'klassieke' sectoren.
- In diezelfde geest werd in 2016 de 'Cleantech Cluster regio Gent' opgericht door de Stad Gent, het Havenbedrijf Gent, de UGent, de Provincie Oost-Vlaanderen, de POM Oost-Vlaanderen en i-Cleantech Vlaanderen. Doel is een structurele samenwerking opzetten voor een sectoroverschrijdende aanpak op het vlak van energie, materialen, water en mobiliteit.

Doctoraatsstudenten

Innovatie steunt op de aanwezigheid van kennis en talent. Het aandeel buitenlandse doctoraatsstudenten wordt vaak beschouwd als een indicator voor de aantrekkelijkheid van regionale onderzoekssystemen. In 2015-2016 waren er 4.815 doctoraatsstudenten, waarvan 1.960 buitenlanders, meer dan een verdubbeling t.o.v. het academiejaar 2010-2011 (971 buitenlandse doctoraatsstudenten). Het aandeel buitenlanders in het totaal aantal Gentse doctoraatsstudenten is dus 41%.

Creatieve sectoren

Een andere drijvende factor voor innovatie is creativiteit. Het aandeel van de **creatieve sectoren** wordt vaak als een indicator beschouwd voor de creatieve capaciteit van een land of regio. Het aandeel zelfstandigen in de creatieve sectoren ligt in Gent met 13,6% hoog; voor Antwerpen is dat 12,1% en voor de 13 centrumsteden 10,5%. Het gemiddelde voor het Vlaamse Gewest bedraagt 12,2% en voor Brussel 5,4%. Gent presteert beduidend minder goed op vlak van het aandeel werknemers tewerkgesteld in de creatieve sectoren. Dat geeft aan dat creatieve ondernemingen hier niet doorgroeien naar ondernemingen met werknemers.

Gazellen, HGO's en Deloitte

Het maandblad Trends geeft bedrijven die sterk groeien in aantal werknemers, omzet en toegevoegde waarde de eretitel 'gazellen'. In 2018 telde Gent 51 gazellen en is daarmee verantwoordelijk voor meer dan een vijfde van de Oost-Vlaamse gazellen.¹⁹

In vergelijking met een aantal andere centrumsteden telt Gent relatief veel **Hoge Groei Ondernemingen** op het vlak van tewerkstelling en toegevoegde waarde, maar minder op dat van omzetgroei²¹.

Het consultancy bedrijf Deloitte rangschikt elk jaar per land vijftig technologiebedrijven (hardware, communicatie, *cleantech* en *life sciences*) die een sterke omzetgroei noteerden. In de Belgische lijst van 2017 staan niet minder dan tien Gentse techbedrijven, onder andere op plaats 1 en plaats 3. Geen enkele andere Belgische stad is zo goed vertegenwoordigd.

Over start-ups,
zie Imago > Gent, internationaal

Scale-ups en start-ups

Cijfers over inbreng van durfkapitaal bevestigt de sterke positie van het Gentse scale-up-landschap. De Gentse scale-up technologiebedrijven konden in 2016 78 miljoen en in 2017 93 miljoen kapitaal aantrekken van *venture capital*, meer dan gelijk welke andere Belgische stad²². Ook het aantal deals lag in Gent hoger dan elders.

Daarnaast vinden Gentse start-ups ook iets gemakkelijker de weg naar een overname dan die van andere Belgische regio's. Een hoge graad van *founder exits*, overnames en beursintroductions wijst op een gezond ecosysteem waarbij technologiebedrijven na de scale-up-fase een matuur (meestal internationaal opererend) bedrijf kunnen worden.

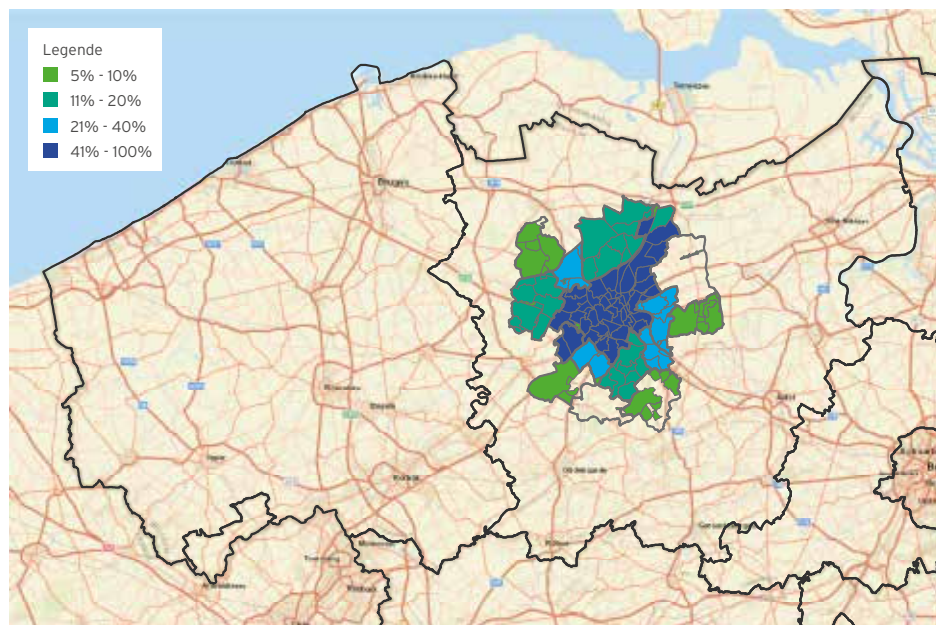
Om een goed inzicht te krijgen in de doorgroei van start-ups naar scale-ups is Stad Gent in 2018 gestart met een data-analyse project in samenwerking met Datascouts. De focus op scale-ups is een noodzakelijke stap voor een sterk uitgewerkt startersbeleid: het is immers niet mogelijk een 'scale-up city' te zijn zonder een sterk en zichzelf vernieuwend start-up ecosysteem.

Voor start-ups moet Gent in absolute cijfers enkel Brussel laten voorgaan. In Vlaanderen hebben we de koppositie.

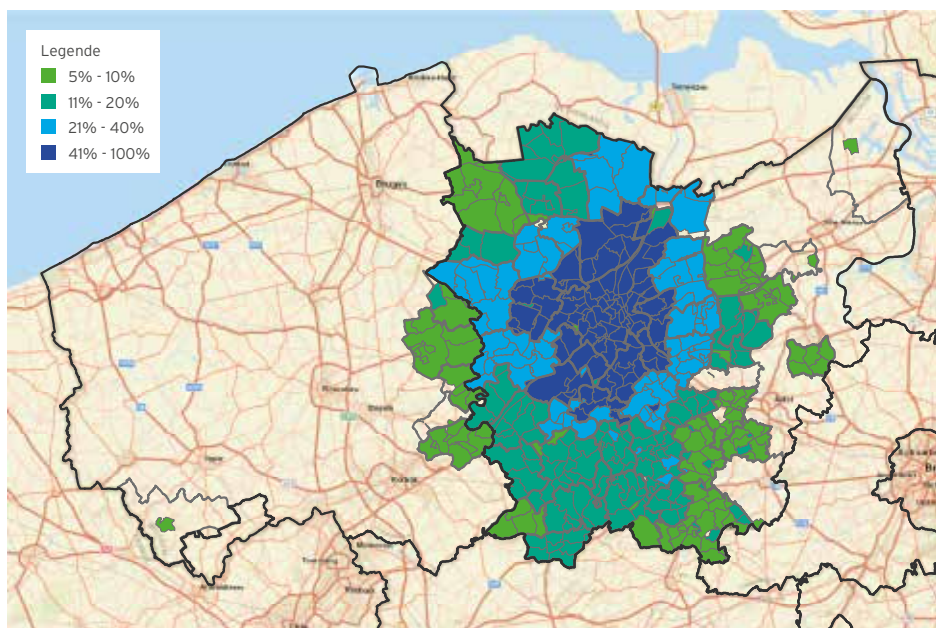
Lokale consumentenmarkt

Het aantal inwoners, studenten en gezinnen in Gent neemt toe, het aantal potentiële consumenten stijgt. Gent heeft een hoge koopbinding met de eigen bevolking²³ (tussen de 84% en 95%) én een sterke aantrekkingskracht op consumenten van buiten Gent. 87,4% is tevreden over het aanbod aan shopping- en winkelveorzieningen²⁴.

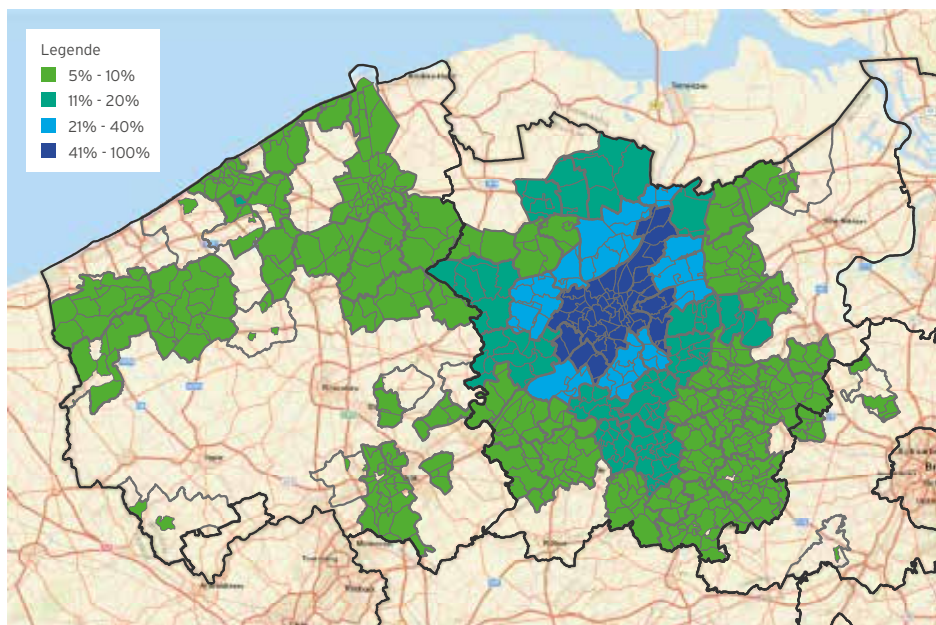
→
**VERZORGINGSGBIED
DAGELIJKSE GOEDEREN,
IN % VAN HET AANTAL
INWONERS DAT DE PRODUCTEN
AANKOOPT, GENT, 2016²⁵**

→
VERZORGINGSGBIED
PERIODIEKE GOEDEREN,
IN % VAN HET AANTAL
INWONERS DAT DE PRODUCTEN
AANKOOPT, GENT, 2016²⁶

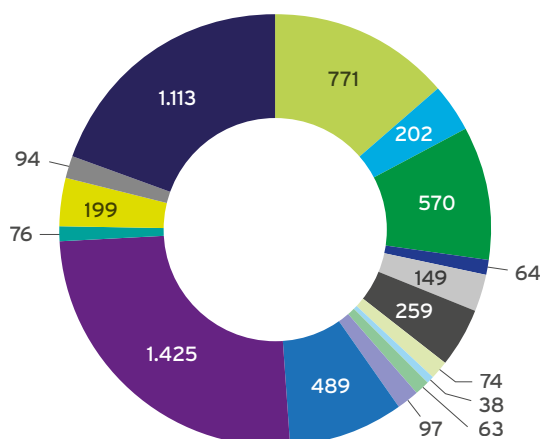
→
VERZORGINGSGBIED
UITZONDERLIJKE GOEDEREN,
IN % VAN HET AANTAL
INWONERS DAT DE PRODUCTEN
AANKOOPT, GENT, 2016²⁷

Van de verschillende branches in de detailhandel hebben 'levensmiddelen', 'kleding en mode' en 'in en om de woning' het grootste marktaandeel.

Bij de detailhandel daalde in de periode 2008-2017 het aantal gebruikte panden²⁸ en nam de leegstand met meer dan helft toe. Bij de niet-detailhandel viel er wel een stijging te noteren van het aantal panden bij horeca (+3,7%) en ontspanning (+19%).

→
AANDEEL PER BRANCHE
VAN DE DETAILHANDEL
IN AANTAL PANDEN,
GENT, 2016²⁹

Levensmiddelen	Doe-het-zelf
Persoonlijke verzorging	Overige detailhandel
Kleding en mode	Leegstand
Huishoudelijke artikelen	Horeca
Vrije tijd	Cultuur
In en om woning	Transport en brandstoffen
Bruin- en witgoed	Ontspanning
Auto en fiets	Diensten

Evoluties in de detailhandel tussen 2008 en 2015³⁰

- Het aantal tewerkgestelden in de Gentse detailhandel nam toe met 12,1% en in de Gentse horeca met 32,7%.
- Het aantal zelfstandigen in de detailhandel daalde met 9,8%.
- Het aantal zelfstandigen in de horeca steeg met 24,4%.
- Het aantal winkelketens nam met 4,7% toe.
- Het aantal niet-winkelketens daalde met 4,7%.

Werk

Over jobmotor, zie Economie >
Forse banencreatie in Gent...

Gent is een jobmotor

Gent heeft voor werk – zoals op vele andere domeinen – een centrumfunctie. De stad creëert veel jobs voor Gentenaars én niet-Gentenaars. Drie indicatoren maken dat duidelijk: jobratio, jobcreatie en inkomende pendel.

Jobratio = het aantal jobs per 100 inwoners op arbeidsleeftijd (20-64 jaar).

Jobratio

De cijfers voor 2015¹:

- Gent: 116,7 jobs per 100 inwoners.
- De 13 centrumsteden: gemiddeld 104 jobs per 100 inwoners.
- Vlaamse Gewest: 75 jobs per 100 inwoners.

Hoewel het aantal Gentse inwoners op arbeidsleeftijd stijgt, blijft de jobratio positief dankzij de creatie van bijkomende arbeidsplaatsen.

Netto-jobcreatie = hoeveel (bezoldigde en zelfstandige) jobs er in één jaar in de stad zijn bijgekomen.

Jobcreatie

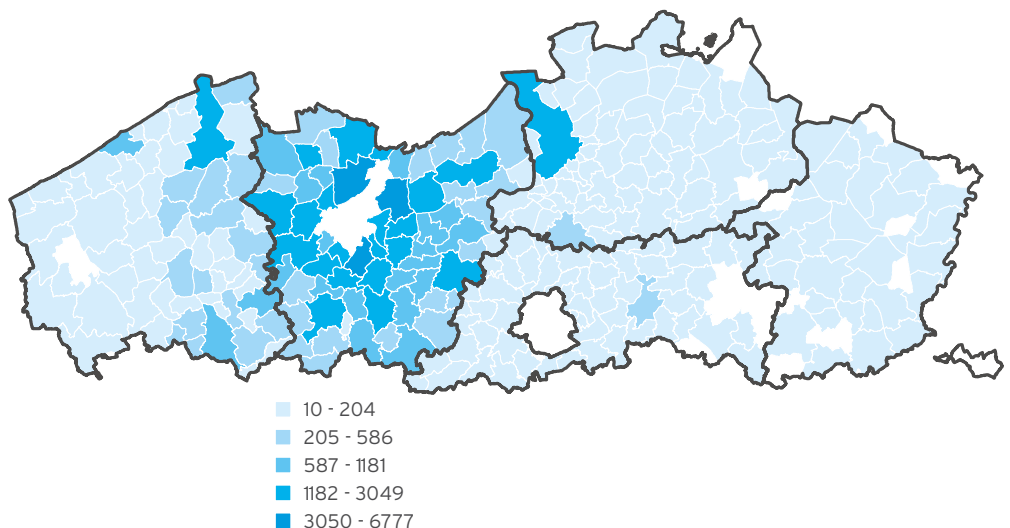
De cijfers voor 2015²:

- Gent: +2,6%.
- De 13 centrumsteden: +1,2%. Gent staat op de derde plaats.
- Vlaamse Gewest: +1,1%.

Inkomende pendel

In vergelijking met 2010 kwamen er in 2015 11,6% meer loontrekkenden van buiten Gent hier werken. Het aantal Gentenaars dat in Gent woont en werkt, nam ook toe met 7%. De uitgaande pendel daarentegen – Gentenaars die buiten Gent werken – daalde met 4,5%.

→
**INKOMENDE LOONTREKKENDE
PENDEL IN GENT NAAR
WOONPLAATS, 2015³**

Een diverse economie

De Gentse economie is in vergelijking met andere centrumsteden gediversifieerder. Zo speelt de industrie hier nog een belangrijke rol, dankzij de haven van Gent.

Stijgende productiviteit in de industriële sector

Het aandeel van de Gentse industrie in de werkgelegenheid is gestaag gedaald: van 21% in 2006, naar 19% in 2010, naar 18% in 2018. Dat is geen gevolg van een dalende productie maar van een stijgende productiviteit. In de afgelopen 20 jaar steeg die met 45,9%.⁴ De digitalisering en automatisering zorgen voor verschuivingen in de sectorale verdeling van de werkgelegenheid. De repetitieve, laaggeschoolde jobs zijn in grote mate geautomatiseerd en de resterende jobs worden steeds complexer. Gevolg is dat de industrie steeds meer op zoek is naar hogere technische profielen, maar net die zijn heel moeilijk te vinden.

De tertiaire en quartaire sector zijn de motor van de werkgelegenheidsgroei

Bij de commerciële diensten (tertiaire sector) groeiden vooral de arbeidsintensieve diensten, bijvoorbeeld poetsjobs via dienstenchequebedrijven. Aan de andere kant daalde de tewerkstelling in het krediet- en verzekeringswezen door automatisering en digitalisering. In de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (quartaire sector) steeg in Vlaanderen het aantal loontrekkers tussen 1995 en 2016 met gemiddeld 3,3% per jaar. Het aantal werknemers verdubbelde in die periode van ongeveer 157.000 naar zo'n 310.000. Door de bevolkingsaangroei, de vergrijzing en de stijgende zorgconsumptie voorspelt men voor de periode 2017-2022 een groei van 'slechts' 2,7% per jaar. Omdat de productiviteit in deze sector maar beperkt kan toenemen, zal dit dus tot bijkomende tewerkstelling leiden.⁵

De Gentse arbeidsreserve

Over werk, zie Armoede > De vele gevolgen van armoede

Werkzaamheidsgraad = procent werkenden van de 20- tot 64-jarigen.

Werkloosheidsgraad = procent niet-werkende werkzoekenden in verhouding tot het totaal aantal werkenden én niet-werkende werkzoekenden.

Gent kent een relatieve lage werkzaamheidsgraad, gecombineerd met een relatief hoge werkloosheidsgraad.

Werkzaamheidsgraad

De cijfers voor 2016⁶:

- Gent: 68,6%.
- De 13 centrumsteden: 67,8%.
- Vlaamse Gewest: 72,6%.

Werkloosheidsgraad

De cijfers van maart 2018⁷:

- Gent: 13.683 niet-werkende werkzoekenden = een werkloosheidsgraad van 10,7%.
- Antwerpen: 14,2%.
- Vlaamse Gewest: 6,5%.

In vergelijking met Vlaanderen heeft Gent meer langdurig werkzoekenden (34,9% t.o.v. 32,3%) en meer allochtone werkzoekenden (35,5% t.o.v. 29,1%).

→
WERKLOOSHEIDSGRAAD EN
WERKZAAMHEIDSGRAAD NAAR
HERKOMST, 2014, GENT⁸

EU-15 = de 'oude' lidstaten van de Europese Unie (België, Nederland, Frankrijk, etc.)

EU-13 = de 'nieuwe' lidstaten die sinds 2004 tot de Europese Unie zijn toegetreden (Tsjechië, Slowakije, Polen, Bulgarije, etc.)

HERKOMST	WERKZAAMHEIDSGRAAD (%)	WERKLOOSHEIDSGRAAD (%)
België	74,3	8,0
EU-15	62,6	13,0
EU-13	52,2	24,0
niet-EU	49,2	26,7
Totaal	67,3	12,5

Personen met een migratieachtergrond hebben een lagere werkgelegenheidsgraad en een hogere werkloosheidsgraad dan personen van Belgische herkomst. Er zijn grote verschillen tussen de verschillende groepen van vreemde herkomst.

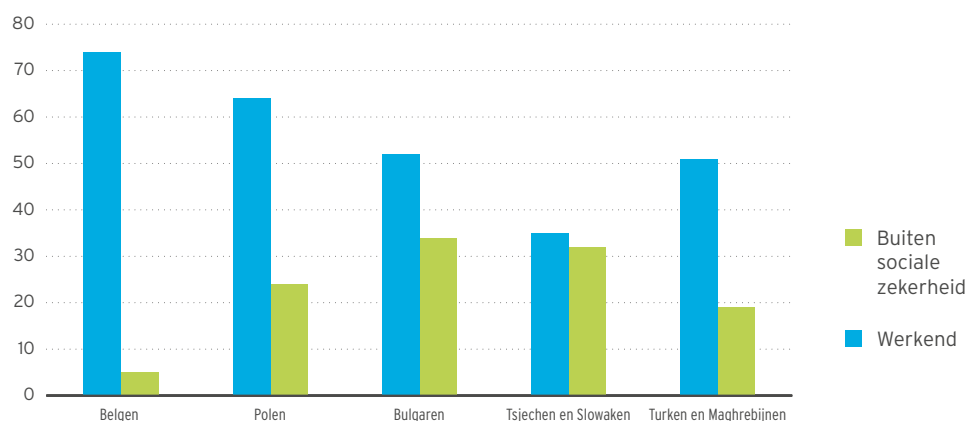
EU-13-landen

Ook binnen de groep 'EU-13-landen' – met vooral Bulgaren, Slovak en Polen – vallen de verschillen extra op. De Polen doen het met hun hoge werkgelegenheidsgraad erg goed op de arbeidsmarkt. De Slovak scoren, zeker in 2010 maar nu nog steeds, extreem laag naar werkgelegenheidsgraad. De Bulgaren nemen een tussenpositie in. Er is voor de drie landen wel een positieve evolutie: de werkgelegenheidsgraad stijgt, zelfs uitgesproken bij de Slovak.

Vanop het terrein weten we echter dat heel wat personen met kwetsbare profielen in eerder onzekere arbeidsomstandigheden aan het werk zijn. We mogen dus niet van de veronderstelling uitgaan dat een registratie als werkende een goede financiële situatie garandeert.

→
PERCENTAGE WERKENDEN
EN PERCENTAGE BUITEN DE
SOCIALE ZEKERHEID NAAR
HERKOMST, GENT, 2016⁹

Buiten sociale zekerheid = mensen die niet werken, geen enkele vorm van uitkering hebben – zoals niet-uitkeringsgerechtigde werklozen, huisvaders/-moeders, studenten die geen kinderbijslag krijgen – maar ook personen die in de zwarte economie werken.

Turks-Maghrebijnse groep

Voor Turken en Maghrebijnen blijft de globale werkgelegenheidsgraad relatief laag. Eén reden daarvoor is dat vrouwen uit deze groep minder talrijk gaan werken. Opvallend is ook dat de werkgelegenheidsgraad van 20- tot 29-jarige tweedegeneratie niet-EU-ers – waarbij de Turken en Maghrebijnen de grootste groep vormen – lager is dan bij de eerste generatie (op basis van cijfers voor België). Dit lijkt niet logisch aangezien de tweede generatie in België is opgegroeid, daar heeft schoolgelopen en de taal verworven, en zo theoretisch een voorsprong had op de eerste generatie.

Over mismatch, zie Armoede > De vele gevolgen van armoede

Personen uit andere landen en vluchtelingen

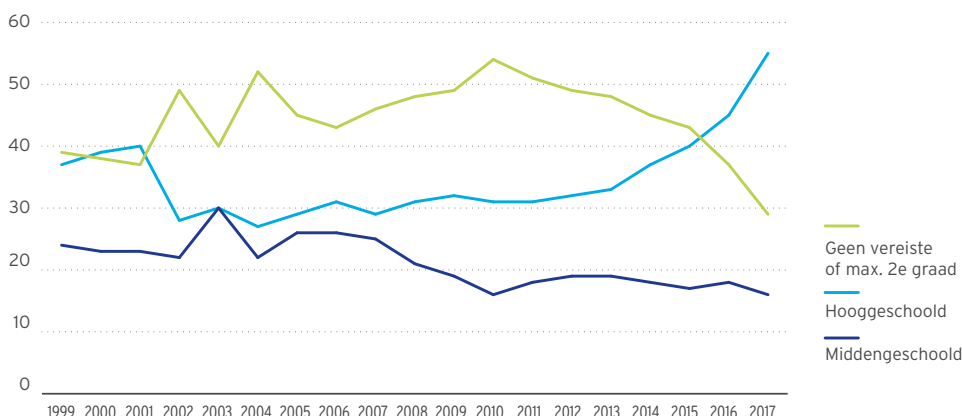
In Gent wonen – naast de eerder vernoemde nationaliteiten – mensen uit meer dan 130 andere landen, de grootste groepen uit Ghana, Afghanistan en Rusland. Hun aantallen zijn eerder beperkt en wegen niet op de globale cijfers. Vanaf 2015 was er in deze categorie een sterke stijging van het aantal Syriërs en Afghanen, vooral oorlogsvluchtelingen.

Mismatch tussen vraag en aanbod

De vaststelling is al eerder gemaakt: werkgevers en werkzoekenden vinden elkaar alsmaar moeilijker. Er zijn heel wat knelpuntberoepen waarvoor vacatures met moeite ingevuld raken. In 2016-2017 waren dat vooral technische beroepen. Daar is aan de aanbodzijde een dubbele oorzaak voor: te weinig jongeren die voor een technische opleiding kiezen en de vergrijzing waardoor alsmaar meer technische mensen vervangen moeten worden. Ook aan de vraagzijde is er een probleem: men verwacht te hoge *skills* van de kandidaten. Daarnaast blijven ook de andere 'klassiekers' op de knelpuntenlijst: beroepen uit de gezondheidszorg, ICT-specialisten, chef-koks, vrachtwagenbestuurders,...¹⁰

Onder invloed van automatisering en *offshoring* verdwijnen er intussen heel wat jobs uit het lagere en middensegment van de arbeidsmarkt. Vooral administratieve bedienden en productiewerkers zijn daar het slachtoffer van. Dat is duidelijk te zien bij de vacatures bij de VDAB: de vraag naar hooggeschoolde kandidaten stijgt, die voor midden- of kortgeschoolde kandidaten daalt.

→
GEVRAAGD
OPLEIDINGSNIVEAU BIJ
VACATURES NECZU
RECHTSTREEKS AAN VDAB
GEMELD, 1999-2017, GENT¹¹

Zie ook Onderwijs > Aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt

De daling van de vraag naar laag- en middengeschoolden wordt niet weerspiegeld in het aanbod. In 2011 was 51% van de Gentse niet-werkende werkzoekende laaggeschoold, in 2018 nog steeds 48,09%¹². In Gent valt ook op dat het aandeel kortgeschoolden het hoogst is bij de niet-werkende werkzoekenden jonger dan 25: 59,38%.¹³

Schoolverlaters die zonder enige kwalificatie op de arbeidsmarkt komen, hebben het bijzonder moeilijk om een eerste job te vinden. Meer dan 40% van de Gentse (ongekwalificeerde) schoolverlaters is een jaar na het schoolverlaten nog steeds op zoek naar werk. Voor heel Vlaanderen is dit 34%.

Voor de huidige werknemers dreigt dan weer kwalificatieveroudering. De man of vrouw van 50, die we vandaag als 'oudere werknemer' bestempelen, zal in de toekomst veeleer *mid career* zijn. Een loopbaanlange focus op her- en bijscholing is één van de belangrijkste instrumenten van remediëring van kwalificatieveroudering.¹⁴

Sociale economie

In Gent werken 1.557 mensen in een maatwerkbedrijf, bij een arbeidszorginitiatief of in de lokale diensteneconomie. Daar bovenop voldoen 746 mensen begin 2018 aan alle criteria om in de sociale economie te werken, maar hebben geen plaats. Dit wijst op een nood aan groei in arbeidsplaatsen binnen de sociale economie.

Mobiliteit

Over mobiliteit, zie Ruimte > Ruimte voor duurzame mobiliteit

Over mobiliteit, zie Imago > Gent, internationaal

De Gentse bevolking groeit, er zijn steeds meer studenten en het aantal inkomende pendelaars stijgt. Dat heeft zijn effect op de mobiliteit. Om de stad toch nog leefbaar, bereikbaar en veilig te houden, is het mobiliteitsplan uitgewerkt. Dat heeft een effect gehad op het verplaatsingsgedrag en op de verkeersdruk in Gent, hoofdzakelijk in en rond de binnenstad.

Daarnaast zijn er nog andere maatschappelijke en technologische evoluties die mobiliteit beïnvloeden, denk maar aan de introductie van de lage-emissiezone in 2020, het grotere aandeel elektrische vervoermiddelen, of deelfietsen en -auto's.

De huidige situatie belichten we vanuit drie invalshoeken:

- de wijze van verplaatsen in Gent,
- de verkeersleefbaarheid en -veiligheid,
- de toegankelijkheid van de vervoersmethoden.

De focus ligt daarbij op het personenvervoer omdat over vrachtvervoer in Gent te weinig data beschikbaar is.

Wijze van verplaatsen

De **cijfers** hebben betrekking op de meest gebruikte vorm van verplaatsen van thuis naar werk of school, tenzij anders vermeld.

Te voet

Amper 4% van de Gentenaars gaat hoofdzakelijk te voet naar werk of school. Het zijn hoofdzakelijk de centrumbewoners die dat doen.¹

Met de fiets

- 32% gebruikt de fiets als hoofdvervoerswijze, 44% gebruikt die vaak of altijd om naar werk of school te gaan.²
- Ongeveer de helft van de Gentenaars die niet in de binnenstad wonen maar er wel werken of naar school gaan, neemt de fiets.³
- Twee op drie studenten verplaatst zich binnen Gent met de fiets.⁴
- Vrijtijdsverplaatsingen met de fiets zijn sterk gestegen: van 38% in 2011 naar 52% in 2017.⁵
- Het fietsverkeer steeg de laatste jaren verder, met een extra stijging van 25% na de invoering van het Circulatieplan.⁶
- Het aantal kilometer fietspaden groeide van 407 km in 2011 tot 469 km in 2017.⁷
- Het aantal plaatsen in openbare fietsenstallingen steeg tussen 2013 en 2017 met 85% tot ongeveer 15.000 plaatsen. Ondanks die sterke toename is de bezetting ervan 100% gebleven.⁸
- Globaal geeft 3 op 4 Gentenaars aan dat het stadscentrum goed bereikbaar is met de fiets.⁹

Over de cijfers

Een belangrijk deel van de cijfers hierna komt uit de Stadsmonitor. De bevraging voor dit onderzoek gebeurde in de periode mei-juni 2017, dus net na de invoering van het Circulatieplan.

In maart 2018 verschenen de evaluatierapporten van het Circulatieplan en het Parkeerplan: daardoor is er een vergelijking mogelijk tussen de situatie voor en na de invoering.

Met het openbaar vervoer

- Het bus- of tramgebruik van Gentenaars voor woon-werk/school-verkeer daalde van 23% in 2011 naar 15% in 2017. Deze daling is gelijklopend aan die van de 13 centrumsteden (21% versus 15%).¹⁰
- Het aantal vaste Gentse treingebruikers bleef in die periode stabiel rond de 15%.¹¹
- Om te winkelen verplaatst 20% van de Gentenaars zich met de bus of tram naar de binnenstad.¹²
- Na de invoering van het Circulatieplan steeg het aantal passagiers (dus ook niet-Gentenaars) vervoerd door De Lijn van en naar het gebied binnen de stadsring (R40) met 8%.¹³
- De helft van de Gentse gezinnen heeft minstens één abonnement voor het openbaar vervoer.¹⁴
- Na de invoering van het Circulatieplan steeg de gemiddelde commerciële snelheid van bussen (tijdens de spits en door de binnenstad) met 6% en van trams met 5%.¹⁵

Met de auto

- De auto is met 39% nog steeds het dominant vervoersmiddel voor woon-werk/school-verkeer.¹⁶
- 81% van de Gentse gezinnen bezit minstens één wagen, 10% een moto of bromfiets. Gent scoort lager dan het Vlaamse gemiddelde (92%) en dat van de 13 centrumsteden (84%).¹⁷
- Iets meer dan een kwart van de gezinnen bezit twee of meer auto's.¹⁸
- Gent telde begin 2018 9.203 autodelers.¹⁹ 5% van de Gentenaars zijn lid van een initiatief rond autodelen; voor heel Vlaanderen is dat gemiddeld 2%.²⁰ Bovendien geeft 13% van de Gentenaars aan zijn/haar auto te delen of gemeenschappelijk te gebruiken. 22% is bereid dit te doen in de toekomst.²¹
- In 2018 waren er bijna 42.000 parkeerplaatsen binnen het gebied waar parkeren betalend is.²² 53% van de Gentenaars is tevreden met dat aanbod en die tevredenheid is sinds 2011 niet gewijzigd. Er zijn wel grote verschillen tussen de wijken.²³
- Gent heeft 13 parkeergarages met in totaal bijna 9.000 plaatsen en een aantal buurtparkings. Na de invoering van het Circulatie- en Parkeerplan daalde de bezetting overdag van 54% naar 48%, 's avonds van 45% naar 41%.²⁴
- Bij de invoering van het Circulatieplan kwamen er 792 plaatsen bij op de park-&-rides tot in totaal 2.390.

Verkeersleefbaarheid

Door het Mobiliteitsplan wil de Stad Gent de leefbaarheid in de stad verbeteren.

Een algemene indicator hiervoor is de drukte van gemeten verkeer. Een vaststelling is dat het Circulatieplan voor minder doorgaand verkeer heeft gezorgd:

- in de woonstraten in de binnenstad daalde het aantal personenwagens met 58% en het vrachtverkeer met 31%,
- op hoofdontsluitingswegen was dat 29% minder voor personenwagens en 34% voor het vrachtverkeer.²⁵

Ongevallen

In de periode 2014-2016 waren er in Gent gemiddeld 5,7 zwaargewonde en dodelijke verkeersslachtoffers per 10.000 inwoners, een opmerkelijke daling ten opzichte van de voorgaande periodes: 8,5 in 2011-2013 en 8,9 in 2005-2007.²⁶

De politiestatistieken tonen een verdere daling van het aantal verkeersongevallen zowel met stoffelijke schade als met lichamelijk letsel.²⁷

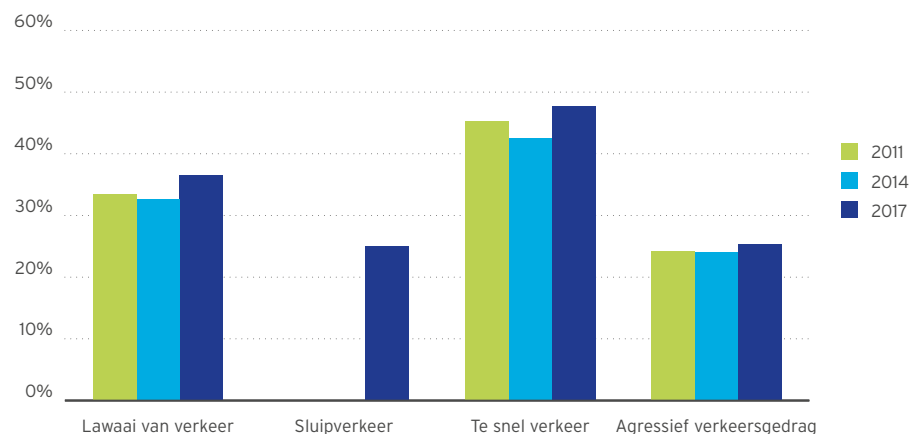
→
VERKEERSONGVALLEN,
2014-2017, GENT²⁸

	2017 VS. 2014					
	2014	2015	2016	2017	aantal	%
Aantal verkeersongevallen	5.566	5.357	5.416	4.615	-951	-17,09
Aantal ongevallen met enkel stoffelijke schade	4.055	3.967	4.009	3.378	-676	-16,67
Aantal gewonden	1.809	1.670	1.682	1.495	-314	-17,36
Aantal dodelijke slachtoffers	9	6	5	1	-8	-88,89

Verkeershinder

Er is over de tijd heen geen beduidende toename of afname van de ervaren verkeershinder. Net niet de helft van de Gentenaars ondervindt geregeld hinder van onaangepaste snelheid van auto's en vrachtwagens in hun buurt. Een kwart van de Gentenaars heeft geregeld last van agressief verkeersgedrag. Goed een derde van de Gentenaars heeft geregeld last van lawaai door verkeer. Een vierde van de Gentenaars heeft geregeld last van sluipverkeer in de buurt.

→
VERKEERSHINDER,
2011-2017, GENT²⁹

Verkeershinder in Gent³⁰

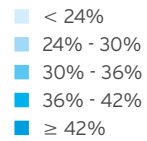
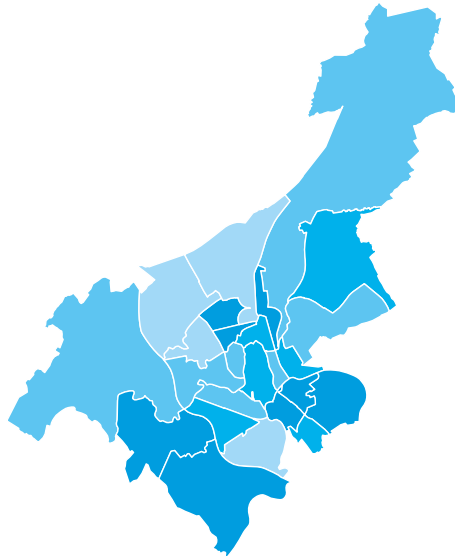
Er zijn aanzienlijke verschillen op wijkniveau.

LAWAAI VAN VERKEER IN EIGEN

BUURT, 2017

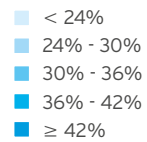
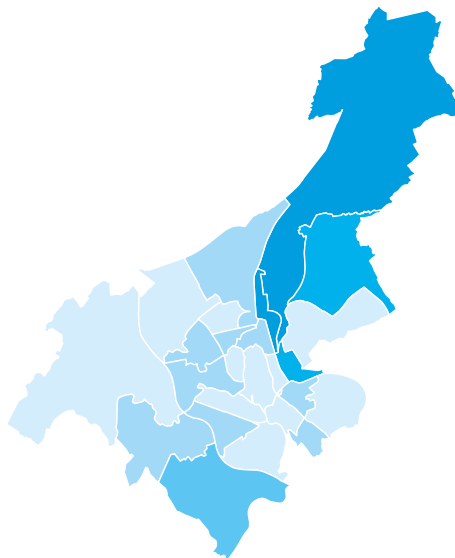
De wijken Rabot-Blaisantvest, Ledeberg en Sint-Denijs-Westrem melden geregeld last te ondervinden van verkeerslawaaï.

SLUIPVERKEER IN EIGEN

BUURT, 2017

Meldingen van sluipverkeer komen vaker uit de wijken Kanaaldorpen en -zone, Muide-Meulestede-Afrikalaan, Dampoort en Oostakker.

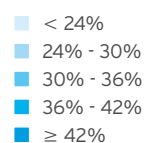
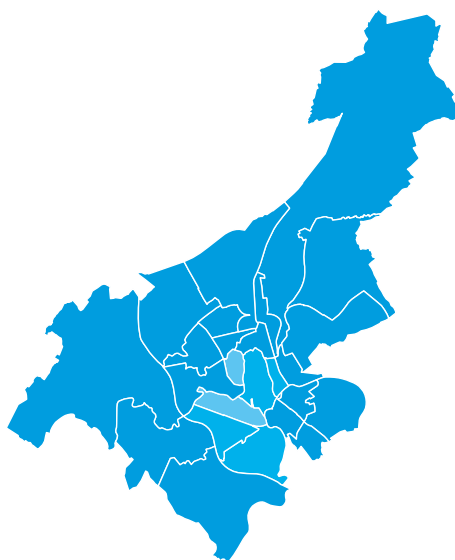

TE SNEL VERKEER IN EIGEN

BUURT, 2017

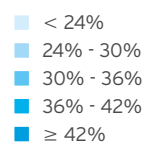
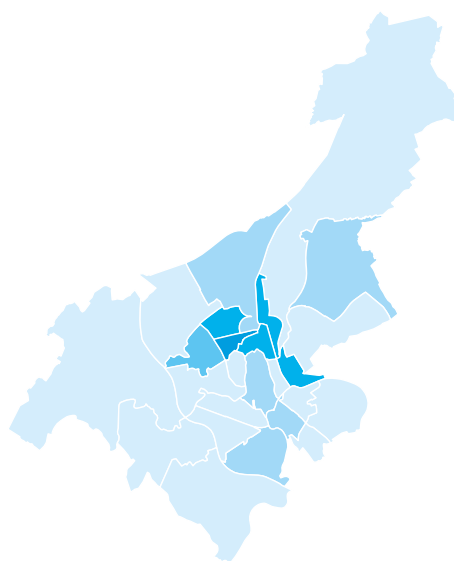
Onaangepaste snelheden van auto's en vrachtwagens worden vakeresignaleerd in de wijken Kanaaldorpen en -zone, Rabot-Blaisantvest en Muide-Meulestede-Afrikalaan.

AGRESSIEF VERKEERSGEDRAG

IN EIGEN BUURT, 2017

Een groter aandeel inwoners hebben geregeld last van agressief verkeersgedrag in de wijken Rabot-Blaisantvest, Muide-Meulestede-Afrikalaan, Bloemekenswijk, Dampoort en Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Toegankelijkheid van de vervoermiddelen

Niet alle vervoersmogelijkheden blijken even toegankelijk voor alle bevolkingsgroepen. Het vaakst gebruikte transportmiddel hangt af van het inkomen: hoe hoger het inkomen, hoe meer autogebruik. De bus wordt frequenter gebruikt door mensen met een lager inkomen en de trein door de (hogere) middencategorieën.³¹

Belgische gezinnen uit het laagste inkomenskwartiel geven 4,6 keer minder uit aan mobiliteit dan gezinnen uit het hoogste inkomenskwartiel. Daar bovenop: hoe hoger het inkomen, hoe hoger het aandeel uitgaven aan transport in de totale gezinsuitgaven (8% versus 13%).³² Daar nog eens bovenop: de afgelegde afstand en het aantal verplaatsingen nemen toe met het inkomen en opleidingsniveau.³³

Ook bij nieuwe, innovatieve mobiliteitssystemen duikt het probleem op. Bijvoorbeeld: bij sommige vormen van autodelen kan men de wagen eender waar parkeren en met een smartphone de dichtstbijzijnde wagen traceren en reserveren. Dit kan natuurlijk enkel als men over een smartphone, internettoegang en een kredietkaart beschikt³⁴, de randvoorwaarden die ongelijke toegang installeren.

Onderwijs en kinderopvang

Over capaciteit, zie Ruimte > Ruimte voor leefkwaliteit

Aantrekkingskracht van het onderwijs = de verhouding van het aantal jongeren ingeschreven in een Gentse school tegenover het aantal jongeren dat in Gent woont. Als de verhouding groter is dan 100, lopen er meer leerlingen school in de stad dan dat er wonen.

Dekkingsgraad kinderopvang = de verhouding van het aantal opvangplaatsen in Gent tegenover het aantal 0- tot 2-jarigen dat in Gent woont. Onderzoek van Kind en Gezin wees uit dat 1 plaats gemiddeld door 1,5 kind wordt benut.²

Buitenschoolse kinderopvang = alle vormen van professionele kinderopvang voor schoolgaande kinderen buiten de schooluren.

Gent groeit en dus neemt ook het aantal schoolgaande kinderen en jongeren toe. Na de uitbreiding van capaciteit in de kinderopvang en later in het Gentse kleuter- en basis-onderwijs ligt de druk nu op het secundair onderwijs, ook mee door de aantrekkingskracht op scholieren van buiten Gent.

Gent heeft een centrumfunctie voor onderwijs

Het Gentse kleuter- en lager onderwijs rekruteert vooral kinderen uit de onmiddellijke buurt, bij het secundair is dat totaal anders.

Aantrekkingskracht van het onderwijs:

- kleuteronderwijs: 98,
- lager onderwijs: 102,
- secundair onderwijs: 157.¹

De aantrekkingskracht van het hoger onderwijs is nog groter: zo'n 88% van de studenten is geen Gentenaar. Vier op de tien komt uit Oost-Vlaanderen (zonder Gent), één op de vier uit West-Vlaanderen.

Kinderopvang

Een verbeterde dekkingsgraad in de voorschoolse kinderopvang

Er zijn 4.609 plaatsen in de kinderdagverblijven en bij onthaalouders. Ten opzichte van 2014 kwamen er 148 plaatsen bij. De stijgende trend was vooral tussen 2006 en 2011 te merken. De dekkingsgraad was in 2006 38%, in 2013 45% en in 2017 50%. De prognose is dat het aantal geboortes tot 2021 (en dus het aantal 0- tot 2-jarigen tot 2023) (licht) zal blijven stijgen.³ Beschikbaarheid is één aspect, betaalbaarheid een ander. Drie procent van de Gentenaars had problemen om de uitgaven voor kinderopvang tijdig te betalen.⁴ Over tevredenheid kan gezegd worden dat net geen 60% van de Gentenaars tevreden is over de kinderopvang in de buurt, ongeveer evenveel als bij de eerste meting in 2011.⁵

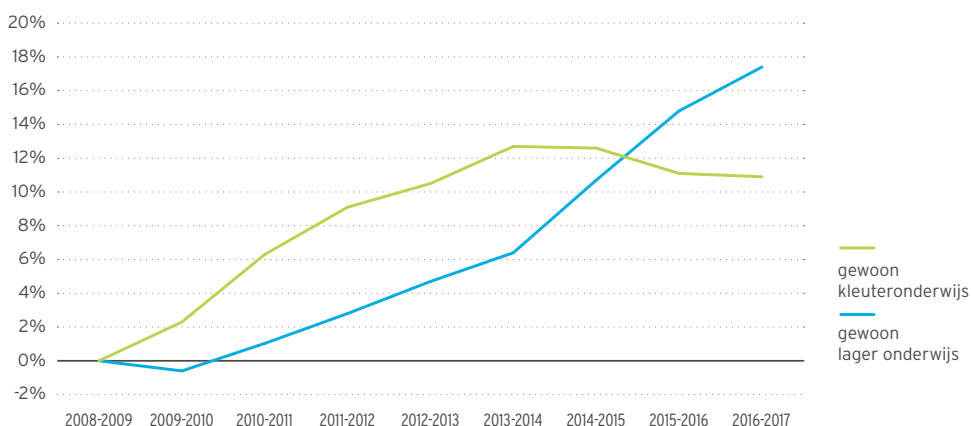
Buitenschoolse opvang

In 2017 waren er 39 STIBO's (buitenschoolse opvang verbonden aan één school) en 4 IBO's (verbonden aan verschillende scholen) die op schooldagen samen ongeveer 4.250 kinderen per dag opvingen. Daarnaast zijn er vele vrijetijdsinitiatieven van bijvoorbeeld jeugd- en sportverenigingen of teken- en muziekacademies die zichzelf uiteraard niet graag bestempelen als opvang.

Evolutie aantal kinderen in leerplichtonderwijs

Na een serieuze stijging tot 2013-2014 is het aantal kleuters de laatste jaren vrij stabiel gebleven. Die toename komt een paar jaar later terug in het lager onderwijs en ondertussen is de grote golf in het secundair onderwijs aangekomen.

→
PROCENTUELE GROEI
KLEUTER- EN LAGER
ONDERWIJS IN DE GENTSE
SCHOLEN, 2008-2017⁶

Dekkingsgraad onderwijs = het aantal beschikbare plaatsen ten opzicht van het aantal in Gent wonende kinderen. Een dekkingsgraad van 100 betekent voor elk kind een plaats in een Gentse school. Lager dan 100 betekent te weinig plaats. De praktijk wijst uit dat er best uitgegaan wordt van 110 plaatsen voor 100 kinderen.

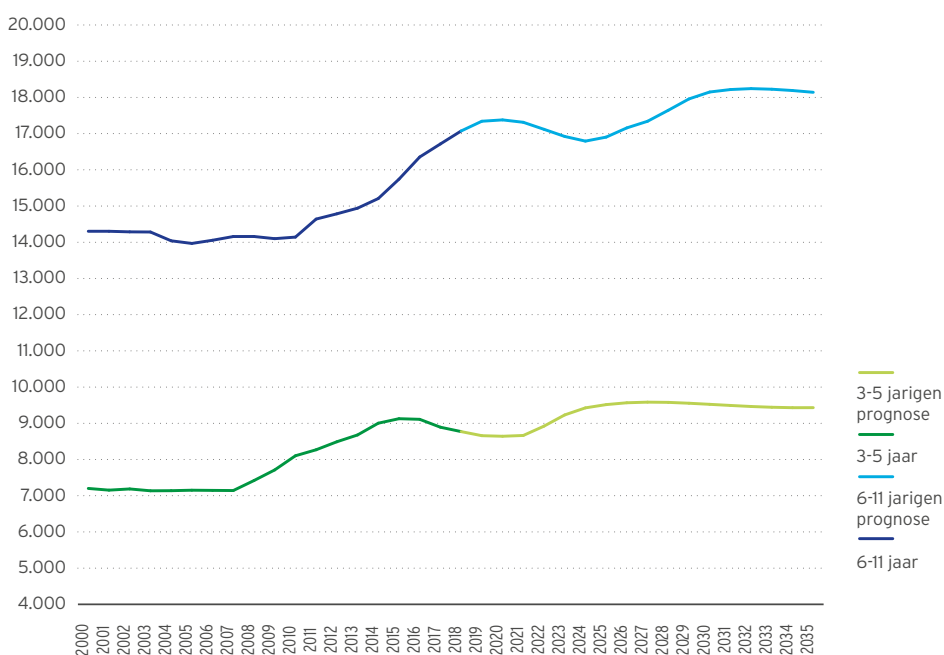
Kleuters

In 2015 had Gent met 9.127 het hoogste aantal kleuters. In de eerstkomende jaren blijft dit aantal vermoedelijk stabiel, pas tegen 2023 wordt een nieuwe piek van 9.231 kleuters verwacht en de jaren daarna een verdere (lichtere) stijging.

In 2012 waren er in het kleuteronderwijs plaatsen tekort: in het eerste kleuterjaar was de **dekkingsgraad** toen 97, nu is dit 101.⁷

In 2017 vond 79% van de Gentenaars dat er voldoende aanbod is aan kleuter- en lager onderwijs in de buurt. Dit is lager dan het percentage voor Vlaanderen (89%).⁸

→
EVOLUTIE EN PROGNOSE
3-5-JARIGEN EN 6-11-JARIGEN,
2000-2035, GENT⁹

Lager onderwijs

De afgelopen jaren steeg in Gent – tegen de Vlaamse trend in – het aantal 6-11-jarigen. Die evolutie zal zich doorzetten tot 2020, waarna een daling volgt, om tegen 2028 weer naar een piek te gaan.

Voor het eerste leerjaar van het lager onderwijs was de dekkingsgraad in de voorbije jaren positief maar, onder andere door het blijvend hoge aantal geboortes, neemt de druk toe: van 116 in 2012 naar 108 nu.

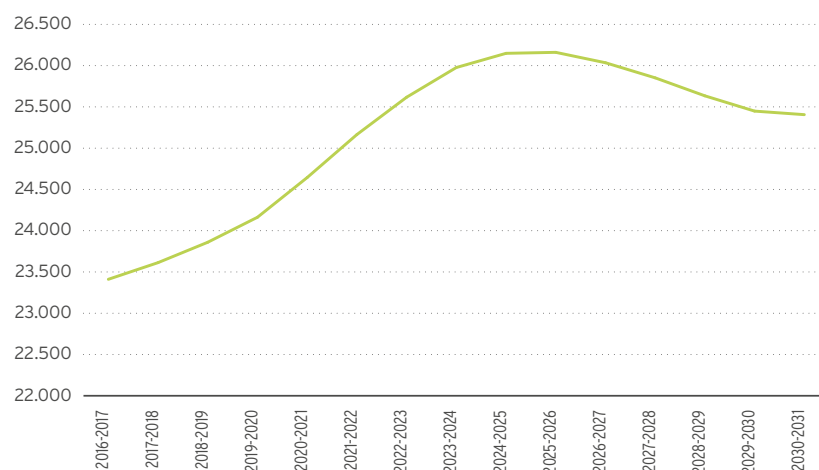
Secundair onderwijs

In het secundair onderwijs daalde het aantal scholieren tussen 2008 en 2011; daarna bleef het cijfer stabiel, maar de laatste schooljaren nam het aantal weer toe. In de komende jaren zal de grotere uitstroom uit het lager onderwijs de aantallen alleen maar doen toenemen.

Zo is nu al de sterke stijging van het aantal geboortes uit 2004 erg voelbaar.

In 2015 werd berekend hoeveel leerlingen de komende jaren in het leerplichtonderwijs te verwachten zijn. Het aantal leerlingen stijgt met 2.750, de piek valt in 2025/2026: een enorme uitdaging voor de Gentse scholen.

→
PROGNOSE VRAAGZIJDE
SECUNDAIR ONDERWIJS,
2016-2031, GENT¹⁰

Daardoor is er ook nood aan meer en bijkomende leerkrachten, vooral in het secundair onderwijs, maar de voorbije jaren daalde het aantal studenten dat een opleiding voor onderwijs volgde.¹¹

2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
4.763	4.768	4.511	4.122

Drie op de tien studenten zijn mannen, zeven op tien vrouwen.

Gelijke kansen

Uit onderzoek van 2016 voor heel Vlaanderen blijkt dat deelname aan het onderwijs op vroege leeftijd de kans op schoolse achterstand verkleint en de kans op gekwalificeerd uitstromen vergroot. Jong naar school gaan, heeft ook positieve effecten op sociaal gedrag, zelfregulatie en leermogelijkheden.¹²

Kleuterparticipatie

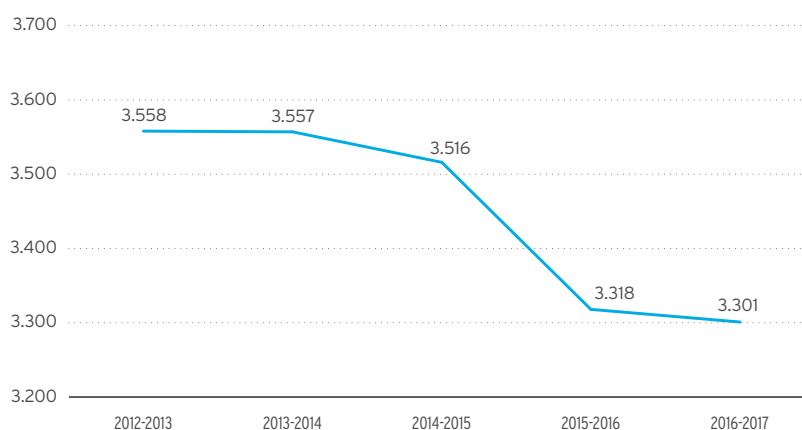
Om op zesjarige leeftijd rechtstreeks toegelaten te worden tot het gewoon lager onderwijs, moeten kleuters van vijf tijdens het voorafgaande schooljaar ten minste 250 halve dagen aanwezig geweest zijn. In Gent neemt het aandeel leerlingen met onvoldoende halve dagen toe van 5,0% in het schooljaar 2010-2011 naar 5,7% in het schooljaar 2016-2017.¹³

De impact van het M-decreet

Een leerling met een beperking kan zich inschrijven in een gewone school. Wie toch naar het buitengewoon onderwijs wil, moet dat via het **CLB** doen. Die gaat na of de gewone school wel alle nodige maatregelen genomen heeft. Als dat niet zo is, kan het CLB de leerling naar een school voor buitengewoon onderwijs verwijzen. Enkel op basis van de sociale achtergrond doorverwijzen kan niet.

CLB = Centrum voor
Leerlingenbegeleiding

→
**EVOLUTIE VAN HET
AANTAL LEERLINGEN IN
HET BUITENGEWOON
LAGER ONDERWIJS
2012-2017, GENTSE SCHOLEN ¹⁴**

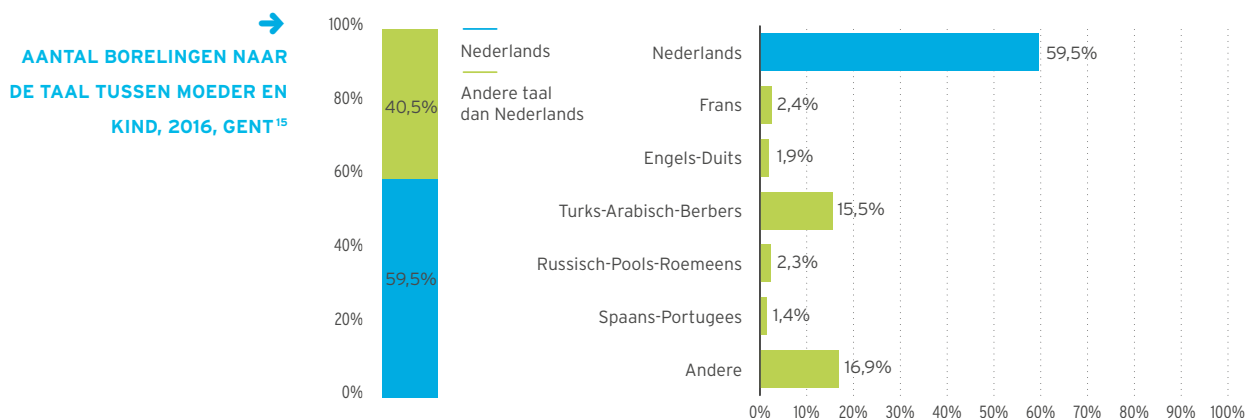

Op dit moment valt alleen maar vast te stellen dat het aantal leerlingen in het buitengewoon lager onderwijs gedaald is, maar er is nog geen informatie om die evolutie inhoudelijk te duiden of te evalueren.

Thuis taal niet Nederlands

Eén van de belangrijkste indicatoren van onderwijskansarmoede is de thuistaal.

40,5% van de in Gent geboren kinderen hebben een moeder die geen Nederlands met hen spreekt.

Spreken thuis geen Nederlands¹⁶:

- 35% van de kleuters op Gentse scholen,
- 31% van de leerlingen in het lager onderwijs,
- 31% van de in Gent wonende leerlingen in het secundair onderwijs.

Jongeren met een buitenlandse nationaliteit verlaten veel vaker het secundair onderwijs zonder diploma¹⁷:

- 10% van de leerlingen met een Belgische nationaliteit,
- 24% van de leerlingen met een EU-nationaliteit,
- 38% van de leerlingen met een niet-EU-nationaliteit.

Jongeren met een niet-Nederlandse thuistaal verlaten veel vaker het secundair onderwijs zonder diploma:

- 7% bij de personen met het Nederlands als thuistaal
- 22% bij de personen met een niet-Nederlandse thuistaal.

Om kinderen zoveel mogelijk **gelijke onderwijskansen** te geven, krijgen de scholen een extra pakket lestijden/lesuren en extra werkingsmiddelen voor kinderen die aan een aantal voorwaarden voldoen.

Gelijke onderwijskansen

Om te bepalen of een leerling risico loopt op onderwijskansarmoede, maakt men gebruik van de onderwijskansarmoede-indicator (OKI). Vier elementen zijn voor die kansarmoede bepalend:

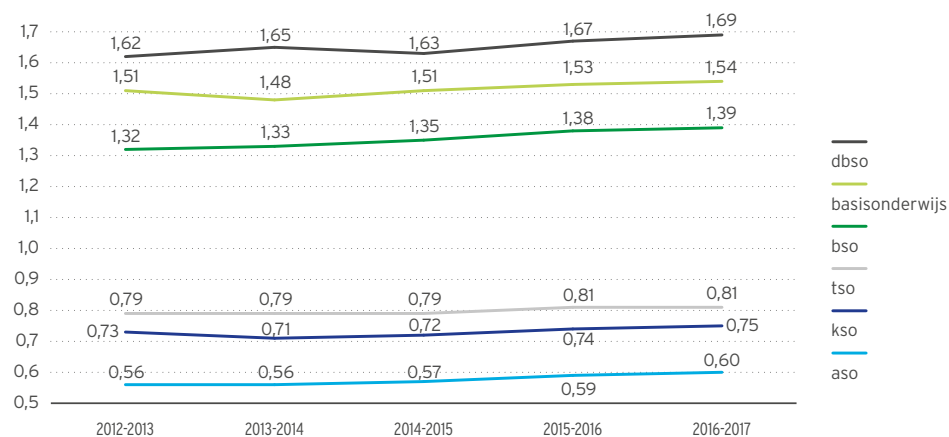
- de moeder van de leerling heeft een laag opleidingsniveau (maximaal lager secundair onderwijs),
- de thuistaal is niet-Nederlands, met andere woorden: de gezinstaal is niet de onderwijstaal,
- de leerling krijgt een schooltoelage,
- de leerling woont in een buurt waar veel 15-jarigen minstens twee jaar schoolse vertraging hebben.

De gemiddelde onderwijskansarmoede in de kleuter- en lagere scholen zit de laatste jaren in een stijgende lijn, ook al stagneert die momenteel. Er is vooral een stijging te zien bij schooltoelage (33% van de leerlingen) en thuistaal niet-Nederlands.

Ook in het secundair onderwijs zien we een stijgend aantal leerlingen met schooltoelage en thuistaal niet-Nederlands: dat laatste van 17% naar 22% over vijf schooljaren.

De OKI varieert sterk tussen de verschillende onderwijsvormen. Vooral in het BSO is er een veel hogere gemiddelde kansarmoede. In alle onderwijsvormen is er de laatste jaren een licht stijgende trend, maar ook die is in het BSO meer uitgesproken. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO) ligt de OKI nog hoger en blijft die stijgen.

→
EVOLUTIE VAN HET
GEMIDDELTE OKI NAAR
ONDERWIJSVORM IN HET
BASIS- EN SECUNDAIR
ONDERWIJS¹⁸

Spijbelaar = iemand die tien of meer halve dagen zonder doktersattest of ziektebriefje afwezig is.

Schoolse vertraging = het aantal leerjaren achterstand dat een leerling opbouwt (of waarmee een leerling vertrekt) t.o.v. zijn of haar leeftijd.

Spijbelcijfers

In het lager onderwijs zien we een lichte maar constante stijging van het aantal kinderen met tien of meer problematische afwezigheden: van 5,3% in 2013 naar 6,9% in 2016.

In het gewoon secundair onderwijs neemt in diezelfde periode het spijbelen overal toe; ook hier zijn de verschillen tussen de onderwijsvormen heel groot. Spijbelen in de tweede graad van het secundair onderwijs¹⁹:

- ASO: 2,0%
- TSO: 13,4%
- KSO: 16,1%
- BSO: 50,9%
- DBSO: 97%

Schoolse vertraging

Door **schoolse vertraging** is er een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien, te eindigen met een lagere kwalificatie en bijgevolg als volwassene een zwakkere maatschappelijke positie te hebben.

In Gent was de schoolse vertraging in 2016:

- 22,4% in het lager onderwijs – een lichte daling t.o.v. 2013 (24,9%),
- 33,3% in het secundair onderwijs – gelijk aan 2013 (33,34%).

In vergelijking met Vlaanderen blijven die cijfers nog altijd heel hoog: in 2016 was het Vlaams gemiddelde 12,9% voor het lager en 27,9% voor het secundair onderwijs.

Hoger onderwijs

In Gent studeert bijna een derde van alle Vlaamse studenten. Het aantal studenten aan de Gentse hogescholen en universiteit steeg van 66.714 in 2010 naar 75.105 in het academiejaar 2016-2017.²⁰

Ook het aantal inschrijvingen steeg: van 62.323 in 2008-2009 naar 79.658 in 2015-2016. Er zijn meer inschrijvingen dan studenten omdat één persoon zich voor meerdere opleidingen kan inschrijven.

Wat opvalt is dat er zich meer vrouwen inschrijven in het hoger onderwijs (54%) dan mannen (46%).

Vrouwelijke schoolverlaters doen het opmerkelijk beter dan hun mannelijke collega's:

- 61% van de ongekwalificeerde en laaggeschoolde schoolverlaters in Gent is een man,
- 60% van alle hooggeschoolde schoolverlaters is een vrouw.

Vrouwen halen vaker een diploma hoger onderwijs en vinden gemiddeld makkelijker werk.²¹

Kwaliteit van het onderwijs

Kwaliteit van het Nederlands in het lager onderwijs

In Vlaanderen haalt 97% van de 10-jarigen het basisniveau. In vergelijking met tien jaar geleden daalt het gemiddelde niveau, zowel bij de sterk- als de zwakpresteerders.²²

Er is een duidelijke samenhang tussen zowel de thuistaal als de socio-economische thuissituatie van leerlingen enerzijds en de prestaties van begrijpend lezen anderzijds.

Wie thuis geen of minder Nederlands spreekt of uit een kwetsbare thuissituatie komt, doet het minder goed.

Het onderzoek geeft ook aan dat Vlaamse scholen duidelijk minder tijd besteden aan taal en lezen dan scholen in andere landen.

De resultaten liggen niet in lijn met de peilingsproeven voor de eindtermen 'lezen' in het zesde leerjaar lager onderwijs: 91% van de leerlingen behaalde de eindtermen.

Kwaliteit van het secundair onderwijs en sociale mix

Uit het PISA-onderzoek (bij 15-jarigen) van 2015 blijkt dat:²³

- de Vlaamse leerlingen voor wiskunde tot de absolute Europese top behoren,
- in leesvaardigheid wereldwijd slechts zes landen hoger dan Vlaanderen scoren,
- voor wetenschappen wereldwijd negen landen beter dan Vlaanderen scoren.

Een aandachtspunt zijn de relatief grote verschillen tussen de resultaten van de Vlaamse leerlingen. Nergens is de ongelijkheid tussen de hoogst en laagst presterenden zo groot als in Vlaanderen. De sociale achtergrond blijft de belangrijkste verklarende factor voor verschillen in prestaties tussen leerlingen.²⁴

De socio-economische samenstelling van een school heeft een impact op de prestaties van leerlingen: hoe groter de proportie kansarme leerlingen op een school, hoe lager de gemiddelde prestaties. Leerlingen beïnvloeden elkaar: zo maken bijvoorbeeld leerlingen met een migratie-achtergrond met autochtone vrienden meer kans op doorstromen naar het hoger onderwijs.²⁵ 'Als we de ontwikkeling van een gesegregeerde samenleving willen verhinderen, is het dus belangrijk om te blijven inzetten op een sociale mix op een school, en vooral de sociale segregatie in scholen niet zelf te organiseren.'²⁶

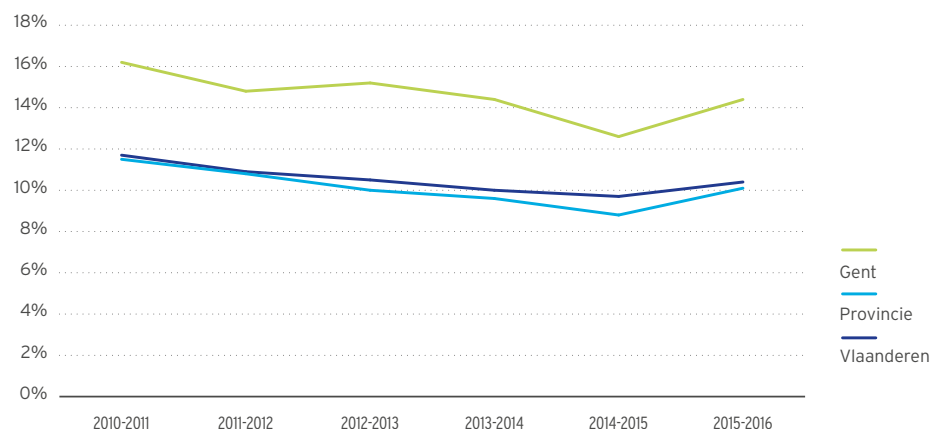
Aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt

Vroegtijdig schoolverlater =
iemand die het secundair onderwijs verlaat zonder geldige kwalificatie.

Diploma is toegangsticket tot de arbeidsmarkt

In 2010-2011 waren er in Gent 709 **vroegtijdige schoolverlaters** in het secundair onderwijs (16,2%), in 2015-2016 daalde dit tot 590 (14,4%). Op Vlaams niveau evolueerde dit cijfer in dezelfde periode van 11,7% naar 10,4%.²⁷

→
**AANDEEL VROEGTIJDIGE
SCHOOLVERLATERS, 2010-2016,
GENTSE SCHOLEN**

Van de 3.644 schoolverlaters uit het secundair onderwijs in 2016 was 13% na een jaar nog werkzoekend. Er is een groot verschil tussen de laaggeschoolde schoolverlaters (38% nog werkzoekend), de middengeschoolde (16%) en de hogeschoolde (6%).

Meer dan 40% van de Gentse ongekwalificeerde schoolverlaters is een jaar na het schoolverlaten op zoek naar werk. Voor Vlaanderen is dit 34%.²⁸

NEET Jongeren =
*Not in Employment,
Education or Training*

Uit onderzoek blijkt dat 9,2% van de 15-24-jarige Vlamingen geen opleiding volgt of geen werk heeft. Voor Gent schat men die groep op 12,1%.²⁹

Zie ook Werk > Mismatch tussen vraag en aanbod

Beroepsgericht onderwijs: snellere inschakeling maar kortstondig effect

Een snelle inschakeling van schoolverlaters leidt niet noodzakelijk tot duurzame tewerkstelling. De voordelen op korte termijn van beroepsonderwijs kunnen in de latere arbeidsloopbaan omslaan in nadelen: te veel specifieke vaardigheden en te weinig algemene vaardigheden. De algemeen geschoolden hebben meer tewerkstellingskansen dan de beroepsgericht geschoolden. De reden daarvoor wordt gezocht in de voortdurend veranderende arbeidsmarkt door de snelle technologische evoluties. Daardoor zouden beroepsgebonden kennis en vaardigheden snel hun meerwaarde verliezen terwijl meer algemene competenties het voordeel bieden dat werknemers zich sneller kunnen aanpassen aan die veranderingen.³⁰

Gezondheid

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) is gezondheid een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn, dus niet alleen de afwezigheid van ziekte of andere lichamelijke gebreken¹. Gezondheid is geen puur individueel gebeuren, maar wordt beïnvloed door verschillende factoren.² Centraal staan relatief onveranderbare feiten zoals leeftijd, geslacht en erfelijke factoren. Daarrond zijn er elementen die het beleid kunnen beïnvloeden, maar ook met elkaar in verband staan: iemands individuele leefstijl wordt mee bepaald door de eigen leef- en werkomstandigheden en door sociale normen en netwerken. Dit alles zit ingebed in de bredere socio-economische en culturele omgeving.

Er is een ongelijke verdeling van ziekte, welzijn en sterfte. Vroeger had men het over de gezondheidskloof tussen de mensen met de beste en slechtste gezondheid, maar dat klopt eigenlijk niet, want het is eerder een gradueel gegeven, afhankelijk van de plaats die iemand op de maatschappelijke ladder inneemt. Vandaar dat men liever de term **sociale gradiënt** gebruikt.

Sociale gradiënt

Mensen die een lagere maatschappelijke positie hebben, doen het qua gezondheid slechter dan wie hoger staat. Hoe beter iemands leefomstandigheden, hoe groter de kans op langer leven en langer gezond blijven. Er zijn veel factoren die de gezondheidsverschillen beïnvloeden zoals inkomen, opleiding, competenties, woonomgeving en -situatie of gezinssamenstelling. Bovendien versterken deze factoren elkaar.

Gezondheid in Gent

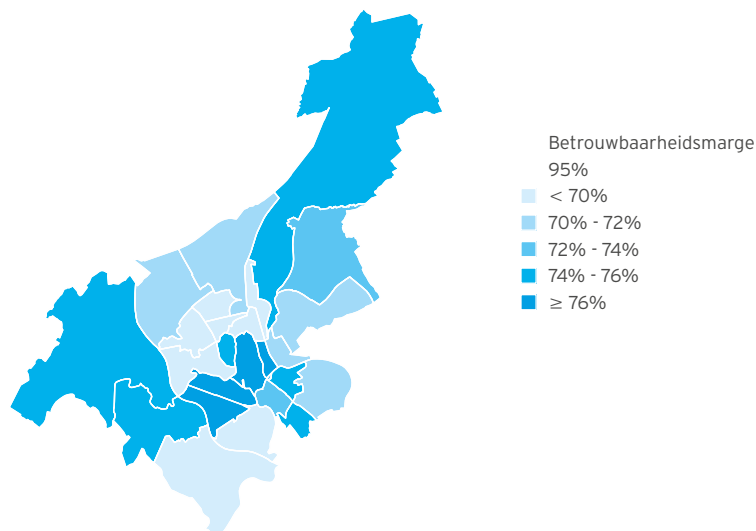
Om de gezondheid van de Gentenaar te beschrijven, hebben we ons laten leiden door een publicatie van de Strategische Adviesraad Welzijn, Gezondheid en Gezin.³ We geven eerst de algemene feiten met waar mogelijk cijfers over Gent, anders gebruiken we die over Vlaanderen. Aan het einde van dit hoofdstuk bundelen we alle vaststellingen die te maken hebben met de gezondheidsongelijkheid.

Subjectieve gezondheid en (gezonde) levensverwachting

Algemeen gezien gaat het goed met de gezondheid van de Gentenaars: bijna twee op drie wordt (bijna) nooit geconfronteerd met een persoonlijk gezondheidsprobleem. 73% van de Gentenaars voelt zich algemeen gezond: dat cijfer is stabiel sinds 2011⁴. Binnen Gent is er een grote variatie: het aandeel Gentenaars dat zich gezond voelt ligt lager in de wijken Muide-Meulestede, Bloemekenswijk, Nieuw Gent UZ. In de wijken Binnenstad, Macharius Heirnis en Stationsbuurt Noord en Zuid ligt het aandeel Gentenaars dat zich gezond voelt het hoogst.

De levensverwachting⁵ van Gentse vrouwen is 83,5 jaar en van Gentse mannen 78,8 jaar: beide liggen onder het Vlaams gemiddelde. Tegen 2030 zou de levensverwachting van Gentse vrouwen stijgen naar 86 jaar en die van Gentse mannen naar 82,5 jaar⁶.

→
SUBJECTIEVE GEZONDHEID,
2017, GENT, WIJKNIVEAU⁷

Chronische aandoeningen

In 2016 had 9,3% van de Gentenaars een chronische aandoening, een stijging t.o.v. 2013 (7,9%). In alle 13 centrumsteden stelt men dezelfde trend vast⁸.

Psychische klachten en problemen

In 2017 bleek dat van de Gentenaars van 16 jaar en ouder⁹:

- 75% zich de afgelopen week gelukkig heeft gevoeld,
- 8% zich de afgelopen week gedeprimeerd voelde.

Voor volgende psychische problemen zijn de Vlamingen het vaakst in behandeling:

- slaapproblemen: 26%,
- angstproblemen: 21%,
- burn-out/stress: 21%,
- stemmingsproblemen: 15%.

Professionele hulp en gebruik van psychofarmaca

- In België zoekt 4,6% van de bevolking professionele hulp bij de psycholoog; de 35-54-jarigen raadplegen het vaakst (7 tot 8%) een psycholoog of psychotherapeut¹⁰.
- In 2016 werden ongeveer 6.500 Gentenaars opgenomen in een Gentse psychiatrische instelling.¹¹
- 16% van de Belgen ouder dan 15 jaar neemt een psychotroop geneesmiddel: 13% neemt een slaap- en kalmeringsmiddel, 8% een antidepressivum.¹²
- Met de leeftijd stijgt de kans op het gebruik van psychofarmaca en zoekt men meer hulp.¹³
- Twee op drie Vlamingen met een psychisch probleem zoekt aanvankelijk geen professionele hulp, maar na een hele tijd zetten ze die stap naar hulp wel.
- Wanneer nagegaan wordt hoeveel mensen met een stoornis geen behandeling hebben gezocht, dan haalt Gent van zestien Vlaamse steden¹⁴ het slechtste resultaat.¹⁵ Zorgbehoevenden zoeken doorgaans wel hulp, maar er gaat heel wat tijd overheen voor ze het doen.

Over voeding, zie ook Klimaat >
Duurzame consumptie

Regelmatig eetpatroon =
minstens vijf dagen per week
een ontbijt, middagmaal en
avondmaal nemen.

Overbewegen, zie ook Vrije tijd... >
Sporten in Gent

Suicide en suïcidepogingen

- In 2016 hebben in Gent 430 personen één of meerdere suïcidepogingen ondernomen, in totaal 452 pogingen. Het aantal geslaagde zelfdodingen was in 2014 29 voor mannen en 13 voor vrouwen.¹⁶
- Jongeren vormen qua suïcidepogingen de hoogste risicogroep.¹⁷
- Een andere risicogroep zijn alleenstaande gescheiden mensen en alleenwonenden.¹⁸
- Vlaamse holebi's en/of transgenders zijn kwetsbaar¹⁹: één op vijf Vlaamse holebi's ondernam een poging tot zelfdoding, bij de transgenders is dit zelfs twee op vijf.

Dementie

Men schat het aantal Gentenaars met dementie op 4.500 in 2016. Gezien de bevolkings-evolutie zal dat aantal toenemen.

Leefstijl: gezonde voeding en gezond gedrag

Voeding en voedingspatronen

74% van de Belgische bevolking heeft een **regelmatig eetpatroon**²⁰. Mensen met overgewicht hebben een minder regelmatig eetpatroon dan mensen met een normaal gewicht. Adolescenten (14-17 jaar) en jongvolwassenen (18-34 jaar) eten het minst regelmatig.²¹

De Vlaming consumeert nog te weinig groenten, fruit en water, en te veel gesuikerde alcoholische dranken, suikers en vetten.²² 60% van de 12- tot 18-jarigen drinkt energiedranken.²³

De gemiddelde Vlaming is te dik en is in de voorbije jaren alsmear dikker geworden. De Vlaming heeft een gemiddeld BMI van 25,3. De helft (48%) van de Vlamingen heeft overgewicht (BMI hoger dan 25): 54% van de mannen en 42% van de vrouwen. 13% van de Vlamingen is zwaarlijvig (BMI hoger dan 30), ongeveer evenveel vrouwen (12%) als mannen (13%).²⁴

Gentse kinderen – net zoals kinderen uit andere centrumsteden – hebben een hoger gemiddeld BMI dan Vlaamse kinderen. Het BMI bij meisjes ligt gemiddeld hoger dan bij jongens, vooral in de tienerjaren.²⁵

Bewegen

- 30% van de Gentenaars wandelt, stapt of fietst dagelijks minstens 30 minuten.
- 49% doet dat minstens wekelijks.
- 12% komt nooit of bijna nooit toe aan lichaamsbeweging.²⁶

Alcohol, drugs en tabak

Roken

Het aantal rokers daalt: van één op vier dagelijkse rokers in 2013 naar één op vijf in 2017. 17% van de rokers rookt dagelijks, 73% heeft spijt er mee begonnen te zijn en 65% wil stoppen.²⁷

Alcohol

- Vier op vijf Belgen van 15 jaar en ouder dronk het afgelopen jaar alcohol.²⁸
- 10% van de Vlamingen die het laatste jaar alcohol dronk behoort tot de problematische alcoholgebruikers.²⁹ Dit gaat om 6,4% van de bevolking van 15 jaar en ouder.
- Het alcoholgebruik bij Vlaamse jongeren is in de periode 2010-2014 gedaald.³⁰

- Een bevraging uit 2017 bij (ook Gentse) studenten geeft aan dat de helft een verhoogd risico of probleemgebruik vertoont. 11% doet wekelijks of vaker aan binge-drinken, 15% zegt zich wekelijks of vaker in te drinken voor het uitgaan en 10% speelt wekelijks of vaker drinkspelletjes.³¹

Drugs

3% van de bevolking heeft de afgelopen maand drugs gebruikt. De gemiddelde leeftijd voor het eerste gebruik van cannabis is 18 jaar en 5 maanden, maar de eerste ervaring met drugs gebeurt op steeds jongere leeftijd.³²

Preventieve en andere zorgvoorzieningen

Centrumfunctie van Gent

Gent heeft een centrumfunctie op het vlak van gezondheidszorg met haar negen ziekenhuissites, zeven welzijnsbureaus, twee centra voor geestelijke gezondheidszorg, tien wijkgezondheidscentra en 27 rusthuizen. Daarnaast telt Gent ongeveer 170 apotheken, 340 huisartsen en drie huisartsenwachtposten.

Eerstelijnspsychologen en ambulante zorg

De eerstelijnspsychologen hebben een belangrijke meerwaarde voor patiënten en hulpverleners. Door hun interventie konden zij voor bijna de helft van de patiënten een doorverwijzing naar de tweede lijn vermijden: zij waren immers geholpen met een kortdurende behandeling. Het aanbod is evenwel te klein voor de vraag.

In 2017 heeft de psychologische dienst van OCMW Gent 595 kortdurende begeleidingen gedaan, in drie ziekenhuizen samen werden 220 patiënten begeleid.

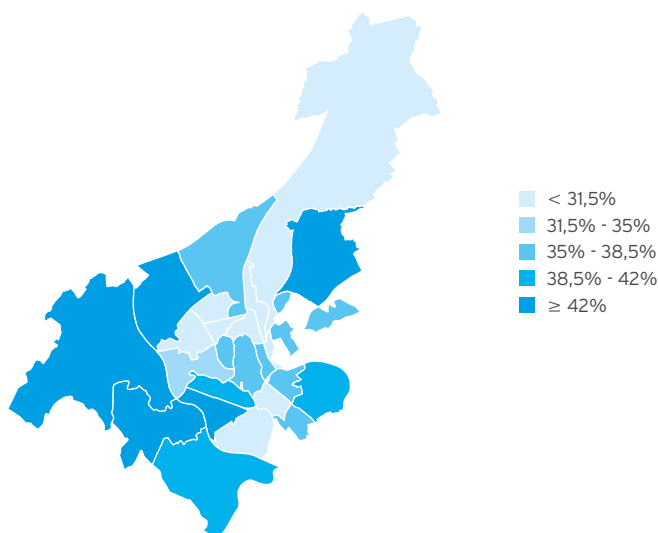
De MOBIL-teams (Mobiele Ondersteuning en Behandeling in de Leefomgeving), die voor langdurige zorg aan huis instaan, zijn overbevraagd. De middelen zijn ontoereikend om de grote vraag naar hulp te honoreren.

Ook binnen de geestelijke gezondheidszorg kampen de ambulante diensten met lange wachttijden.

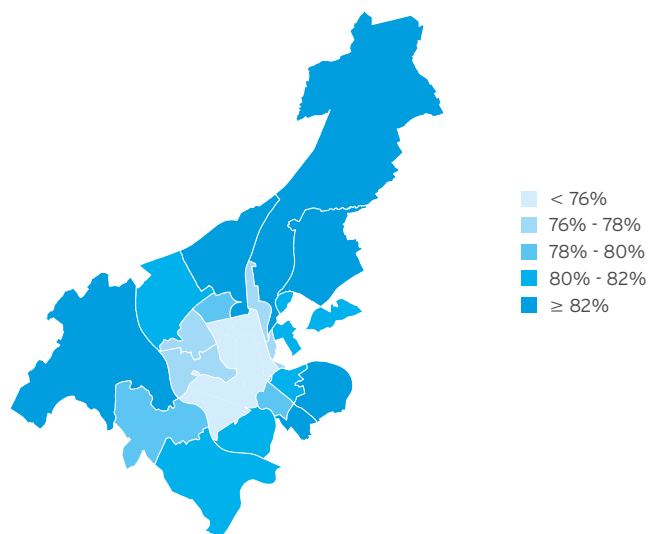
Tandarts en huisarts

Eén op drie Gentenaars bezocht in 2015 preventief de tandarts. De voorbije jaren doen steeds meer Gentenaars dat: in 2008 ging het om één op vier.

→
PREVENTIEVE MONDZORG,
2015, GENT, WIJKNIVEAU³³

→
AFGELOPEN JAAR
HUISARTSENCONTACT, 2015,
GENT, WIJKNIVEAU³⁴

Vier op vijf Gentenaars heeft minstens één keer per jaar contact met de huisarts.³⁵ In de zorg voor ouderen speelt de huisarts een sleutelrol: 95% van de 75-plussers contacteert de huisarts minstens één keer per jaar.³⁶

Het Globaal Medisch Dossier geeft aan hoeveel mensen een vaste huisarts hebben: dat was in 2015 voor 67% van de Gentenaars het geval. Bij de centrumsteden staat Gent daarbij op de voorlaatste plaats en scoort de stad onder het Vlaamse gemiddelde (70,1%).³⁷

Volgens de RIZIV-norm van 1 huisarts per 1.100 inwoners is er in negen Gentse wijken een tekort aan huisartsen.

Over vergrijzing, zie ook Samenleven
> Andere vormen van diversiteit

Residentiële zorg en thuiszorg

Zeven op de tien Gentenaars is tevreden over de ouderenvoorzieningen in de stad.³⁸ Gentse woonzorgcentra en assistentiewoningen hadden in 2016 84,6 plaatsen per 1.000 65-plussers. Tussen 2007 en 2016 nam dat aantal toe: in de steden met 15%, in het Vlaamse Gewest met 11%. Er zijn verhoudingsgewijs meer plaatsen in de buurgemeenten dan in Gent.

8% van de bevolking maakt gebruik van een dienst voor thuiszorg:

- 4% van thuisverzorging door een verpleegkundige of vroedvrouw,
- 4% van huishoudelijke hulp,
- 1% van de dienst warme maaltijden aan huis.

Voorals 75-plussers maken gebruik van deze diensten.³⁹

Het jaarlijks aantal gepresteerde uren gezinszorg per inwoner was in 2016 in Gent 2,24, een daling ten opzichte van 2009. In dat jaar was het aantal uren in de 13 centrumsteden gemiddeld 2,41 uren, in het Vlaamse Gewest 2,44 uur.⁴⁰

Over mensen met een beperking, zie ook Samenleven > Andere vormen van diversiteit

Persoonsvolgende financiering voor personen met een beperking

Begin 2017 werd voor mensen met een handicap de persoonsvolgende financiering (PVF) ingevoerd. In 2017 kregen 15 mensen in de regio Gent een budget toegewezen.⁴¹ Toch is geweten dat heel wat mensen het nieuwe model onvoldoende kennen en vaak ondersteuning kunnen gebruiken.⁴² De toegankelijkheid en duidelijkheid van de informatie lijkt dus een probleem.

De **behandelingskloof** duidt op de kloof tussen de behoefte aan gezondheidszorg en de zorg die deze patiënten krijgen. Er is sprake van onderbehandeling.

Over kwetsbaarheid, zie ook Armoede

Uit datzelfde onderzoek blijkt dat een derde van de respondenten een inkomen van minder dan 1.250 euro per maand had. De helft had het gevoel woon- en leefkosten niet te kunnen betalen, 40% meldde hetzelfde voor medische en zorggebonden kosten.⁴³

Behandelingskloof

- Gemiddeld besteedt een huishouden 5% van het budget aan gezondheidszorg.⁴⁴
- 8% van de huishoudens heeft het afgelopen jaar noodzakelijke medische consumptie uitgesteld om financiële redenen.⁴⁵
- 6% van de Gentenaars kon uitgaven voor gezondheid het afgelopen jaar niet op tijd betalen.⁴⁶

Omgaan met kwetsbaarheid

Gezondheidsvaardigheden

Om actief (mee) te kunnen beslissen over de eigen gezondheid moet men gezondheidsinformatie kunnen begrijpen en beoordelen. Ongeveer vier op tien Belgen heeft onvoldoende gezondheidsvaardigheden, bij drie op tien zijn die beperkt, en bij 15% onvoldoende.⁴⁷

Informele zorg

Vermaatschappelijking van de zorg

Het centrale idee is om kwetsbare mensen – bijvoorbeeld mensen met beperkingen, chronisch zieken of mensen in armoede – zoveel als mogelijk hun plaats in de samenleving te laten innemen, hen daarin te ondersteunen en de benodigde zorg in hun leven te integreren. Alle sectoren en beleidsdomeinen dragen daarvoor verantwoordelijkheid en moeten een steentje bijdragen. Daarbij zoekt men naar het juiste traject om die mensen op eigen kracht en op basis van hun kwaliteiten (opnieuw) een plaats te geven in de samenleving.⁴⁸

Mantelzorg

13% van de Gentenaars krijgt zorg via mantelzorg.⁴⁹

- In Vlaanderen zijn er meer dan 600.000 mantelzorgers.
- Gemiddeld zorgen 16% van de Gentenaars wekelijks of dagelijks voor een zorgbehoevend familielid, buur of vriend.
- 9% vangt dagelijks of wekelijks een kind op.
- 10% helpt dagelijks of wekelijks iemand met het huishouden.
- Ongeveer 12% van de mantelzorgers ervaart inkomensverlies, doordat men bijvoorbeeld tijdelijk minder is gaan werken.

De Oost-Vlaamse mantelzorgers hebben vooral nood aan informatie⁵⁰: ze zoeken naar voorzieningen waar zij met hun vragen terecht kunnen, bij wie ze advies en begeleiding kunnen vinden, informatie over snelle respijtzorg, over premies en andere ondersteuningsmaatregelen...

Over ongelijkheid,
zie ook Armoede > Armoederisico
is ongelijk verdeel

Gezondheids- en zorgongelijkheid

Mensen in een lagere maatschappelijke positie hebben het qua gezondheid slechter dan zij die hoger staan. Met de maatschappelijke positie varieert de leefstijl en ook de verzorging die men krijgt.

Subjectieve gezondheid

De subjectieve gezondheid daalt met het opleidingsniveau.

Percentage van de Vlamingen die een matige tot (zeer) slechte gezondheid melden⁵¹:

- 37,5% met ten hoogste een diploma lager onderwijs,
- 24% met een diploma lager secundair,
- 18% met een diploma hoger secundair,
- 12,5% van de hogeschoolden.

Langdurige ziekte, aandoening of handicap

24,8% van de Vlamingen lijdt aan een langdurige ziekte, langdurige aandoening of handicap (2013):

- bij wie hoogstens een diploma lager onderwijs heeft is dat 34,2%,
- bij hogeschoolden is dat 21,6%.

Voor de grote meerderheid van de chronische gezondheidsproblemen (zoals diabetes of hart- en vaatziekten) stijgt het risico op ziekte naarmate het opleidingsniveau daalt.⁵²

Geestelijke gezondheidszorg

Psychische problemen en gebruik van psychotrope middelen

- Psychische problemen komen vaker voor in laaggeschoolde huishoudens.⁵³
- In Vlaanderen heeft 45,6% van de mensen zonder diploma of met alleen een diploma lager onderwijs psychologische problemen, tegenover 24,6% van de personen met een diploma hoger onderwijs.⁵⁴
- De laagst opgeleide groep heeft vaker te maken met somatische problemen, angst- en slaapproblemen en depressieve gevoelens dan hoger opgeleiden.⁵⁵
- Meer laagopgeleiden (9,7%) dan hoogopgeleiden (2,8%) rapporteren een depressie.⁵⁶
- De gevolgen van dit alles zijn merkbaar in een verhoogde kans op het gebruik van zorg en psychotrope middelen/medicatie door mensen met een lagere socio-economische status.⁵⁷

Suïcide

Mensen met een lagere socio-economische status hebben een verhoogde kans op suïcidepogingen.⁵⁸ In Gent was in 2016 van de geregistreerde suïcidepogers⁵⁹

- 45,8% economisch inactief,
- 29,1% werkloos,
- 25,1% werkend.

Leefstijl: gezonde voeding en gezond gedrag

Voeding en voedingspatronen

- Een regelmatig eetpatroon komt vaker voor bij de hoogstopgeleiden (hoger onderwijs van het lange type). Jongeren uit het ASO hebben een gezonder eetpatroon.⁶⁰
- Personen met een laag opleidingsniveau consumeren meer energierijke voeding en dranken.⁶¹
- Hoe lager het opleidingsniveau, hoe hoger de kans op gewichtsproblemen. In 2013 had in Vlaanderen 62,9% van de laagst opgeleiden van 18 jaar en ouder overgewicht en was 24,6% zwaarlijvig. Bij de hoogstopgeleiden had 40% overgewicht en leed 5,9% aan obesitas.⁶²

- Jongeren die opgroeien in een gezin met hooggeschoolde ouders, hebben minder vaak overgewicht.⁶³

Lichaamsbeweging

- 17% van de laaggeschoolden komt amper aan lichaamsbeweging toe, bij hooggeschoolden is dat 12%.⁶⁴
- Er is een sterk verband tussen de opleiding van een adolescent en het aantal uren schermtijd (tv kijken, gamen en computer): leerlingen uit het beroepsonderwijs scoren slechter dan hun leeftijdgenoten uit het algemeen of kunst-/technisch onderwijs.⁶⁵

Alcohol, drugs en tabak

- Er is een verband tussen roken en de sociaaleconomische status. (Dagelijkse) rokers zijn minder talrijk in hoger dan in lager opgeleide milieus.⁶⁶
- Ook alcoholgebruik hangt sterk samen met socio-economische status: van 55% bij de laagst opgeleiden tot 90% bij de hoogst opgeleiden.⁶⁷

Preventieve gezondheidszorg

Preventieve gezondheidszorg bereikt minder mensen met een zwakkere sociale positie. Voor het griepvaccin is er een beperkt verschil van 7 procentpunten (in 2006). Voor de deelname aan kankerscreening zijn de verschillen veel groter:

- de deelname aan baarmoederhalsscreening ligt bij vrouwen met de laagste sociaaleconomische positie 21 procentpunten lager dan die uit de hoogste klasse,
- bij borstkankerscreening is dat 17 procentpunten.

Eenzelfde beeld is er voor de meer recente vaccinatie tegen baarmoederhalskanker en tegen het rotavirus.⁶⁸

Behandelingskloof

De behandelingskloof treft vooral de meest kwetsbare groepen. 46,3% van de mensen zonder diploma of met alleen een diploma lager onderwijs is genoodzaakt zorg en ondersteuning om financiële redenen uit te stellen, tegenover 9,1% van de hoogst opgeleiden.⁶⁹ Uit analyses op Europees en federaal niveau blijkt dat die ongelijkheid nog toeneemt.⁷⁰

Gezondheidsvaardigheden

Het opleidingsniveau heeft een grote invloed op het vaardigheidsniveau op het vlak van gezondheid.

- 45% van de personen met een diploma basisonderwijs beschikken over voldoende gezondheidsvaardigheden,
- dit is 62% bij personen met een universitaire opleiding.

Er is een recht evenredig verband is tussen enerzijds de lage of hoge gezondheidsvaardigheden en anderzijds de gezondheidstoestand, de BMI en de frequentie van raadpleging van de huisarts.⁷¹

Informeel zorg

Kwetsbare mensen hebben vaker geen of een beperkter sociaal vangnet, lopen een groter risico op vereenzaming en ondervinden grotere drempels om een netwerk uit te bouwen of in stand te houden. Bij een zorgvraag kunnen zij minder terugvallen op het eigen netwerk, waardoor ze meer nood hebben aan professionele hulp. Die professionele hulp kent wachtlijsten en/of hoge drempels en kost (meer) geld, waardoor zorg wordt vermeden, de zorgvraag escaleert en het sociaal isolement wordt versterkt.⁷²

Vrije tijd, cultuur, sport, recreatie en toerisme

Het culturele landschap

Cultuurparticipatie

Percentage van de mensen dat in de zes maanden voor de bevraging minstens één keer aan een cultureel evenement heeft deelgenomen.

Cultuurparticipatie van de Vlaming¹

- Erfgoedactiviteiten: 40,5%
- Bioscoopbezoek: 38,8%
- Podiumvoorstellingen (theater, dans,...): 29,1%
- Podiumvoorstellingen (shows, musicals,...): 28,1%
- Musea en tentoonstellingen: 20,1%
- Niet-klassieke concerten: 19,8%
- Klassieke concerten: 8,0%

Tegen de internationale trends in zijn er in de periode 2004-2014 geen grote verschuivingen in de Vlaamse cultuurparticipatie. Enkel de bezoeken aan de bioscoop en shows/musicals zijn gedaald.²

Jongeren gaan minder dan ouderen naar podiumkunsten, kunstmusea, klassieke concerten en shows/musicals. De jongere generaties vervangen niet zomaar het oudere publiek. Daarom wordt jongeren aantrekken voor die activiteiten een belangrijke uitdaging.³

Gent, stad van cultuur

Het culturele landschap in Gent is ruim, divers en toonaangevend. Zo zijn 29% van alle Vlaams erkende muziekorganisaties, 33% van alle Vlaamse sociaal-artistische werkingen en 21% van de door Vlaanderen erkende theatergezelschappen in Gent gevestigd.⁴

Gent is een Vlaamse koploper in het aanbod aan cultuurevenementen: gemiddeld 336 per 10.000 inwoners in 2017. Er vonden zo'n 3.750 podiumvoorstellingen, 580 tentoonstellingen en 116 festivals plaats.⁵ Minder becijferbaar is het diversiteitsaspect in het aanbod.

87% van de Gentenaars is tevreden over het culturele aanbod.⁶ Bij cultuurgebruikers in Gent zitten ook veel niet stedelingen. Hun mening is niet bevraagd.

Gent gooit hoge ogen in de eerste *Cultural and Creative Cities Monitor* van het Europese Directoraat-Generaal *Joint Research Centre*. Gent staat in de top vijf in het deel

Cultural Vibrancy

De culturele rijkdom van een stad wordt bepaald aan de hand van de cultuur-infrastructuur en de capaciteit van de stad om een lokaal, nationaal en internationaal publiek aan te trekken voor/door zijn culturele leven.

Over creativiteit

zie ook Imago > Gent, internationaal

Cultural Vibrancy. Wat betreft het aantal theaters, voorstellingen en concerten staat Gent zelfs op de eerste plaats.⁷ Nieuwe initiatieven duiken op en laten zich vaak niet in deze categorieën becijferen.

Per 10 000 inwoners telde Gent in 2016 146 arbeidsplaatsen in de culturele en creatieve sector. In de 13 centrumsteden was dat gemiddeld 139, in Vlaanderen 73.⁸

Podiumkunsten

- Het aantal Gentse bezoekers aan podiumvoorstellingen stagneert. Toch heeft 66% van de Gentenaars in 2017 een of meerdere podiumvoorstellingen (al dan niet in Gent) bijgewoond.⁹
- 8 op de 10 Gentenaars deed dit hoofdzakelijk in de eigen stad.¹⁰
- 52% gaf aan één tot zes podiumvoorstellingen te hebben bijgewoond.¹¹
- Er is een lagere participatie in de wijken Bloemekenswijk, Kanaaldorpen en -zone, Muide-Meulestede-Afrikalaan en Nieuw Gent-UZ.

Muziek

Gent kent talrijke cultuurhuizen die een brede waaier aan muziekvoorstellingen aanbieden. Het volledige aanbod is amper te beschrijven of te becijferen. Het was dan ook niet verwonderlijk dat Gent in 2009 de prestigieuze titel 'UNESCO Creative City of Music' mocht dragen. Gent wordt ook geloofd voor de inzet van zijn historisch patrimonium ten behoeve van muziek en voor de hoge participatie aan het muziekleven.

Bibliotheek

De Stedelijke Openbare Bibliotheek is de drukst bezochte cultuurinstelling van Gent.

- 57% van de Gentenaars kwam afgelopen jaar naar de bibliotheek.¹²
- 25% van de bevolking is geregistreerde lener.¹³
- De laatste tien jaar is de algemene bibliotheekgang niet gedaald.¹⁴
- Het aantal (klassieke) uitleningen is in de periode 2006-2015 met 30% gedaald.¹⁵

De hoofdbibliotheek van Gent kreeg in 2017 een nieuw huis: De Krook. Voor de verhuis waren er tussen de 2.000 en 2.400 bezoekers per dag, na de verhuis piekte dit aanhoudend tot 8.000. Intussen telt De Krook na één jaar ongeveer 1.750.000 bezoeken.

De Krook heeft drie dragende partners: de stadsbibliotheek, IMEC en de UGent. Hun samenwerking leidt tot resultaten die zij elk apart niet hadden kunnen realiseren. Nieuwe partners versterken de unieke cocktail van ontmoeting, technologie, kennis, wetenschap, cultuur en innovatie.

De bevinding voor Vlaanderen dat de algemene bibliotheekgang in de laatste tien jaar gedaald is,¹⁶ gaat dus niet op voor Gent.

Erfgoed, musea en tentoonstellingen

Gent heeft een sterk museumveld met zeven landelijk erkende musea op het totaal van 21 in Vlaanderen. Het indrukwekkend historisch patrimonium van Gent draagt bij tot haar imago als een van de belangrijkste cultuursteden van Vlaanderen.

Het aantal bezoekers aan de Gentse musea en historische huizen gaat in stijgende lijn, maar is per instelling jaarlijks sterk variabel door tijdelijke tentoonstellingen. Qua monumenten trekken het Gravensteen en het Lam Gods de meeste bezoekers.

Driekwart van de Gentenaars hebben in het afgelopen jaar een of meerdere musea, tentoonstellingen of historische huizen bezocht en hoofdzakelijk in eigen stad. Dat aantal is in de voorbije jaren op hetzelfde niveau gebleven.¹⁷

Over bewegen zie ook
Gezondheid > Leefstijl > Bewegen

Bioscopen

In Gent zijn er naast drie bioscopen, een filmzaal van de Universiteit Gent, en cinema Rio in wijk Brugse Poort die recent is geopend. In tegenstelling tot Vlaanderen daalt het bioscoopbezoek onder de Gentenaars niet. Zeven op de tien Gentenaars heeft in 2017 de bioscoop bezocht. Dat aantal is sinds 2014 gelijk gebleven.¹⁸

Kunst en cultuur in de publieke ruimte

Ook buiten zijn theaters en concertzalen ademt Gent kunst en cultuur. Met het programma *Kunst in de publieke ruimte* en initiatieven zoals *123 Piano*, het *Lichtfestival* en het festival *Sorry Not Sorry* brengt Gent kunst en cultuur letterlijk op straat.

69% van de Gentenaars heeft in 2017 een plein-, parkevenement of zomerfestival bezocht. 54% gaf aan dat ze dat het afgelopen jaar één tot zes keer deden, 10% deed dit zeven tot twaalf keer, 4% meer dan twaalf keer.¹⁹

Sport

Sport in Vlaanderen

- Zes op de tien Vlamingen leidt een sportactieve(re) levensstijl.
- Ze kiezen vooral voor sporten met een lage deelnamedrempel die men in de buurt kan beoefenen, zoals fietsen, wandelen, lopen, naar de fitness gaan en zwemmen.
- Een kwart van de Vlamingen doet aan sport in clubverband. De meesten echter organiseren hun sport zelf in een informele groep of sporten individueel.
- 15% van de Vlamingen neemt actief deel aan sportevenementen.
- 41% van de Vlamingen woont als toeschouwer sportevenementen bij.
- De deelnamegraad daalt met de leeftijd.
- Mannen sporten nog steeds meer dan vrouwen.²⁰

Mensen kiezen voor licht georganiseerde sport vanwege het gemak van de organisatie, terwijl men voor sportclubs kiest omwille van het sociale karakter.²¹

Sporten in Gent

In 2017 besteedde circa 30% van de Gentenaars dagelijks minstens 30 minuten aan lichaamsbeweging door te wandelen, te stappen of te fietsen. 49% doet dat minstens wekelijks en 12% komt daar nooit of bijna nooit toe.²²

Infrastructuur en bezetting

Gent beschikt over 685 sportinfrastructuren, wat neerkomt op ca. 2,6 per 1.000 inwoners. Dat ligt onder het Vlaamse gemiddelde.²³

- De Stad Gent exploiteert (via Farys) acht sporthallen, vier overdekte zwembaden, een openluchtbad, het sport- en recreatiedomein de Blaarmeersen en heel wat buiteninfrastructuur zoals atletiekpistes, voetbal- en korfbalvelden. Via een publiek-private samenwerking is daar in 2012 het sportcomplex Rozenbroeken bijgekomen.
- Sportclubs gebruiken steeds meer schoolsportinfrastructuur buiten de schooluren.
- Verder heeft Gent ook een aantal buurtsporthallen: kleinere indoorsportlocaties in de aandachtswijken.
- De privésector vervolledigt het aanbod met fitnesszalen, een ijspiste, een bowlingzaal...
- De kwaliteit van die sportinfrastructuur is over het algemeen goed.
- 79% van de Gentenaars is tevreden over het aanbod aan sportvoorzieningen.²⁴
- 76% is tevreden over het aanbod aan recreatievoorzieningen.²⁵

Het sportaanbod blijkt ontoereikend. De bezetting van de verschillende accommodaties is zeer groot waardoor heel wat sportclubs met wachtlijsten kampen. Ook ondervinden clubs moeilijkheden om – door het toenemende aantal sporters – voldoende gekwalificeerde trainers en vrijwilligers aan te trekken.

Gent heeft ook buiten clubverband een uitgebreid aanbod aan sportactiviteiten, zoals sportkampen, initiatiecurcussen en initiatieven voor buurtbewoners. Maar ook die kennen een hoge bezettingsgraad waardoor er voortdurend vraag is naar meer mogelijkheden.

Gentse sportclubs

- Gent telt 1.093 sportclubs, of omgerekend zo'n 4,2 sportclubs per 1.000 inwoners.²⁶ Hiervan zijn er 333 erkend, die samen meer dan 55.000 leden hebben waarvan ongeveer 36.700 Gentenaars.
- 274 daarvan hebben een jeugdwerking.
- 21 hebben ook een (specifieke) G-sportwerking.

Vrijtijdsvoorzieningen voor kinderen en jeugd

Hoewel in de voorbije jaren de infrastructuur op speelpleinen en voor de jeugdwerking is uitgebreid, zorgt de forse aangroei van de bevolking er voor dat die ontoereikend is.

- De helft van de ouders van zowel kleuters als van kinderen uit de lagere school vindt dat er in het vrijetijdsaanbod onvoldoende plaats is.
- 63% van de Gentenaars is tevreden over de jongerenvoorzieningen in hun stad.²⁷
- Daarnaast vindt een kwart van de ouders van kleuters de betaalbaarheid een probleem.²⁸

Het aanbod is niet alleen te klein, maar vaak ook niet aangepast. 53% van de Gentse kinderen tot negen jaar is van vreemde herkomst²⁹, maar het klassiek jeugdbewegingswerk is nog altijd voor het merendeel wit gekleurd en bereikt heel weinig kinderen en jongeren met een migratieachtergrond en/of kansengroepen. Een groot deel van deze jongeren geeft aan geen voeling te hebben met het aanbod van het jeugdwelzijnswerk. Jongeren van vreemde origine nemen wel deel aan specifiek jeugdwerk voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren, allochtone en religieuze verenigingen.³⁰

Ook de jeugthuizen trekken hoofdzakelijk blanke jongeren uit de middenklasse aan³¹: het aantal bleef de laatste jaren stagneren op ongeveer 4.600. Ondertussen nemen in verschillende Gentse wijken jongeren met een migratie-achtergrond zelf initiatief en richten zij eigen jeugthuizen op. Zij bereiken heel wat jongeren, maar weten vaak niet hoe zij een erkenning als jeugdwerkinitiatief of ondersteuning van de Stad kunnen krijgen.³²

Kinderen en buitenspelen

- Het aantal buiten spelende kinderen halveerde in de afgelopen 25 jaar.³³
- 41% van de Gentenaars heeft geen eigen tuin.³⁴
- 27% van de kinderen speelt niet of slechts één keer per week buiten. Meer dan de helft van de kinderen zou meer buitenspelen als het minder saai zou zijn. Ze zouden het liefst spelen in de natuur of het bos, op een schoolplein of een grasveld.³⁵
- 42% van de kinderen vindt de pleintjes en stoepen in hun buurt saai.³⁶
- 52% van de Gentenaars vindt dat er in de buurt voldoende speelvoorzieningen zijn voor kinderen tot 12 jaar.³⁷
- 49% van de ouders geeft aan dat kinderen veilig kunnen spelen in de buurt.³⁸

Over ruimte zie ook

Ruimte > Ruimte voor leefkwaliteit

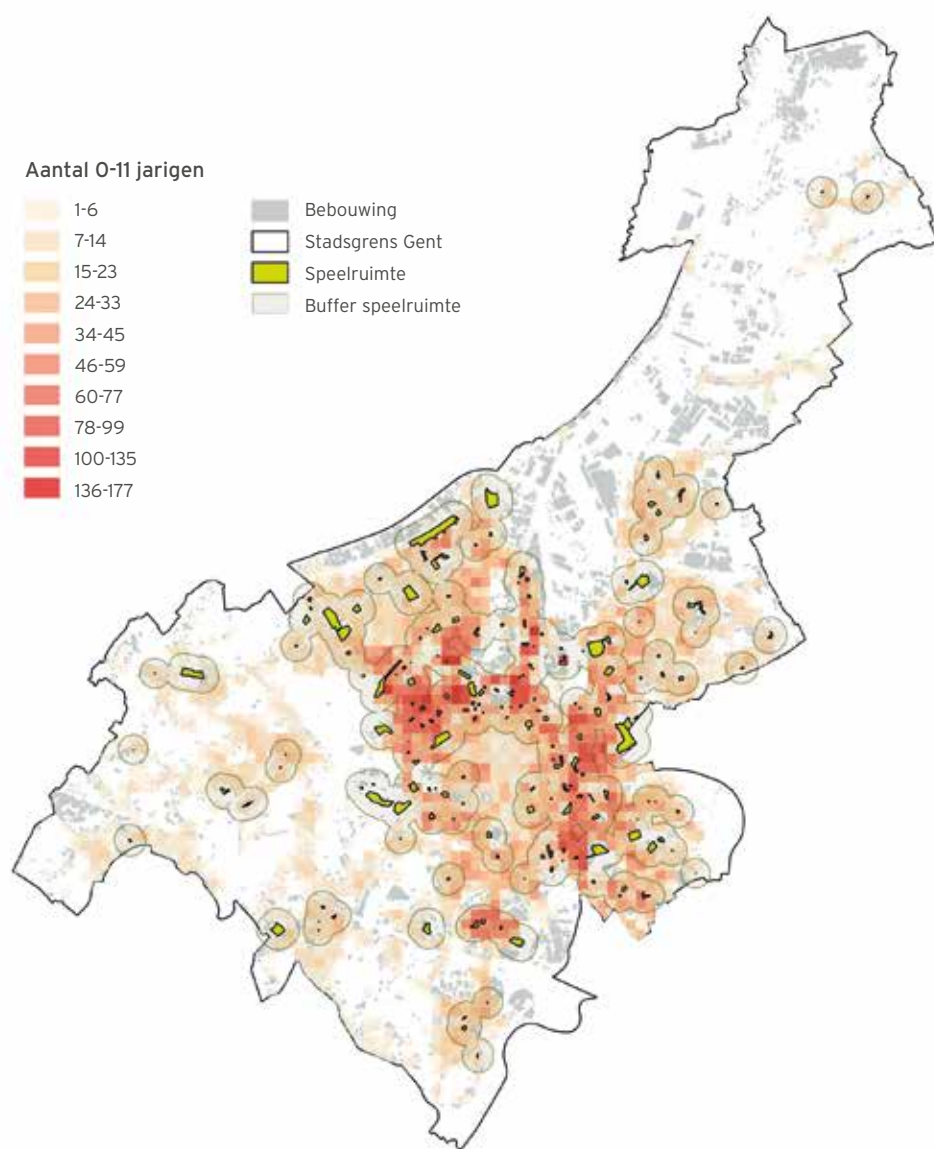

**AANTAL 0-11-JARIGEN DAT
WOONT BINNEN 400 METER
LOOPAFSTAND VAN EEN
SPEELRUIMTE, 2017, GENT³⁹**

Speelruimte

Alle terreinen die de Stad Gent onderhoudt en aan twee criteria voldoen: de speelplek is voor iedereen toegankelijk en er is een inrichting of meubilair voor sport (een schommel, een zandbak, een basketring, een voetbaldoel...). Braakliggende gronden waar kinderen gaan spelen of voetballen en die misschien een grotere gebruikswaarde hebben, blijven buiten beschouwing.

Driekwart van de Gentse kinderen tot 12 jaar woont op 400 m van een **speelruimte** – hoofdzakelijk in de 19de-eeuwse gordel. In die gordel is er een groot aanbod aan kleinere speelpleinen, in de meer perifere wijken zijn het vooral grotere speelpleinen. Op wijkniveau geeft dit het volgende beeld:

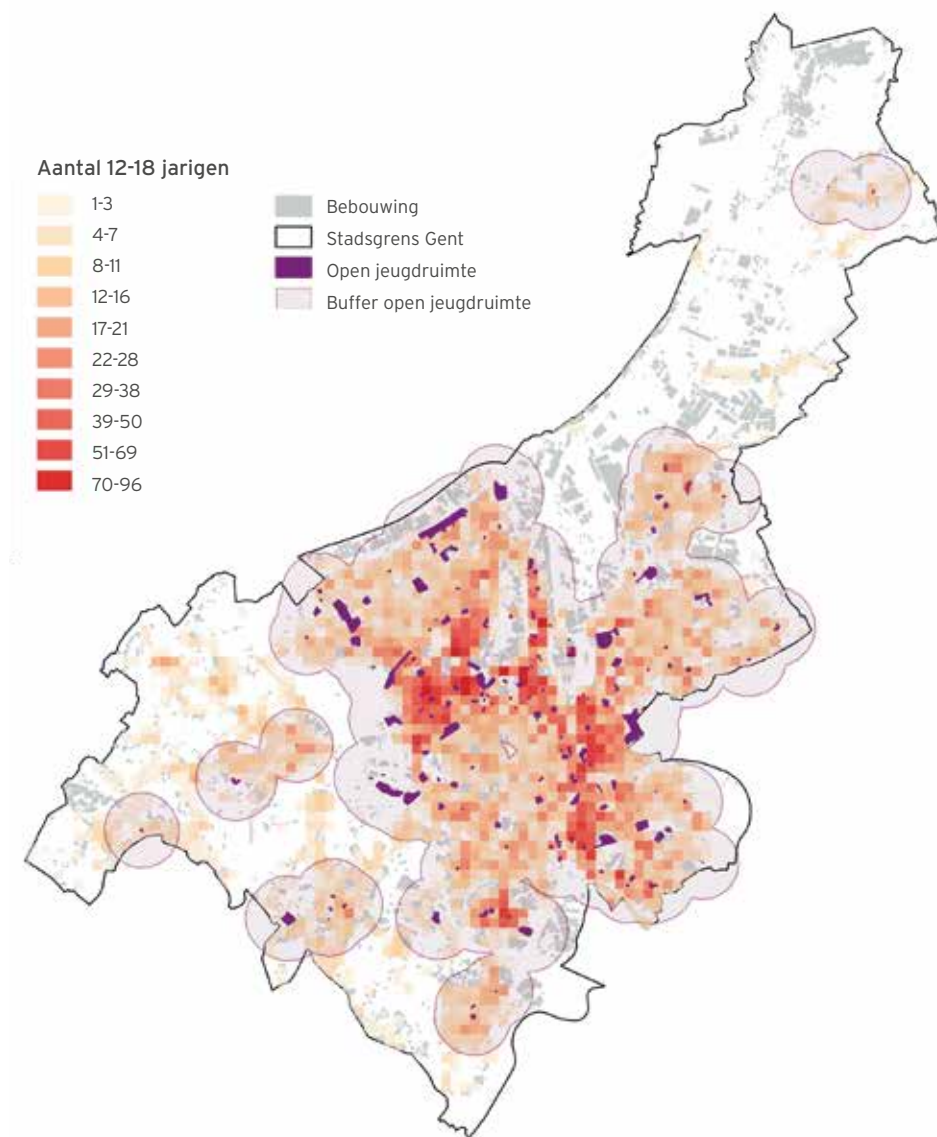

Ruimte voor jongeren

- 49% van de inwoners vindt dat er in de buurt voldoende geschikte plekken zijn voor jeugd vanaf 12 jaar.⁴⁰
- 95% van de Gentse de jongeren van 12 tot 18 jaar woont binnen 1.000 m loopafstand van een open jeugdruimte.

Voor Gent geeft dit op wijkniveau volgend beeld:

→
AANTAL 12-18-JARIGEN DAT
WOONT BINNEN 1.000 METER
LOOPAFSTAND VAN EEN OPEN
JEUGDRUIMTE, 2017, GENT⁴¹

Over toerisme zie ook
Imago > Gent, internationaal

Toerisme

Infrastructuur

Gent heeft:⁴²

- 37 hotels met in totaal 2.013 kamers.
- een viersterrencamping voor 686 personen.
- 657 bedden in de jeugdherberg en in andere jeugd- en vakantieologies.
- 660 slaappleaatsen in 150 kwalitatieve *bed & breakfasts* en gastenkamers.
- De verhuur via AirBnB neemt zienderogen toe.

Overnachtingen

Het aantal overnachtingen is in de voorbij jaren sterk gestegen tot 998.620 in 2016, twee derde daarvan in het kader van ontspanning. Na de terroristische aanslagen van maart 2016 bleef de daling van het aantal overnachtingen in Gent beperkt tot 5,5%, dat in tegenstelling tot veel andere steden waar de daling aanzienlijk groter was.

→
VERBLIJFSTOERISME,
2012-2016, GENT⁴³

	ONTSPANNING	CONGRES	ZAKEN	TOTAAL
2012	566.552	183.263	169.662	919.477
2013	584.605	208.521	166.598	959.724
2014	650.203	164.407	184.343	998.953
2015	716.433	185.428	154.936	1.056.797
2016	683.436	186.258	128.926	998.620

Congres- en zakentoeisme nemen elk een zesde van het aantal overnachtingen voor hun rekening. Het congresstoerisme is sinds 2005 meer dan verzesvoudigd.

De brutokamerbezettingsgraad in Gent was in 2016 76%, een stuk boven die van de kunststeden (70%). De opbrengst per beschikbare kamer was in Gent 74 euro, 12 euro meer dan het gemiddelde van de kunststeden.⁴⁴

Bezoekers aan het toeristisch infokantoor

Cijfers voor 2017⁴⁵:

- 223.592 mensen bezochten het infokantoor van de Dienst Toerisme.
- 20% daarvan (44.634 mensen) kwamen op de datatafel informatie over Gent opzoeken.
- De tien landen waar de meeste toeristen vandaan komen en die aan de datatafel informatie opzochten zijn België, Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Frankrijk, Spanje, de Verenigde Staten, Italië, Zweden en Polen.
- Er werden 1.285.000 publicaties (stadsgidsen, toeristisch plan, toeristisch magazine) verdeeld.

Toerisme: een last voor de Gentenaar?

Uit een bewonersonderzoek van 2017 bleek dat de Gentenaars de toeristen nog steeds graag zien komen:⁴⁶

- 84% vindt dat Gent een toeristische bestemming moet blijven.
- 71% stelt dat toerisme belangrijk mag blijven in Gent.
- Meer dan de helft vindt dat verblijfstoerisme en individueel toerisme nog mogen groeien, maar velen staan kritischer tegenover extra cruise- of groepstoeristen.
- 10% vindt dat toeristen in Gent overlast veroorzaken.

Imago

Gent, een veelzijdige stad

Europese middelgrote stad
= minstens 250.000 inwoners

Gent heeft 259.000 inwoners¹. Daardoor valt de stad op Europees vlak net in de categorie 'middelgrote stad'. Door de zeldzame combinatie van de intimiteit van een kleine stad met de openheid van een grootstad wordt Gent ook getypeerd als een metropool in zakformaat (*pocket sized metropolis*)².

Over historische uitstraling
zie ook Vrije tijd...

Uit een imago-onderzoek van juni 2017³ blijkt dat de bevraagde groepen de stad met verschillende begrippen associëren. Gentenaars denken bij Gent vooral aan de begrippen 'open' en 'gezellig', niet-Gentenaars aan 'mooi', 'historisch' en 'gebouwen', ondernemers aan 'historisch' en 'studentenstad'.

De onderzoekers gingen ook na of die groepen Gent associeerden met deelaspecten van het imago. Er kunnen grosso modo drie groepen worden onderscheiden.

- 80 tot 100% kenmerkt Gent inderdaad als toeristische stad, cultuurstad, evenementenstad, studentenstad, genietende stad en stad van mensen.
- Minder respondenten (60 tot 80%) zien Gent als een solidaire stad, kennisstad, winkelstad, ondernemende stad, woonstad, havenstad en sportstad.
- Andere deelaspecten (mobiele stad, klimaatstad en kindvriendelijke stad) scoren lager.

In 2007 was een gelijkaardig imago-onderzoek⁴ uitgevoerd waardoor er gedeeltelijk een vergelijking kan worden gemaakt:

- In 2017 zijn er meer mensen die Gent als een ondernemende en een kennis- en innovatiestad zien.
- Gent als studentenstad scoorde in 2007 erg hoog, in 2017 is dat iets minder.
- Niet-Gentenaars zien Gent iets minder als een evenementenstad.
- Er was in 2017 ook een duidelijk lagere score bij niet-Gentenaars en Vlaamse ondernemers voor Gent als havenstad.

Over ondernemende stad
zie ook Economie > Innovatie en groei

Gent, internationaal

Er zijn onvoldoende cijfers en onderzoek rond de internationale positionering en het imago van de stad in het buitenland. Maar er zijn wel een reeks Gentse initiatieven en instellingen die internationale bekendheid genieten en zo het imago van de stad positief beïnvloeden.

Hoge creativiteit

De *Creative City Index*⁵ geeft aan hoe groot het creatief potentieel van een bepaalde stad is. Ondertussen is die index voor twintig steden uit de hele wereld bepaald. In 2011 eindigde Gent op de eerste plaats en in 2017 op de tweede plaats.

Over culturele levendigheid,
zie ook Vrije tijd...

Over creatieve economie,
zie ook Economie

Dat resultaat ligt in de lijn van *The Cultural and Creative Cities Monitor*⁶ van de Europese Commissie uit 2018. Van de 168 steden uit dertig Europese landen eindigde Gent in de top vijf van de domeinen 'culturele levendigheid', 'creatieve economie' en 'faciliterende omgeving.'

Bestuurlijk voorbeeld

Gent speelt een voortrekkersrol in Eurocities, hét netwerk van meer dan 140 middelgrote en grote Europese steden. De stad is één van de kleinste steden in Eurocities en bekleedt in de periode 2017-2018 het voorzitterschap.

Daarnaast zijn een aantal realisaties van het stadsbestuur de voorbije jaren in de prijzen gevallen. Een paar voorbeelden van nationale en internationale erkenningen waarbij de selectie gebeurde op basis van een onderbouwd inhoudelijk dossier:

- In 2015 was de Stad Gent finalist voor de *Sustainable Urban Mobility Plans Award* van de Europese Commissie.
- In 2015 en 2018 is Gent verkozen tot Fietsstad van Vlaanderen – zowel door de vakjury als de publieksjury.
- In 2017 haalde de stad de shortlist voor de *European Green Capital Award 2019*. Hetzelfde gebeurde in 2018 voor de *Award 2020*.
- In 2018 kreeg Gent van de Verenigde Naties de *SDG Action Award*. Gent draagt mee de *Sustainable Development Goals* uit als één van de acht Belgische *SDG-voices*.

Brains ten over

Gent is gekend als een grote studentenstad: er waren in 2016-2017 75.105 studenten aan de universiteit en in de hogescholen. Voor elke 100 inwoners lopen er in Gent 28 studenten rond.⁷

Ook academisch doet Gent het internationaal goed: de UGent stond in 2017 als beste Belgische universiteit op plaats 69 in de *Academic Ranking of World Universities*⁸, beter bekend als de *Shanghai ranking*.

Toeristen en Gent

Gent is bij buitenlandse toeristen steeds meer bekend. Dat blijkt uit een grootschalig reputatieonderzoek uitgevoerd in opdracht van Toerisme Vlaanderen⁹ in 11 Europese landen, Japan en de Verenigde Staten. Vooral in onze buurlanden blijkt Vlaanderen een bekend merk. Deze grotere bekendheid vertaalt zich in een toenemend aantal bezoekers in Gent en daaruit voortvloeiende inkomsten. Deze lokale stijging is in lijn met een continue wereldwijde groei in toeristenstromen¹⁰. Verwacht wordt dat die nog zullen toenemen, vooral in de steden.

Wat vindt de Gentenaar van al die toeristen? Die staan positief¹¹:

- 84% vindt dat Gent een toeristische bestemming moet blijven.
- 71% stelt dat toerisme belangrijk mag blijven in Gent.
- 67% vinden dat de voordelen van toerisme sterker doorwegen dan de nadelen.

Voorbeeldbedrijven

In het verleden haalde Gent goede plaatsen bij diverse rankings, bijvoorbeeld de *FDI European Cities and Regions of the Future Ranking* in 2018¹² en de *Innovation Cities Index 2016-2017*¹³. Beiden geven aan dat er in Gent een ondernemend ecosysteem met internationale allure is, dankzij het aanwezige talent, de centrale ligging en de beleids- en ondersteuningsmaatregelen.

Over studenten, zie ook Onderwijs en
kinderopvang > Hoger onderwijs

Over toeristen, zie ook Vrije tijd... >
Toerisme

Over startups, zie ook Economie >
Een dynamisch en innovatief
ondernemingsweefsel

Gent blijft in Vlaanderen leider wat betreft het aantal opstartende (digitale) technologiebedrijven¹⁴. In september 2016 riep de Amerikaanse technologiewebsite *Venture Beat* Gent uit tot het Belgische epicentrum voor start-ups¹⁵. Gent heeft ook de sterkste concentratie Belgische groeibedrijven¹⁶.

Verder doet Gent het goed met uitbreidingsinvesteringen van de sterkhouders in de haven. Ook de *biotech cluster* blijft buitenlandse investeringen aantrekken¹⁷.

Tot slot zetten ook Gentse bedrijven, R&D-afdelingen en accelerators zoals het iStart-programma de stad internationaal op de kaart.

Bewogen tijden, imagoschade?

Na de aanslagen van 2016

Na de terreuraanvallen van 2016 vermeden bijna een op vier Europese reizigers Vlaanderen (of Brussel) als reisbestemming¹⁸. Voor reizigers uit Japan, de Verenigde Staten en Italië was dit percentage beduidend hoger.

Vertrouwen in politie en bestuur

Tussen 2014 en 2017¹⁹ is het vertrouwen in de politie in de 13 centrumsteden toegenomen. Men vermoedt dat er een link is met de terreuraanvallen van 2016.

Anders ligt het met het vertrouwen in het stadsbestuur. In de 13 centrumsteden is de situatie overal verschillend. Zo kent bijvoorbeeld Mechelen een positieve evolutie in dat vertrouwen, in Gent en Brugge daalt het. Gent bevindt zich wel nog in de top vijf, en met 40% zit Gent nog boven het gemiddelde van de Vlaamse gemeenten én van de Vlaamse centrumsteden (beide 35%).

Een mogelijke verklaring²⁰ voor dit verminderde vertrouwen in Gent is de invoering van het circulatieplan en het parkeerplan. Uit de evaluatie van het circulatieplan blijkt dat 55% van de Gentenaars dit een goede zaak vindt, 35% niet²¹. Daarnaast waren er in 2015 en 2016 een aantal politieke dossiers die Gent negatief in de pers brachten.²²

Fier op de stad

In 2014 scoorde Gent heel hoog op het vlak van fierheid over (85%) en graag wonen in (92%) de stad, in 2017 liggen die cijfers iets lager (80% respectievelijk 87%). Ook voor tevredenheid over de stad noteren we een lichte daling, maar die is niet significant. Qua fierheid en tevredenheid zit Gent wel nog altijd in de top drie van de 13 centrumsteden.²³

Over het circulatieplan, zie ook
Mobiliteit > Verkeersleefbaarheid

Samenleven

In dit hoofdstuk bekijken we drie aspecten van samenleven: de groeiende (super)diversiteit binnen de Gentse bevolking, de sociale samenhang van de Gentse maatschappij en de (gevoelens over) veiligheid.

Diversiteit

Gent oefent al eeuwenlang een aantrekkingskracht uit op nieuwe bewoners en dat vertaalde zich de afgelopen vijftien jaar in een groeiende bevolking, onder andere door migratie. De huidige globalisering verandert en diversifieert de Gentse bevolking: de stad evolueert naar een superdiverse samenleving.

Superdiversiteit bestaat uit drie componenten: demografische diversiteit, diverse diversiteit en normalisering van diversiteit.¹

Vreemde nationaliteit = de huidige nationaliteit van een persoon is niet-Belgisch.

Vreemde herkomst = de huidige of eerste nationaliteit van de persoon zelf is niet-Belgisch of de huidige of eerste nationaliteit van vader of moeder is niet-Belgisch.

Superdiversiteit Demografische diversiteit

West-Europese landen zijn immigratiesamenlevingen geworden en die evolutie is doorgaans eerst voelbaar in de steden. Zo ook in Gent.

- Gent heeft een diverse bevolking. In 2018 heeft 14,1% van de Gentenaars een **vreemde nationaliteit**. In totaal leven in de stad 168 nationaliteiten.²
- In 2016 waren 32,6% van alle Gentenaars personen met een **vreemde herkomst**. Voor Vlaanderen was dat in 2017 8,4%.³

De evolutie is duidelijk: geleidelijk zal de meerderheid van de Gentenaars een migratie-achtergrond hebben. Een stad bestaat dan niet meer uit één meerderheidsgroep met daarnaast een aantal minderheidsgroepen, maar uit een veelheid aan minderheidsgroepen. In vijf Gentse wijken is dat al de realiteit: Rabot-Blaisantvest, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Muide-Meulestede-Afrikalaan, Bloemekenswijk en Brugse Poort-Rooigem.⁴

Meer diverse diversiteit

Bij superdiversiteit is er een toenemende diversiteit binnen de diversiteit. Ook al hebben mensen een gemeenschappelijk geloof, cultuur of taal, daarom behoren ze niet tot één stereotype groep. Dé Vlaming bestaat niet, net zo min als dé moslim, dé vluchteling of dé migrant. Superdiversiteit ontstaat door toenemende etnische diversiteit en de interactie tussen die verschillende groepen en individuen.

Diversiteit naar nationaliteit of herkomst is bovendien niet de enige vorm, ook diversiteit in bijvoorbeeld gender, leeftijd, scholingsgraad, inkomen of taal zal een impact hebben op de dynamiek in de stad en binnen de wijken.

Normalisering van diversiteit

In de (nabije) toekomst spreken we niet meer over een blanke samenleving met daarnaast een aantal minderheden. Geleidelijk wordt diversiteit het nieuwe normaal. Gent evolueert duidelijk in die richting:

- 30% van de potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) heeft een vreemde herkomst,
- bijna 50% van de Gentse jongeren en kinderen zijn van vreemde herkomst.

In de leeftijdsgroep van 0 tot 4 jaar is dat nu al meer dan de helft.

Andere vormen van diversiteit

Een jonge stad

In vergelijking met Vlaanderen kent Gent – net zoals andere grootsteden – een jonge bevolking. Er is wel wat uitstroom van kinderen uit Gent, maar het grootste deel blijft in Gent en groeit daar op.

Er is een grote instroom van twintigers, zowel met Belgische als niet-Belgische nationaliteit. Studenten zijn daar een verklaring voor, maar die verschijnen (meestal) pas in de statistieken als ze zelfstandig gaan wonen na het afstuderen.

Vergrijzing

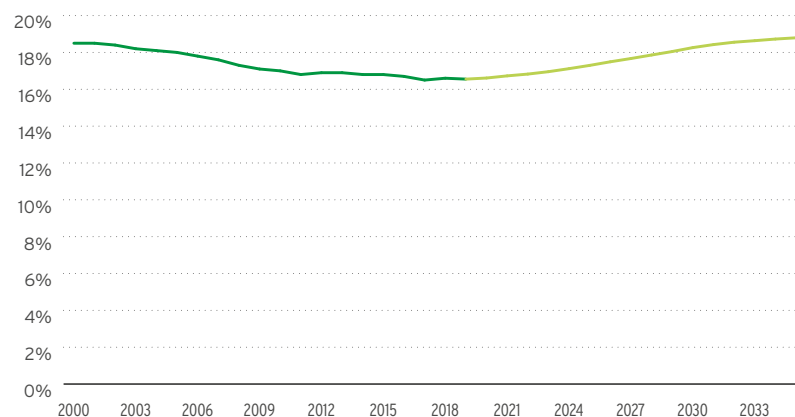
De vergrijzing die de afgelopen jaren in Vlaanderen te zien was, is er niet in Gent. Het aantal 65-plussers in Gent stijgt weliswaar, maar de algemene bevolkingsgroei is nog groter en de toename van jongere leeftijdsgroepen gebeurt sneller. De prognoses geven wel aan dat vanaf 2020 de situatie keert.

Vergrijzing in Gent: 65+ en prognose 65+

Met dubbele vergrijzing wordt het aandeel 80-plussers onder de 65-plussers bedoeld. Sinds 2000 steeg dat jaarlijks maar die evolutie is in 2017 gestopt. Er wordt een afname voorspeld, zowel in aantallen als in aandeel.

Het aantal sterftes schommelt sinds 1999 rond de 2.300 per jaar. Een stabiel sterftecijfer en een stijgend geboortecijfer zorgt voor een positief natuurlijk saldo. Dit (en de migratie) zorgt er voor dat Gent in inwonersaantallen groeit.

→
BEVOLKING 65+ (%)
EN BEVOLKINGSPROGNOSE
65+ (%), 2000-2033, GENT⁵

Seksuele voorkeur

De meerderheid van de Vlaamse bevolking (92,2%) noemt zichzelf heteroseksueel, 5,3% horebi⁶. Diverse internationale onderzoeken beschouwen 5 tot 10% als een realistische inschatting.

Personen met een beperking

Op 1 januari 2017 waren 11.170 inwoners van Gent erkend als een persoon met een handicap. Dit is meer dan 4% van de Gentse bevolking. Bijna 4 op 10 van hen zegt veel tot heel veel aan medische kosten uit te geven. 21% verklaart dat dit inkomen niet volstaat om comfortabel te kunnen leven. 19% verklaart dat de winkels en openbare gebouwen (helemaal) niet toegankelijk zijn en meer dan een vierde ervaart hetzelfde bij het openbaar vervoer.⁷

Sociale cohesie

Het begrip 'sociale cohesie' wordt vaak verengd tot 'netwerken in de straat' en 'de mate waarin burens elkaar kennen en ondersteunen'. Het zit complexer in elkaar. Er zijn drie componenten:⁸

- In welke mate identificeert een bewoner zich met zijn buurt? (de gevoelsmatige component)
- Kijken we op dezelfde manier naar de dingen en vinden we dezelfde dingen juist of fout? Hoe sterker het gemeenschappelijk kader van wat al dan niet sociaal aanvaard is, hoe veiliger mensen zich voelen en hoe sterker de sociale cohesie is. (de waarden- en normencomponent)
- Bestaan er sociale netwerken waardoor we elkaar kunnen ontmoeten, met elkaar in dialoog gaan, solidair zijn, ingrijpen bij problemen of inspelen op opportuniteiten? (de gedragscomponent)⁹

Sociale cohesie in Gent

Gevoel

Vertrouwen in de medemens is waarschijnlijk het meest essentiële onderdeel van de gevoelscomponent, zeker in wijken met een superdiverse samenstelling.

84,1% van de Gentenaars heeft gemiddeld of veel vertrouwen in de medemens.¹⁰ Er zijn bovendien geen verschillen tussen de wijken, wat wijst op een basishouding van vertrouwen onder de Gentenaars. Dit is een stijging t.o.v. van 2014 (78,6%) en 2011 (75,3%). In de centrumsteden hebben gemiddeld 22% van de respondenten veel vertrouwen in de medemens, in Gent is dat 25%.

Waarden en normen

Om een stad leefbaar te houden, moeten de burgers – ondanks hun onderlinge verschillen – met elkaar leren samenleven en op een open en positieve manier omgaan met diversiteit. 39,6% van de inwoners staat positief ten aanzien van andere culturen. Dat is een stijging t.o.v. 2014 (34,5%) en 2011 (26,8%) en beduidend hoger dan het gemiddelde van de 13 centrumsteden (30%).

Gedrag

→
WEKELIJKSE CONTACTEN
IN DE BUURT, 2017, GENT"

	2017
Met burens, vrienden of familie	46,2%
Met vrienden	29,4%
Met familie	28,4%
Met burens	15,9%

In vergelijking met de centrumsteden zit Gent in het midden wat betreft het wekelijks contact met burens, vrienden en familie. Steden als Oostende (43%) en Brugge (45%) doen het slechter, Genk (62%) en Hasselt (56%) doen het dan weer beter.¹²

De Stadsmonitor van 2017 stelt:

- 77,7% had maandelijks contact met een buurtbewoner van Belgische herkomst. Dat is een daling t.o.v. 2014: 83,9%.
- 40,1% had maandelijks contact met iemand van niet-Belgische herkomst. In 2014 was dat ook zo.

Naast de frequentie is ook de kwaliteit van het contact zeer belangrijk. 72,9% van de bevroegde Gentenaars was in 2017 tevreden over het contact in de buurt. Dat is over de jaren stabiel gebleven.

Uit het onderzoek 'Samenleven in Diversiteit' blijkt dat op Vlaams niveau 72% van mensen van Belgische herkomst (zeer) tevreden zijn over hun buurt. Deze resultaten verschillen niet van mensen met een Marokkaanse, Turkse en Roemeense herkomst. Voor de Poolse (65%) en Congolese herkomst (64%) ligt dit iets lager.¹³

32,2% van de inwoners is sterk geïntegreerd in hun buurt. Het verschil met 2014 (32,8%) en 2011 (30,4%) is verwaarloosbaar, maar het is wel lager dan het gemiddelde van de 13 centrumsteden (35%).¹⁴

Deelname aan buurtactiviteiten

Deelnemen kan leiden tot een eerste 'herkenning' tussen buurtbewoners en daaruit kunnen diepere, meer duurzame contacten groeien. Deze herkenning is op zich al zeer belangrijk voor het vertrouwen tussen mensen, zeker in buurten waar de diversiteit hoog is.¹⁵

In 2017 hebben beduidend meer Gentenaars (34,7%) de voorbije twaalf maanden deelgenomen aan een buurtactiviteit (buurtfeest, wandeltocht, barbecue met burens, schoonmaakactie...) dan in 2014 (30,2%) en in 2011 (29,4%).

Actieve betrokkenheid

Heel wat Gentenaars doen meer dan deelnemen, ze zetten zich actief in om voor hun buurt of stad iets te doen, zoals de organisatie van een straat-, buurt- of wijkfeest, een schoonmaakactie of de verfraaiing van hun straat.

In 2017 was 16,1% van de respondenten het voorbije jaar actief in buurt of stad, wat vergelijkbaar is met de jaren 2011 en 2014.

Kansen op ontmoeten in de (publieke) ruimte

Het gaat hier deels om de alledaagse maar regelmatige contacten in de winkel, op de bus, aan de schoolpoort. Mensen herkennen elkaar en praten over koetjes en kalfjes waardoor er een publieke familiariteit ontstaat. Daardoor voelt men zich thuis in de buurt en heeft men vertrouwen in de leefomgeving.

Voor een superdiverse stad is het van essentieel belang dat mensen van verschillende achtergronden met elkaar in contact kunnen komen. Gemeenschappelijke 'plekken' leiden tot vertrouwen, verbinding en solidariteit.¹⁶

Zeer laagdrempelige initiatieven zoals (rommel)markten, kringwinkels en andere semi-commerciële initiatieven hebben de meeste kans om een gemengd publiek aan te trekken.

Veiligheid

Gentenaars voelen zich veilig

Het onveiligheidsgevoel in de stad is afgenomen, van 10% in 2014 naar 7% in 2017. Hiermee onderscheidt Gent zich positief van de andere centrumsteden (gemiddeld 10%). Het mijddgedrag evolueert in dezelfde lijn: in 2017 mijden 8% van de Gentenaars altijd of vaak bepaalde plekken in de buurt tegenover 11% in 2014, en 11% mijdt plekken in de stad versus 15% in 2014.¹⁷

Dat gevoel van veiligheid wordt bevestigd door ander onderzoek.¹⁸ Toch blijkt hier ook uit dat het risico om in de eigen buurt het slachtoffer te worden van een vermogensdelict zeker niet onbestaand is:

- 59% acht het risico (zeer) groot dat zijn/haar fiets in de buurt gestolen wordt,
 - 19% vreest in de eigen buurt slachtoffer te worden van vandalisme,
 - 15% schat dat hij/zij een groot risico loopt om slachtoffer te worden van een inbraak.
- Daarnaast schat slechts 4% het risico groot in om in de buurt slachtoffer te worden van lichamelijk geweld. De helft schat de kans groot in dat iemand zal sluikstorten in de buurt.¹⁹

Over vertrouwen en terreur,
zie ook Imago

Vertrouwen in de Gentse politie

Het vertrouwen in de Gentse politie neemt toe van 40% in 2014 naar 45% in 2017. Voor de centrumsteden is dit gemiddeld 43%. Ander onderzoek bevestigt dit: 56% van de bevroagden heeft genoeg tot heel veel vertrouwen in de lokale politie, slechts een op tien van de Gentse inwoners heeft een beperkt tot helemaal geen vertrouwen in de lokale politie.²⁰

Invloed van de leefomgeving op het veiligheidsgevoel

Onveiligheidsgevoelens hangen vaak samen met de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Allerlei zichtbare (en hoorbare) tekenen van buurtverval, zoals zwerfvuil, wildplassen, sluikaffichage, graffiti, vernielingen, verkrotting en diverse vormen van geluidsoverlast roepen gevoelens van onveiligheid op.

Angst voor terreur

De terreuraanslagen van 2016 hebben de veiligheidsbeleving beïnvloed. Het verhoogde toezicht en de verscherpte veiligheidsmaatregelen zorgden voor de enen voor meer veiligheidsgevoel, voor anderen voor een onbehaaglijker gevoel. Door het uitblijven van nieuwe aanslagen in België is het angstgevoel intussen gedeeltelijk weggeëbd.²¹

Geregistreeerde criminaliteit

In 2017 daalde de geregistreeerde criminaliteit in Gent met 7% tegenover 2013 om uit te komen op 28.093 misdrijven, vooral door de sterke daling van het aantal vermogensdelicten, een evolutie die ook op Belgisch niveau is vastgesteld.²²

→ MEEST VOORKOMENDE MISDRIJVEN, 2013-2017, GENT²³

Men moet de cijfers met de nodige omzichtigheid interpreteren: ze geven de vastgestelde en geregistreeerde feiten weer, maar die worden beïnvloed door aangiftebereidheid en prioriteiten binnen de politie. Ook pogingen zijn opgenomen.

	2013	2017	2017 VS. 2013	
			AANTAL	
Diefstal en afpersing	14.110	11.151	-2.959	-21,0%
Drugs	2.158	2.881	+723	+33,5%
Beschadiging van eigendom	2.825	2.659	-166	-5,9%
Misdrijven tegen lichamelijke integriteit	2.446	2.612	+166	+6,8%
Misdrijven tegen andere morele waarden en gevoelens	1.320	1.330	+10	+0,8%

De helft van het aantal geregistreeerde misdrijven uit 2017 waren vermogensdelicten: 40% 'diefstallen en afpersingen' en 9% 'beschadigingen aan eigendommen'. Het aantal door de politie vastgestelde drugdelicten steeg sterk met 33,5%. Het merendeel van de drugdelicten betrof drugbezit (88,8%), druggebruik stond in voor 1,7% en drughandel voor 7,6%. Aangezien drugdelicten vooral aan het licht komen door actieve opsporing, zeggen deze cijfers vooral iets over de politionele inzet op drugfeiten en niet over de evolutie van het druggebruik.

Vermogensdelicten

→ MEEST VOORKOMENDE VORMEN VAN DIEFSTAL EN AFPERSING, 2013-2017, GENT²⁴

	2013	2017	2017 VS. 2013	
			AANTAL	
Fietsdiefstal	2.271	2.556	285	+12,6%
Inbraak	2.606	1.632	-974	-37,4%
Winkeldiefstal	1.352	1.296	-56	-4,1%
Diefstal uit/aan voertuigen	1.498	1.019	-479	-32,0%
Zakkenrollerij	1.195	556	-639	-53,5%
Moto- en bromfietsdiefstal	243	247	+4	+1,7%
Autodiefstal	144	90	-54	-37,5%
Totaal diefstal/afpersing	14.110	11.151	-2.959	-21,0%

Fietsdiefstallen maken bijna een kwart (23%) uit van het totaal aantal geregistreeerde diefstallen en afpersingen. Inbraak is in 2017 goed voor 15% van de feiten, gevolgd door winkeldiefstal (12%), diefstal uit/aan voertuigen (9%), en zakkenrollerij (5%).

Het aantal PV's voor fietsdiefstal kende in 2017 een sterke stijging, mogelijks te linken aan de invoering van het circulatieplan, met als gevolg een kwart meer fietsers in en van/naar de binnenstad. Duurdere (hoofdzakelijk elektrische) fietsen maken de potentiële buit voor fietsdieven groter en aantrekkelijker. Bovendien zal men de diefstal van een duurdere fiets sneller aangegeven.

Beschadiging van eigendommen

Het beschadigen van eigendommen nam in 2017 met 7% af ten aanzien van 2013. 89% van deze beschadigingen betreft vandalisme, 10% brandstichting en 1% vernielingen/onbruikbaar maken. Vandalisme bestaat voor de helft uit beschadigingen aan auto's. Graffiti beperkt zich tot 5% van het vandalisme.

VANDALISME, 2013-2017, GENT²⁵

	2013	2017	2017 VS. 2013	
			AANTAL	
Totaal vandalisme	2.553	2.364	-189	-7,4%
Beschadiging auto	1.289	1.102	-187	-21,3%
Graffiti	165	112	-9	-5,5%

Persoonsdelicten

In de periode 2013-2017 stijgt het aantal misdrijven tegen lichamelijke integriteit met 7% en de misdrijven tegen andere morele waarden en gevoelens met 12%. De misdrijven tegen lichamelijke integriteit bestaan hoofdzakelijk (nl. 86%) uit slagen en verwondingen.

MISDRIJVEN TEGEN DE LICHAMELIJKE INTEGRITEIT, 2013-2017, GENT²⁶

	2013	2017	2017 VS. 2013	
			AANTAL	
Totaal	2.446	2.612	+166	+6,8%
Slagen en verwondingen	2.008	2.253	+245	+12,2%

Het aantal geregistreerde feiten van intrafamiliaal geweld is stabiel gebleven: 1.761 feiten in 2013 en 1.777 in 2017.²⁷ 78% doet zich voor tussen een koppel, het gaat hoofdzakelijk om fysiek (49%) en psychisch (38%) geweld. Vermoedelijk is deze problematiek veel omvangrijker: slachtoffers doen gemiddeld pas aangifte na de zevende slag. Pas bij een vierde melding wordt een PV opgemaakt.

Afval en lawaai

De 204 geverbaliseerde milieudelicten van 2017 (1% van het totaal aantal geregistreerde misdrijven) geven een beperkt zicht op de inbreuken tegen de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Het merendeel van de milieu-gerelateerde inbreuken wordt namelijk bestuurlijk gesanctioneerd met Gemeentelijke Administratieve Sancties (GAS).

REINHEID EN GEZONDHEID, 2013-2017, GENT²⁸

	2013	2017	2017 VS. 2013	
			aantal	
Sluikstort-afval	863	845	-18	-2,1%
Wildplassen (politie)	1.013	1.839	+826	+81,5%
Wildplakken (gemeenschapswacht -vaststellers)	124	12	-112	-90,3%

Het aantal afval-gerelateerde vaststellingen zit met 845 stuks in 2017 op hetzelfde niveau als 2013, maar dat betekent niet dat het probleem onder controle is. Cijfers van IVAGO tonen aan dat sluikstorten blijft woekeren. Triest hoogtepunt was 2014 met maar liefst 623 ton, daarna daalde de omvang naar 522 ton in 2017. Ook het aantal meldingen daalde na 2014 maar steeg in 2017 weer naar 19.973, mogelijks een gevolg van de introductie van de meldingsapp in september 2017.

Nog een paar cijfers:

- 47% van de Gentenaars (versus 42% in 2014) had de afgelopen maand last van zwerfvuil en 32% (ook 32% in 2014) van sluikestorten.
- 8% van de Gentenaars had de afgelopen maand hinder van wildplassen.
- Het aantal wildplakfeiten neemt op vijf jaar tijd af tot een tiende. Het fenomeen is op tien jaar (bijna) verdwenen.
- De hondenpoepproblematiek lijkt onder controle en komt niet meer voor in de GAS-top 10.

Geluidshinder is de meest voorkomende vorm van milieuhinder:²⁹

- 37% van de Gentenaars heeft de afgelopen maand last gehad van lawaaihinder veroorzaakt door verkeer (33% in 2014),
- 14% had last van burenlawaai (gelijk aan 2014),
- 6% van lawaai afkomstig van bedrijven (gelijk aan 2014)
- 4% van lawaai van horeca.

Complexe overlast

Lawaai-overlast is vaak het eerste signaal van een meer complexe conflictsituatie.

Twee voorbeelden.

- Met velen samen in één huis wonen, leidt soms tot lawaai, een vervuilde woning en afval op straat.
- Klachten over lawaai van spelende kinderen hebben meestal te maken met drukbezochte speelpleintjes in de dichtbebouwde 19de-eeuwse gordel.

Radicalisering en polarisering

De situatie in Gent is niet zorgwekkend. Het Kernteam Radicalisering besprak tussen januari 2016 en september 2017 in totaal 50 dossiers rond radicalisering. 39 zijn intussen afgesloten en 11 dossiers worden opgevolgd.

Verkeer

Het totaal aantal verkeersinbreuken is de afgelopen vier jaar vrij stabiel gebleven, op een uitschieter in 2016 na.

VERKEERSINBREUKEN, 2014-2017, GENT³⁰

	2014	2015	2016	2017	2017 VS. 2014/2015	
					AANTAL	%
Totaal excl. snelheid (Politiezone Gent)	62.711	51.661	60.779	58.180	-4.531	-7,2%
Parkeren	37.057	27.615	33.196	29.924	-7.133	-19,3%
Totaal snelheid (Politiezone Gent + GVC)		79.346	102.216	81.669	+2.323	+2,9%
Bemande camera's		33.358	31.207	18.770	-14.588	-43,7%
Onbemande camera's		45.988	71.009	62.899	+16.911	+36,8%
Totaal verkeersinbreuken (Politiezone Gent + GVC)		131.007	162.995	139.849	+8.842	+6,8%

GVC = Gewestelijk Verwerkings-Centrum Groendreef. Hun kerntaak is de verwerking van automatische vaststellingen door de digitale onbemande camera's.

Een paar bijkomende cijfers voor 2017.

- Er waren 3.016 roodrijders, wat 30% lager ligt dan in 2014.
- Gordeldracht en het correct gebruik van kinderzitjes is met een derde verbeterd.
In 2017 werden hierop 2.330 inbreuken vastgesteld.
- Het gsm-gebruik achter het stuur is op vier jaar met 13% toegenomen.
- Het aantal bestuurders onder invloed van alcohol en drugs is op vier jaar tijd verdubbeld, mede te verklaren door het gebruik van nauwkeuriger meettoestellen. Ter illustratie: tijdens de winter-BOB-campagne in de eindejaarsperiode 2017 bliezen in Gent 2,2% van de gecontroleerde bestuurders positief.

Agressief verkeersgedrag³¹

- 25% van de Gentenaars had de afgelopen maand hinder van agressief verkeersgedrag in de eigen buurt (24% in 2014).
- 48% ondervond hinder van onaangepaste snelheid in de buurt: een aanzienlijke toename in vergelijking met 2014 (43%).

Minder verkeersongevallen

VERKEERSONGEVALLEN, 2014-2017, GENT³²

	2014	2015	2016	2017	2017 VS. 2014	
					AANTAL	%
Aantal verkeersongevallen	5.566	5.357	5.416	4.615	-951	-17,1%
Aantal ongevallen met enkel stoffelijke schade	4.055	3.967	4.009	3.378	-676	-16,7%
Aantal gewonden	1.809	1.670	1.682	1.495	-314	-17,4%
Aantal dodelijke slachtoffers	9	6	5	1	-8	-88,9%

- Zowel het aantal geregistreerde verkeersongevallen als het aantal gewonden daalde ten opzichte van 2014 met 17%.
- Bij 8% van de ongevallen was één of meer van de betrokken chauffeurs onder invloed van alcohol.
- Bij bijna de helft van de verkeersongevallen is vluchtmisdrijf gepleegd.
- In 2014-2016 waren er 5,7 zwaargewonde en dodelijke verkeersslachtoffers per 10.000 inwoners, lager dan de 8,5 in de periode 2011-2013.
- Gent kent voor de periode 2014-2016 meer zwaargewonde en dodelijke fietsslachtoffers (1,9 per 10.000 inwoners) dan de centrumsteden (1,6).

Armoede

(Financiële) armoede en sociale uitsluiting

De kern van armoede is een tekort aan financiële middelen. Voor België is de armoedegrens vastgelegd op 1.115 euro per maand voor een alleenstaande en 2.341 euro voor een huishouden met twee volwassenen en twee kinderen. 15,5% van de Belgen heeft een lager inkomen.¹

Mensen in financiële armoede ondervinden vaak moeilijkheden op het vlak van wonen, onderwijs, tewerkstelling, gezondheidszorg, energie en vrije tijd. Die verschillende domeinen grijpen op elkaar in en versterken elkaar, waardoor er dikwijls sprake is van vereenzaming en sociale uitsluiting. Mensen in armoede geraken uitgesloten uit het maatschappelijke leven én ingesloten in de welzijns-, zorg- of nog andere sectoren, met bijstand en de daarmee verbonden projecten en trajecten.

Drie deelindicatoren geven aan of iemand risico loopt op armoede en sociale uitsluiting:

- Heeft de persoon een inkomen onder de armoedegrens?
 - Is er sprake van een zeer lage werkintensiteit? (Dat wordt gelijkgesteld met minder dan één dag per week werken.)
 - Kampt de persoon met ernstige materiële ontberingen? Minstens vier van de volgende negen situaties moeten dan negatief beantwoord worden:
 - de huur of courante rekeningen kunnen betalen,
 - de woning degelijk verwarmen,
 - onverwachte uitgaven doen,
 - om de twee dagen vlees, vis of een proteïnerijk alternatief eten,
 - per jaar een week vakantie buitenshuis nemen,
 - een eigen wagen, wasmachine, kleurentelevisie of een telefoon aanschaffen.
- 5,5% van de Belgen leeft in ernstige materiële deprivatie.²

Als minstens één van de drie bovenstaande indicatoren van toepassing is, loopt iemand risico op armoede of sociale uitsluiting. In België is dat aandeel 20,7%.

Mensen in armoede in Gent

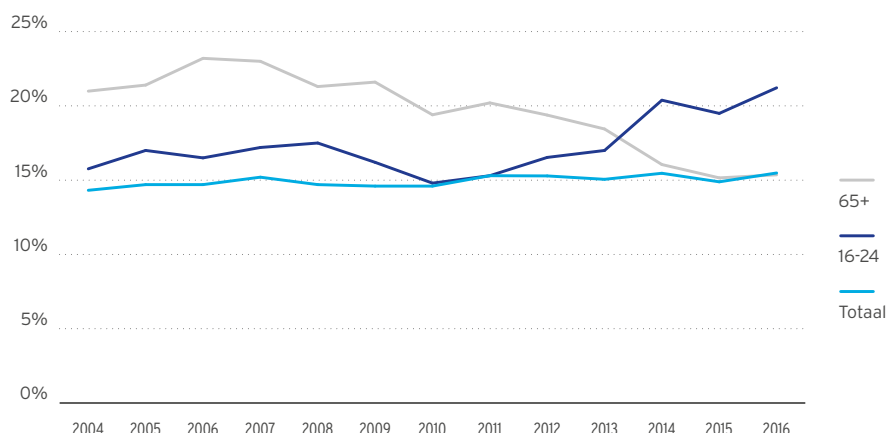
Bij gebrek aan Gentse metingen passen we de Vlaamse en Belgische cijfers toe op de Gentse situatie. Daarnaast brengen andere, bijkomende gegevens de armoede van de Gentse burgers verder in kaart.

Voor de berekening van het aantal Gentenaars in financiële armoede gebruikt men de 15,5% van de Belgische bevolking: voor Gent gaat het dan om zo'n 40.000 personen.³

Ook voor het risico op armoede en sociale uitsluiting gaat men uit van het Belgisch percentage van 20,7%, wat dus neerkomt op zo'n 55.000 Gentenaars.

Hoewel de laatste jaren beide percentages vrij stabiel zijn gebleven, valt er toch een belangrijke evolutie te melden: het armoederisico van de jongeren is toegenomen, terwijl dat van de ouderen afgenomen is.

→
**FINANCIËLE ARMOEDE:
TOTAAL EN PER LEEFTIJD-
GROEP, 2016, BELGIË⁴**

Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering = personen met onder andere een laag inkomen betalen minder voor gezondheidszorg en hebben nog andere financiële voordelen.

De **verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering** is een ander gegeven dat de armoede bij de Gentse bevolking mee in kaart kan brengen. In 2009 had 16,4% van de Gentse bevolking recht op die tegemoetkoming, in 2014 was dit gestegen tot 18,5%⁵, om in 2017 ongeveer op hetzelfde niveau te blijven (18,3%).⁶

Er is nog een vijfde gegeven dat inzicht in armoede kan geven: het aantal geboortes in kansarme gezinnen volgens Kind en Gezin. In 2016 was dat 21,6%.⁷

Alle cijfers wijzen in dezelfde richting: één op vijf Gentenaars leeft in een situatie van armoede en sociale uitsluiting. Het huidige leefloon blijkt ontoereikend om mensen uit de armoede te helpen.

Aanvullende financiële hulp = Gents systeem om te bepalen wat mensen aan budget nodig hebben om noodzakelijk geachte goederen te kunnen kopen.

	ARMOEDEGRENS	AANVULLENDE FINANCIËLE HULP (INCLUSIEF LEEFLOON)	LEEFLAAN
Alleenstaande	1.115 €	Ca. 1.250 €	892,70 €
Gezin	2.341 €	Ca. 2.255 €	1.190,27 €

Het is dan ook weinig verbazingwekkend dat 13% van de bevroagde Gentenaars aangeeft betalingsmoeilijkheden te ondervinden⁸.

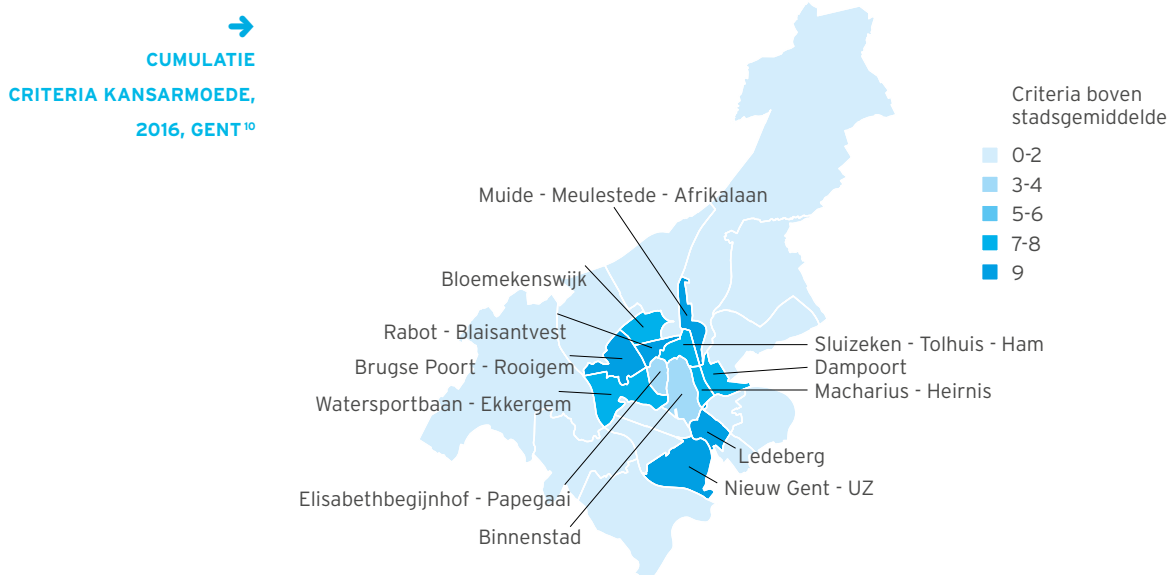
OCMW-hulp

11% van de Gentse bevolking of 28.504 personen of 12% van de Gentse gezinnen of 14.192 huishoudens hadden bij het OCMW in 2017 een actief dossier en konden dus rekenen op financiële, administratieve, psychologische en juridische ondersteuning. Daarmee worden ongeveer zeven op de tien mensen in financiële armoede bereikt. De groep personen die een (equivalent)⁹ leefloon ontvangen is daarin beperkt: 3% van alle Gentenaars of 7.786 personen.

Verschillen tussen de Gentse wijken

Tussen de verschillende Gentse wijken zijn er grote verschillen op het vlak van armoede:

- De kansarmoede is het grootst in Nieuw Gent-UZ, Muide-Meulestede-Afrikalaan en Rabot-Blaisantvest.
- Daarna volgen Brugse Poort-Rooigem en Sluizeken-Tolhuis-Ham.
- Verder scoren de Bloemekenswijk, Ledeberg en Watersportbaan-Ekkerghem boven het stadsgemiddelde.

Armoederisico is ongelijk verdeeld

Wat in de cijfers opvalt, is dat kinderen en ouderen een groter risico op armoede lopen.¹¹ De schatting voor Gent is dat 8.744 van de 49.124 Gentse kinderen (17,8%) in armoede leven, voor Gentenaars ouder dan 65 is dat 6.500. Ook alleenstaanden lopen anderhalf keer meer kans op armoede, voor alleenstaande ouders is die kans twee tot drie keer hoger. Bij mensen die buiten België geboren zijn, ligt het armoederisico drie keer hoger dan bij personen die in België geboren zijn. Verder opgesplitst levert dit volgend risico per bevolkingsgroep:

- Armoederisico voor personen geboren buiten de EU-28: 4,5/10.
- Geboren in de EU (buiten België): 2/10.
- Geboren in België 1/10.¹²

Dak- en thuislozen

Over het aantal dak- en thuislozen in Gent zijn geen officiële cijfers beschikbaar. Het OCMW raamt het aantal Gentse daklozen met wettig verblijf op 450.

Het CAW Oost-Vlaanderen kreeg in Gent 3.712 hulpvragen rond dak- en thuisloosheid.

Opvallend is het hoog aantal jongeren van 18 tot 25 jaar: 18%. De organisatie begeleidde 792 dak- en thuislozen in de Gentse woonteam en opvangcentra. In de nachtopvang konden 1.177 mensen terecht.

Mensen zonder wettig verblijf

In Gent verblijven ook heel wat mensen zonder papieren maar ook over hen bestaan er geen concrete cijfers. In 2017 waren er bij het OCMW 1.597 personen die een individuele dossier met medische kaart hadden. Het aantal minderjarigen zonder wettig verblijf wordt geschat op 500, maar vermoedelijk is die schatting te laag.

De vele gevolgen van armoede

Wonen

Hét knelpunt voor mensen in armoede in Gent is de betaalbaarheid van de woning. 13% van de Gentenaars besteedt meer dan 30% van het inkomen aan wonen. Tussen 2003 en 2016 steeg de gemiddelde verkoopprijs van een flat met een factor 2,5 (van 102.185 naar 249.672 euro) en van een woonhuis met factor 2,8 (van 91.775 naar 259.208). Wie een klein inkomen heeft, kan dus moeilijk een eigen huis verwerven. Omdat de verhuurprijzen mee met de verkoopprijzen evolueren en omdat de groep die enkel kan huren groter wordt, verhogen ook de huurprijzen.¹³

53% van de mensen met een inkomen onder de armoedegrens woont in een huis dat te kampen heeft met minstens een van deze problemen: lekkend dak, vocht in muren-vloeren-fundamenten, rottende ramen, geen bad/douche, geen toilet binnenshuis of een te donkere woning. Vergelijk dat met de 27,5% van de totale bevolking die met deze problemen te maken krijgt.¹⁴

Energiearmoede

14,5% van de gezinnen had een energiefactuur die te hoog was in vergelijking met het beschikbaar inkomen (na aftrek van de woonlasten).¹⁵

Twee indicatoren in verband met energiearmoede geven een beter zicht op de situatie in Gent.

De eerste indicator is dat er steeds meer afsluitingen gas en elektriciteit gebeuren:

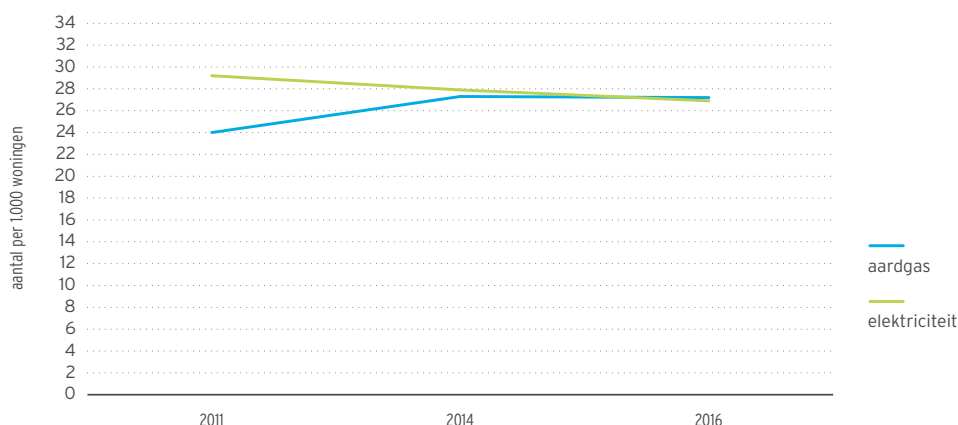
- voor aardgas van 11,6 woningen per 1.000 in 2011 naar 15,3 in 2016,
- voor elektriciteit van 4,3 woningen per 1.000 in 2011 naar 6,8 in 2016.

Over armoede en wonen, zie ook
Wonen > Nijpende betaalbaarheid

→
ENERGIE-ARMOEDE
HUISHOUDENS:
BUDGETMETERS, 2016, GENT¹⁶

Met een **budgetmeter** betaalt men vooraf voor het verbruik van elektriciteit of aardgas. Het systeem werkt met een oplaadbare kaart, zoals een prepaidkaart voor een gsm. Nadat de kaart in de budgetmeter is ingebracht, kan men dat bedrag voor elektriciteit of aardgas gebruiken. Voor elke meter is er een aparte oplaadkaart.

Een tweede indicator is het aantal **budgetmeters** per duizend woningen. Dat percentage blijft over de voorbije drie jaren voor aardgas quasi gelijk, voor elektriciteit neemt het af. Maar het totale aantal budgetmeters in Gent blijft evenwel stijgen. Op 31 december 2016 waren er 3.136 budgetmeters elektriciteit geactiveerd, voor gas waren dat er 2.439.

Huurders – zowel op de private als op de sociale huurmarkt – worden duidelijk meer dan eigenaars getroffen door energiearmoede. Ze hebben maar beperkte mogelijkheden om iets te veranderen aan de keuze van energiebronnen of om de energieprestaties van hun woning of hun belangrijkste installaties te verbeteren.¹⁷

Ook opvallend is dat huishoudens met kinderen vaker betalingsproblemen hebben voor elektriciteit, gas, water en stookolie dan voor de kost van hun woning. Energie en water lijken de druppel die de emmer doet overlopen.¹⁸

Hoewel mensen in armoede relatief weinig energie consumeren, zijn zij het die het meest bij meer efficiënte (verwarmings)installaties en beter geïsoleerde woningen gebaat zouden zijn. Sommige maatregelen gericht op meer energie-efficiëntie, zoals hogere energieprijzen, treffen mensen in armoede echter ongemeen hard. Bovendien is het duidelijk dat maatregelen zoals subsidies en belastingverminderingen een sterk matteuseffect hebben: ze komen in erg beperkte mate ten goede van mensen in armoede.¹⁹

Participatie, eenzaamheid en vrije tijd

Vlaams en internationaal onderzoek toont aan dat mensen in armoede systematisch minder participeren in het verenigingsleven en vrijetijdsactiviteiten zoals sport, cultuur en jeugdwerk. Jongeren en ouderen in armoede ervaren meer eenzaamheid omdat zij een kleiner of helemaal geen netwerk hebben.²⁰

Men kan niet volwaardig deelnemen aan de samenleving, ook als de (financiële) drempels worden weggenomen.²¹ Zo gebruikten in 2017 8.538 personen een **UiTPAS** aan kansentarief, waarmee zij 43.511 tickets aankochten. Hoewel er meer gebruikers zijn van een UiTPAS aan kansentarief dan aan het gewone tarief (66% versus 33%), sparen zij toch minder punten.²²

UiTPAS is, sinds 2014, een spaar- en voordelenprogramma dat vrijetijdsparticipatie wil stimuleren. Door de pas te gebruiken spaart men punten die in te wisselen zijn voor voordelen. Het systeem heeft ook extra aandacht voor mensen in armoede: ze kunnen de pas gebruiken als kortingskaart. Omdat de twee systemen in één geheel zijn verweven, werkt de pas niet stigmatiserend.

Over werk, zie ook Werk > De Gentse arbeidsreserve

Werk en activering

In hun zoektocht naar werk botsen mensen in armoede op de digitale kloof en op discriminatie omwille van herkomst of leeftijd. De verwachtingen van werkgevers zijn (te) hoog. Een steeds grotere groep vindt geen aansluiting meer bij de arbeidsmarkt of bij de begeleidingstrajecten. Momenteel zijn er in de sociale economie vacatures voor slechts 20 tot 25% van de werkzoekenden die in aanmerking komen. Veel mensen zijn wel actief als vrijwilliger: zo worden ze deel van een netwerk en hebben ze een zinvolle dagbesteding. Ongeveer 1.200 Gentenaars krijgen al meer dan vijf jaar steun van het OCMW. Tewerkstelling van deze groep blijkt te hoog gegrepen; voor hen zijn nieuwe vormen van sociale activering nodig.

Werken wordt vaak gezien als de beste bescherming tegen armoede, toch schat men dat 4,7% van de werkenden een gezinsinkomen (inclusief de kinderbijslag) heeft dat onder de armoedegrens ligt.²³ De schatting voor Gent is dat het om een 5.000-tal werkende armen gaat.

Daarnaast is er een groep Gentenaars die op en rond de armoedegrens balanceert. Oorzaken daarvan zijn afwisselende periodes van tewerkstelling en werkloosheid of tijdelijk, deeltijds en interimwerk in sectoren waar men vaak niet meer dan het minimumloon betaalt.

Kinderen- en jongerenarmoede

Armoederisico bij kinderen

Op Belgisch niveau is het risico op financiële armoede voor kinderen en jongeren hoger dan voor volwassenen: 17,8% versus 15,5%. Daaruit valt af te leiden dat in Gent 8.823 Gentse kinderen in financiële armoede leeft en 10.706 kinderen (21,6% van de 0-17-jarigen) met een risico op armoede en sociale uitsluiting.²⁴

De gezinskenmerken maken ook een en ander duidelijk:²⁵

17% van de kinderen leeft in een gezin waarin ouder(s) niet werken; uitgesplitst betekent dat:

- 39% leeft in een eenoudergezin waarvan de ouder niet werkt,
- 9% in een tweeoudergezin waarvan beide ouders niet werken.

Kansarme geboortes

In 2016 vonden 21,6% van de geboorten in kansarme gezinnen plaats. In Gent is er een grote discrepantie naargelang de afkomst van de moeder. Bij een gezin met een Belgische moeder wordt 8% in kansarmoede geboren, bij een gezin met een moeder van niet-Belgische afkomst 41%. Van 2010 tot 2015 steeg de kansarmoede aanzienlijk en die evolutie is ook te zien bij de groep met een niet-Belgische moeder: van 12% in 2010 naar 18% in 2013. Bij Belgische gezinnen ging het om een stijging van 3,5% naar 4,5%.

Oorzaken van de precare situatie van de Gentse gezinnen zijn hoofdzakelijk:²⁶

- te laag inkomen (87%),
- weinig of geen arbeid (82%),
- lage opleiding (83%),
- slechte huisvesting (55%),
- ontwikkeling van het kind (25%),
- en slechte gezondheid (29%).

Kansarmoede bij zeer jonge kinderen

= medewerkers van Kind en Gezin gaan na of een gezin op drie van de zes domeinen zwak scoort. Dat zijn:

- maandinkomen van het gezin,
- opleiding van de ouders,
- stimulatieniveau van de kinderen,
- arbeidssituatie van de ouders,
- huisvesting,
- gezondheid.

Over armoede, kinderopvang en onderwijs, zie ook Onderwijs

Toegang tot kinderopvang

23% van de gezinnen met lage sociaal-economische status maakt gebruik van de kinderopvang versus 68% van de gezinnen met een hoge status.

Kwetsbare jongeren

Tieners en jongvolwassenen (16-25 jaar) zijn een kwetsbare doelgroep. 10% van de jongeren van 18 en 19 jaar krijgt een leefloon, bij 20-24-jarigen is dat nog meer dan 7%.²⁷

In 2017 waren er 815 leefloonstudenten van 18 jaar en ouder. Zij studeren, hebben zelf geen inkomen en krijgen geen steun van hun ouders. De helft volgt secundair onderwijs, de andere helft hoger of volwassenonderwijs. 11 procent van alle gerechtigden op het leefloon zijn studenten.

Tot slot: bij 2,7% van de bevallingen waren de moeders tienermeisjes, voor Gent schat men het aantal op 90 tienermoeders per jaar.

Klimaat

Over stedelijke omgeving en klimaat, zie ook Ruimte > Ruimte om de klimaatuitdaging aan te gaan

Over klimaatactie, zie ook Imago > Gent, internationaal

Het zevende Environment Action Plan¹ voorspelt dat al tegen 2020 zo'n 80% van de Europeanen in een stedelijke omgeving zal wonen. De levenskwaliteit zal dus in grote mate afhangen van het klimaat en de leefomgeving in die steden.

In dit hoofdstuk focussen we ons op de klimaatproblematiek in de brede zin: verlaging van de CO₂-uitstoot, minder energieverbruik, meer duurzame energie en consumptie, etc. Daarna hebben we het over twee uitdagingen die voor Gent heel belangrijk zijn: de luchtkwaliteit en geluidsoverlast.

Andere deelaspecten van milieu en klimaat – bijvoorbeeld wonen, mobiliteit, ruimtegebruik, biodiversiteit of voeding – komen elders in deze omgevingsanalyse aan bod.

CO₂-uitstoot

In het klimaatakkoord van Parijs is afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot minder dan 2°C.² Daartoe wil de EU tegen 2030 ten opzichte van 1990 de CO₂-uitstoot met 40% reduceren³ en in 2050 met 80%⁴.

Gent heeft als doel tegen 2050 een klimaatneutrale stad te zijn, maar het stedelijk beleid kan maar wegen op een klein deel van de CO₂-uitstoot. Het overgrote deel van de uitstoot (10 miljoen ton) komt namelijk van energie-intensieve bedrijven (ETS-bedrijven) en die vallen onder het emissie-handelssysteem van Europa.⁵ Bijna 4 miljoen ton komt van consumptie: voeding, vliegreizen en materialen. Die uitstoot ontstaat grotendeels buiten Gent.

Ongeveer anderhalf miljoen ton uitstoot wordt veroorzaakt door huishoudens, mobiliteit, landbouw, de dienstensector en de industrie (zonder de ETS-bedrijven). Enkel deze uitstoot kan de stedelijke overheid beïnvloeden.⁶ Daartoe is op Europees niveau het 'Covenant of Mayors' (COM of Burgemeesterconvenant) afgesloten⁷. Gent heeft zich daarbij geëngageerd om de uitstoot van CO₂ van die sectoren die onder het convenant vallen tegen 2020 met 20% te verlagen en tegen 2030 met 40%.

→
CO₂-MONITORING GENT
2007-2015,
SECTOREN COM IN KILOTON⁸

Evolutie van de CO₂-uitstoot

	2007	2009	2011	2012	2013	2014	2015
Sectoren COM	1.696	1.594	1.526	1.538	1.585	1.457	1.491
Evolutie t.o.v. 2007	100%	94%	90%	91%	94%	86%	88%

Sinds 2007 is er voor de COM-sectoren een daling met 12%; die was het grootst tussen 2007 en 2009 door de economische crisis. De CO₂-uitstoot per inwoner volgt ongeveer dezelfde trend, maar is iets meer uitgesproken door het stijgend aantal inwoners. Uit de tabel blijkt ook de impact van strenge winters: 2013 was een koud jaar, 2014 warm en 2015 redelijk koud.

→
CO₂-MONITORING GENT
2007-2015, ETS BEDRIJVEN,
GENT, IN KILOTON⁹

	2007	2009	2011	2012	2013	2014	2015
ETS-bedrijven	10.022	7.845	9.166	9.572	10.067	10.086	9.895

Op het Gentse grondgebied waren er in 2015 twintig ETS-bedrijven, waarvan vijf elektriciteitsproducenten. 85% van de 9.895 kiloton CO₂-uitstoot is afkomstig van de staalindustrie.

In de dienstensector is de CO₂-uitstoot erg afhankelijk van de verwarmingsbehoefte. Strenge winters geven een hoge uitstoot, zachte winters een lage. De CO₂-uitstoot in de tertiaire sector daalde fors in de periode 2007-2014 van 474 naar 392 kiloton, in 2015 steeg de uitstoot weer naar 431 kiloton.

Verwarming speelt ook bij huishoudens een belangrijke rol, maar de algemene trend is onmiskenbaar dalend. Sinds 2007 realiseerden de Gentse huishoudens, ondanks stijgende inwonersaantallen, een daling van de uitstoot van 399 naar 313 kiloton: een vermindering met 86 kiloton CO₂ of 21,7%.

Het private personen- en vrachtvervoer heeft met 36% het grootste aandeel in de uitstoot van CO₂ op Gents grondgebied (542 kiloton), en dat neemt nog elk jaar toe. De snelwegen op Gents grondgebied dragen daar uiteraard veel toe bij: in 2015 was meer dan de helft van de CO₂-uitstoot (278 kiloton) daarvan afkomstig.

Over de kwaliteit van de Gentse
woningen, zie ook Wonen >
Kwaliteit van de woningen

→
ANALYSE BASISCRITERIA
ENERGIEBESPARENDE
MAATREGELEN IN DE GENTSE
WONINGEN - 2017¹⁰

Energieverbruik

Ondanks de relatief grote daling van de CO₂-uitstoot bij de huishoudens is er nog een lange weg te gaan. De Stad Gent liet in 2016 een onderzoek uitvoeren naar de energetische staat van de Gentse woningen. 1.298 woningen werden ter plaatse gescreend op drie basiscriteria:

- aanwezigheid van een condensatieketel,
- minimum 15 centimeter dakisolatie,
- hoogrendementsbeglazing.

De resultaten spraken voor zich:

	PERCENTAGE	AANTAL WOONEENHEDEN
Geen van de 3 criteria aanwezig	16,5%	20.918
1 van de 3 criteria aanwezig	33,1%	41.963
2 van de 3 criteria aanwezig	31,7%	40.188
3 van de 3 criteria aanwezig	18,8%	23.834
Totaal	100,0%	126.776

De sociale woningen werden niet gescreend omdat de energetische waarde daarvan gekend is. Eind 2013 had Woningent haar patrimonium geïnventariseerd. Daaruit bleek dat niet minder dan een derde van de woningen nood heeft aan een grondige renovatie en nog eens een derde aan een ingrijpende deelrenovatie binnen de volgende tien jaar.¹¹

Bij renovaties streeft men naar de huidige normen over woonkwaliteit en energie. De Wooncode legt de lat laag: woningen met gewoon dubbel glas, elektrische verwarming en 5 cm dakisolatie zijn conform de vereisten. Eigenlijk zou men moeten uitgaan van de normen die men over veertig jaar moet halen. Voor Vlaanderen werd dat vastgelegd in haar Renovatiepact: bijna-energieneutrale woningen tegen 2050¹². Met andere woorden, de meeste projecten die vandaag worden gelanceerd, voldoen niet aan de 2050-eisen van Vlaanderen. Ook bij renovaties maakt men vaak verkeerde keuzes, waardoor uiteindelijk de realisatie van de 2050-doelstellingen duurder zal uitvallen.

De energetische staat van kantoren, horeca, gebouwen voor handel, onderwijs en gezondheidszorg is minder goed bekend. In 2017 bleek uit een onderzoek¹³ dat investeren in de gebouwschil, efficiëntere verwarmingsinstallaties, energiemonitoring en gebouwbeheer de meest kostenefficiënte maatregelen zijn.

Lokaal geproduceerde hernieuwbare energie

Men kan de energievraag beperken door onder andere te isoleren, maar er zullen altijd resterende behoeften blijven. Dat kan door lokaal hernieuwbare energie te produceren, met als bijkomend voordeel dat die ons minder afhankelijk maken van buitenlandse energieleveranciers of -bronnen.

DE PRODUCTIE VAN HERNIEUWBARE ENERGIE EN DE ENERGIEVRAAG, IN MWH, 2007-2015, GENT¹⁴

	2007	2009	2011	2012	2013	2014	2015
Elektriciteit	71.543	76.751	118.891	131.731	142.986	143.030	179.328
Warmte					6.763	5.173	7.259
Totaal					149.749	148.203	186.588
Totale energievraag huishoudens	1.844.569	1.806.860	1.611.945	1.686.816	1.751.019	1.478.136	1.538.320
Graad zelfvoorzienendheid	3,88%	4,25%	7,38%	7,81%	8,55%	10,03%	12,13%

De hoeveelheid geproduceerde hernieuwbare energie nam de afgelopen jaren fors toe, vooral uit zon en wind. De installatie van zonnepanelen neemt de laatste jaren gestaag toe, na een steile groei in 2011-2012 door de subsidiëring. De installatie van nieuwe windmolens verloopt schoksgewijs: in 2011-2014 kwamen er geen nieuwe windmolens, in 2015 steeg het aantal fors door extra windmolens in de haven. Door hun relatieve belang worden sinds 2013 ook zonneboilers en warmtepompen in de berekening opgenomen.

Ondanks de stijgende trend zijn hernieuwbare energiesystemen beperkt aanwezig in de Gentse woningen: 10% heeft zonnepanelen (Vlaamse gemiddelde 17%) en 4% heeft zonnecollectoren (Vlaams gemiddelde 6%).¹⁵

Over voeding, zie ook Gezondheid > Leefstijl

Duurzame consumptie

Naar schatting 3.900 kiloton Gentse CO₂ komt voort uit consumptie.¹⁶ Voeding heeft daarbinnen een prominente rol: een koolstofvoetafdruk van 2,8 ton CO₂ per inwoner per jaar. Ongeveer 40% daarvan komt van vlees, zuivel en vis.

In vergelijking met het gemiddelde van de 13 Vlaamse centrumsteden scoort Gent fors beter voor vegetarisch eten, beter op het vlak van seizoensgebonden aankopen, voorkomen van voedselafval en aankoop van bio. De aankoop van lokaal gekweekte groenten zit op het gemiddelde.

De Gentenaars produceren alsmaar minder afval: van 487 kg/inwoner in 2008 naar 408 kg/inwoner in 2016. Restafval daalde van 150 kg/inwoner in 2008 naar 138 kg/inwoner in 2016.

Ongelijkheid

Over energie-armoede, zie ook Armoede

Klimaatverandering en ingrepen om de milieu-impact te beperken, dreigen de ongelijkheid te vergroten: niet iedereen kan zich immers een elektrische wagen, een comfortabele energiezuinige woning, zonnepanelen en vegetarische voeding permitteren.

Over water en verhardingsgraad,
zie ook Groen en zie ook Ruimte

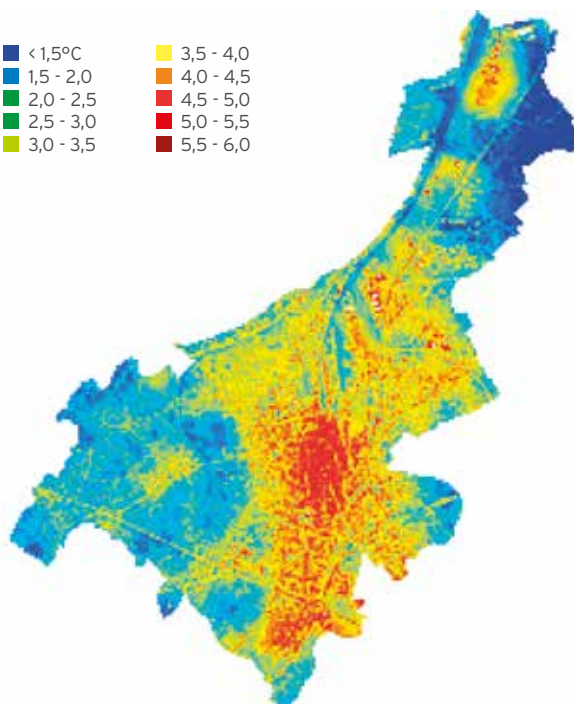
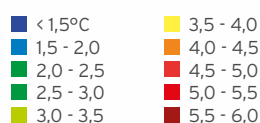
Klimaatrobuuste stad

De schadelijkste klimaateffecten komen van extreme gebeurtenissen zoals hittegolven, heel zware neerslag en overstromingen. Ze zullen vaker voorkomen en intenser zijn, bovendien worden de effecten in een verstedelijkte omgeving versterkt door de hoge verhardingsgraad, de versnelde afvoer van het hemelwater en het tekort aan groen en ruimte voor water¹⁷.

Hittegolven

De laatste twee decennia is de zomertemperatuur in Europa sterk toegenomen. Ook het aantal hittedagen (maxima >35°C), tropische nachten (minima >20°C) en hittegolven nam toe.¹⁸ In de stad is de stijging nog groter door het hitte-eilandeffect.

HITTEKAART 2012

Het centrum is in de zomermaanden gemiddeld drie graden warmer, met een piek van 8 graden verschil op hete avonden¹⁹. De vijf meest kwetsbare wijken voor hittestress zijn de Gentse binnenstad, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Muide-Meulestede, Dampoort en Ledeberg.

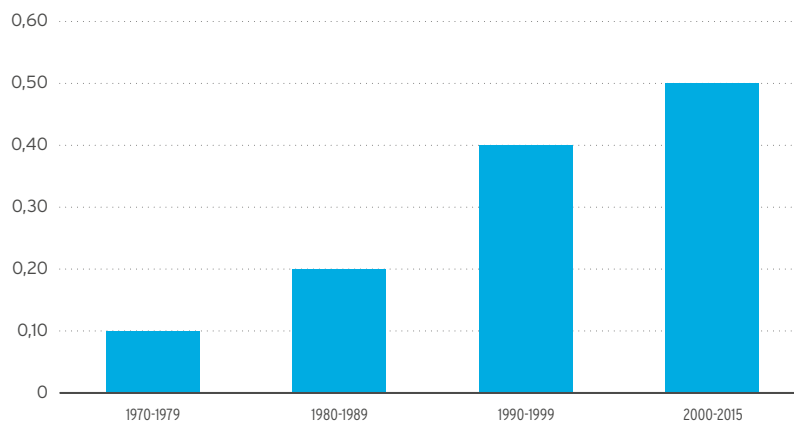
Om dat hitte-eilandeffect tegen te gaan zijn er in Gent allerlei initiatieven genomen:

- het aantal straatbomen in Gent is gestegen van 6.662 in 2012 naar 8.690 in 2017,
- tussen 2015 en 2017 zijn de afgelopen drie jaar ongeveer 1.400 nieuwe geveltuinen aangelegd,
- tussen 2014 en 2016 werd 15.854 m² verharding op het openbaar domein uitgebroken.

Extreme neerslag en wateroverlast

In ons land stijgt de jaarlijkse neerslag langzaam maar significant²⁰: 0,5 mm/jaar of een halve cm per decennium. Sinds 1970 is het aantal geregistreerde overstromingen in België per decennium merkkelijk toegenomen.

→
AANTAL OVERSTROMINGEN
PER DECENNIUM,
1970-2015, BELGIË²¹

41% van de Gentse oppervlakte in 2012 is afgedekt en zo goed als waterondoorlatend (= verhardingsgraad).

De gebieden langs de Leie en Bovenschelde lopen in Gent het meest risico op wateroverlast²².

Gezonde lucht en minder lawaai

Gezonde lucht

Europese norm voor fijn stof (PM10) = het daggemiddelde mag maximaal 35 dagen per jaar hoger dan 50 µg/m³ zijn.

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) meet continu de concentratie schadelijke stoffen in de lucht, vijf meetstations staan op Gents grondgebied.

Het aantal overschrijdingsdagen voor fijn stof verminderde jaar na jaar en sinds 2012 zitten we overal in Gent onder de norm. Het jaargemiddelde van 40 µg/m³ is sinds 2003 niet meer overschreden.²³

De jaargemiddelde stikstofdioxide (NO₂) mag niet hoger zijn dan 40 µg/m³. Sinds 2004 is deze grenswaarde niet meer overschreden, maar de concentraties kunnen lokaal sterk verschillen²⁴: bij een meetcampagne gedurende zes maanden op vijftig plaatsen varieerde het jaargemiddelde voor NO₂ van 21 µg/m³ tot 68 µg/m³ en werden op acht plaatsen nog altijd overschrijdingen gemeten.²⁵ De hoogste concentratie NO₂ werd gemeten in de Sint-Jacobsnieuwstraat. Ook het indicatieve jaargemiddelde voor NO₂ in de Begijnhoflaan, Steendam, Seghersplein, New-Orleansstraat, Antwerpsesteenweg, Land van Waaslaan en Dok Zuid lagen boven de Europese grenswaarde.

Roet is het meest schadelijk voor de gezondheid, maar daarvoor zijn er geen normen. Sinds 2012 wordt er op twee plaatsen in Gent gemeten. De jaargemiddelde concentratie lijkt te dalen, maar het is nog te vroeg om hieruit besluiten te trekken.

Geluidsoverlast

→
**AANDEEL GENTENAARS
DAT AANGEEFT MAANDELIJKS
HINDER TE ONDERVINDEN
VAN LAWAAI²⁶**

	2017
Verkeer in eigen buurt	36,6
Buren	14,3
Bedrijven in eigen buurt	6,3
Horeca in eigen buurt	4,5

Over geluidsoverlast en hinder,
zie ook Samenleven > Afval en lawaai

In 2014 zijn de Vlaamse geluidskaarten door de Vlaamse Regering²⁷ goedgekeurd. Door die geluidskaarten te koppelen aan de bevolkingsgegevens weten we dat ongeveer 15% van de Gentenaars blootgesteld worden aan lawaai van het wegverkeer van meer dan 70 decibel. 70 decibel wordt beschouwd als de hinderlijkheidsgrens.

De omgevingsanalyse van Gent 2018 in vogelvlucht

Gent groeit in aantallen en wordt heel divers

Gentenaars

In 2018 zijn er ongeveer 260.000 Gentenaars, een groei van 16% sinds 2000. Er zijn in die 18 jaar ruim 30.000 mensen bij gekomen, vergelijkbaar met de totale bevolking van de gemeente Evergem. Gent is nog steeds een jonge stad door een blijvend hoog aantal geboortes in combinatie met een laag en stabiel sterftcijfer. Daarnaast is er de instroom van vooral jonge mensen, vaak afgestudeerden die zich hier domiciliëren, en van buitenlanders. De groei van het aantal kinderen is eerst gevoeld in de kinderopvang, daarna in het kleuter- en lager onderwijs. De golf verplaatst zich nu naar het secundair onderwijs. Er wordt in Gent de komende jaren een toename verwacht van 2.750 scholieren, met een piek in 2025-2026. Het aantal ouderen neemt ook toe maar minder snel dan het aantal uit de jongere leeftijdsgroepen. In Gent is er – in tegenstelling tot de rest van Vlaanderen – nog steeds geen vergrijzing. Die wordt verwacht vanaf 2020 met een toename van het aandeel 65-plussers. Gentenaars verhuizen steeds meer. In totaal zijn er 54.000 verhuisbewegingen in 2017: 21.000 binnen Gent, 16.500 kwamen naar Gent wonen en 16.500 verlieten Gent. Die laatste groep, de stadsverlaters, gaan vaak in de buurt wonen. Destelbergen, Evergem, Lochristi, Melle en Merelbeke vormen de top vijf van de gemeenten die in de loop van 2017 het meest personen met Gent uitwisselden.

Niet-Gentenaars

Er zijn de meer dan 75.000 studenten, waarvan de groep kotstudenten als het ware een stad in de stad vormen. Het aantal studenten neemt sneller toe dan het aantal Gentenaars. Dat heeft praktische gevolgen voor de Gentse woonmarkt: er zijn grootschalige studentenvoorzieningen bij gekomen, en de studenten palmen ook een deel van de private woonmarkt in.

Ook de helft van de scholieren in het secundair onderwijs komt van buiten Gent. Elke dag reizen ruim 100.000 pendelaars naar Gent, een aantal dat jaar na jaar toeneemt. Gent is bovendien bij steeds meer toeristen in trek: in 2016 zijn er 998.620 toeristische overnachtingen geteld.

Heel divers

Wie denkt aan diversiteit, denkt in de eerste plaats aan de toename van het aantal nationaliteiten. Dat klopt alvast: in Gent wonen nu mensen uit ruim 150 verschillende landen. De meest voorkomende herkomstsnationaliteiten zijn in de eerste plaats (en al decennia) Turken, op de tweede plaats (en sinds tien jaar) Bulgaren, op de derde plaats Marokkanen, gevolgd door Nederlanders en Russen. Gent evolueert naar een zeer diverse diversiteit én naar een *majority-minority city*: een stad waarvan de meerderheid bestaat uit een brede waaier aan minderheden. Dat is al zo in Brussel, Genk en Antwerpen. Voor Gent geldt dat vandaag nog niet voor de hele stad, al is dat in bepaalde wijken wel zo: de meerderheid van de Gentenaars in Rabot-Blaisantvest, Sluizeken-Tolhuis-Ham en Muide-Meulestede zijn van vreemde afkomst.

Een ander sprekend cijfer: van alle Gentse kinderen tussen 0 en 9 jaar heeft de helft een migratieachtergrond. Dat heeft effect op het basisonderwijs met een diverse samenstelling van de schoolbevolking en meer verschillen in de thuistaal. Over het aanbod van bijvoorbeeld het jeugd(welzijns)werk geeft een groot deel van de jongeren aan dat die nog teveel is afgestemd op de witte middenklasse.

Er zijn ook vele andere vormen van diversiteit, bijvoorbeeld op basis van leeftijd, seksuele voorkeur of het al dan niet hebben van een handicap.

Content in Gent

Gentenaars zijn behoorlijk tevreden over hun stad:

- 80% is fier op de stad,
- 77% is tevreden over de buurt,
- 87% is tevreden over de culturele voorzieningen,
- er is een hoge tevredenheid over shopping- en winkelvoorzieningen, over de horeca en uitgaansgelegenheden, over sport- en recreatievoorzieningen.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat 87% graag in Gent woont. Voeg daar aan toe dat 73% zich in het algemeen gezond voelt, dan lijkt het niet meer stuk te kunnen. Maar niet alles is koek en ei. Zo vond een meerderheid de invoering van het circulatieplan een goede zaak voor Gent, toch was er ook een substantiële groep van 35% Gentenaars die dat helemaal niet vond. Ook de toename aan toeristen wordt door 10% van de Gentenaars als onaangenaam ervaren. Op het vlak van hinder stoort de Gentenaar zich in de eigen buurt het meest aan zwervvuil en lawaai door verkeer.

Ruimte in Gent is schaars

Op een of andere manier moeten alle stedelijke (centrum)functies – wonen, werken, onderwijs, gezondheidszorg, sporten, ontmoeten, feesten, verpozen in het groen, enzovoort – hun plaats krijgen, zonder elkaar te verdringen. Omdat steeds meer mensen hier wonen en leven, nemen de activiteiten toe. De oppervlakte van de stad wordt echter niet groter.

Wonen

Meer mensen en meer woningen gaan hand in hand. Op het eerste gezicht is er (in aantal) voldoende woningaanbod in Gent om iedereen te huisvesten. Maar er zijn een aantal factoren waardoor wonen in Gent voor velen moeilijk is.

Ten eerste is er de afstemming van de woninggrootte op de woonbehoefte. Het klassieke gezin kan niet langer als uitgangspunt genomen worden. Er zijn nieuw samengestelde gezinnen, een groeiende groep studenten en 65-plussers met hun eigen behoeften. We stellen een mismatch tussen vraag en aanbod vast. Een typisch voorbeeld zijn gezinnen met drie of meer kinderen: die vinden heel moeilijk een aangepaste woonst.

Een tweede punt is dat wonen duurder is geworden in Gent (zoals in heel Vlaanderen).

Verkoopprijzen voor appartementen en woonhuizen zijn hier sinds 2006 met meer dan 70% gestegen. 40% van de huurders besteedt meer dan 30% van hun budget aan woonkosten.

Als we kijken naar de nieuwe woonsten, dan zijn de oppervlaktes ervan kleiner. Omdat 'verdichten' de opdracht is, is dat de logische evolutie, maar die verdichting gebeurt ongelijk. In de laatste tien jaar kregen de tien meest dichtbevolkte wijken van Gent er nog eens 10% Gentenaars bij. De plannen voor de nabije toekomst gaan in dezelfde richting: meer woningen in het centrum, veel minder in de periferie.

De blijvende nood aan bijkomende woningen op de private markt is ook terug te vinden in de lange lijst kandidaat-huurders voor sociaal wonen.

Demografische druk

Er is een algemene toenemende verhuismobiliteit: er wordt vaker verhuisd. Mensen blijven ook langer in de stad wonen. De bevolkingsgroei sinds 2000 toont aan dat de stadsvlucht van de jaren '80-'90 is gestopt, door positieve migratiesaldi. Er is nu eerder sprake van 'selectieve' stadsvlucht, al blijft het moeilijk om die gedefinieerd te krijgen omdat de migratiedatabanken geen socio-economische informatie bevatten. Ook fiscaal gezien kan er weinig met causale stelligheid beweerde worden. Al is er wel de vaststelling dat dit de laatste vijf jaar voor Gent duidelijk minder gunstig loopt dan voor de buurgemeenten. En inderdaad, wie verhuist, blijft vaak in de buurt wonen. Er is een grote gerichtheid op de stad. Bij het verhuizen is de reden vaak gelinkt aan de levensfase (samenwonen, gezinsuitbreiding, scheiding) en vaak ook 'nood aan meer (buiten)ruimte'. Betaalbaarheid van wonen is niet de eerste reden om te verhuizen. Eens mensen zich op de verhuismarkt begeven, speelt de woonkost wel en gaan ze een woonst buiten Gent zoeken.

Werken

De Gentse economie is – zeker in vergelijking met de meeste andere Vlaamse steden – relatief divers: het aandeel van de industrie blijft belangrijk en Gent kent een relatief lage specialisatiegraad van economische activiteiten. Hoe lager die specialisatiegraad, hoe minder kwetsbaar de economie is. Er is een resem gereputeerde kennis- en onderwijsinstellingen, de arbeidspool is gekwalificeerd, de lokale consumentenmarkt is aantrekkelijk en veeleisend, en er is een goed ontsloten en performante haven. In 2018 kunnen we spreken van een veerkrachtig ondernemingsweefsel, maar de productiviteitsgroei is beperkt. Gent is een jobmotor, maar er is een inhoudelijke mismatch tussen de vele vacatures en de vele werkzoekenden. Het zijn de jobs uit het lager- en middensegment die verdwijnen en de vacatures vragen vooral naar hoger (technisch) opgeleiden. Tegelijk, als Gent haar rol als regionale groeipool blijft behouden, dan is er tegen 2030 nood aan ruimte voor 30.000 bijkomende arbeidsplaatsen en jaarlijks 2.500 starters. Wel valt de toekomstige vraag naar economische ruimte moeilijk in te schatten.

Verplaatsen

Dat meer mensen zich van, naar en binnen Gent verplaatsen, heeft een effect op de verkeersleefbaarheid, veiligheid en bereikbaarheid. Het Mobiliteitsplan heeft alvast het verplaatsingsgedrag van een aantal Gentenaars gewijzigd. Een positieve evolutie is de daling van het aantal ongevallen en verkeersslachtoffers. De inwoners van Gent blijven last hebben van verkeershinder, met grote verschillen tussen de wijken. Toch is het duidelijk dat de vervoerssystemen onvoldoende aan de ruimtelijke organisatie zijn aangepast en omgekeerd. De schaalgrootte van de stad is ook te klein: er is nood aan een regionale visie op mobiliteit en een ander mobiliteitsgedrag.

Verpozen

Het culturele landschap in Gent is ruim en divers en toonaangevend. Gent heeft een sterk museumveld en is Vlaamse koploper in het aanbod aan cultuurevenementen. 87% van de Gentenaars is tevreden over dit aanbod.

De Krook is een inspiratiebron voor internationale instellingen om technologie, kennis, wetenschap, cultuur en innovatie samen te brengen. In tegenstelling tot de andere centrumsteden is het bibliotheekbezoek in Gent niet gedaald.

Gent beschikt over een uitgebreide sportinfrastructuur met een aanbod voor zowel (top) sport als breedtesport, met binnen- en buiteninfrastructuur. Acht op de tien Gentenaars zijn tevreden over het aanbod aan sportvoorzieningen.

Open ruimte is van belang voor elke Gentenaar, zeker in de dichter bebouwde wijken waar geen of onvoldoende eigen buitenruimte is. In het algemeen is er nood aan meer voorzieningen en infrastructuur voor kinderen en jongeren, (buurt)sporthallen, ruimte voor specifieke sporten, buurtgroen en bos.

Naast en met elkaar leven

Al zijn we met meer mensen, toch is er de laatste tien jaar niet veel veranderd in de onveiligheidsbeleving in de stad. Wel blijkt dat het aantal persoonsdelicten de afgelopen vijf jaar is toegenomen – ‘slagen en verwondingen’ zelfs met 12%. Het sluikstorten blijft erg hinderlijk, zowel in opgehaalde tonnage als in beleving. De Gentenaar ergert zich daar het meest aan: gemiddeld 47% heeft last van zwerfvuil, maar ook hier zit tussen de wijken veel verschil. Eén op drie Gentenaars heeft last van lawaai door het verkeer in de eigen buurt. Ander storend geluid is lawaai door burens, horeca of bedrijven.

In steden, waar vaker verhuisd wordt en de diversiteit groot is, is de nood aan verbinding en sociale cohesie groot. Absoluut positief is dat 84% van de Gentenaars vertrouwen heeft in de medemens en daarin vinden we geen verschillen tussen de wijken.

- 73% is tevreden over het contact in de buurt,
- 46% van de Gentenaars zegt minstens wekelijks contact te hebben met burens, vrienden of familie,
- 40% geeft aan positief te staan ten aanzien van andere culturen,
- 35% heeft het afgelopen jaar deelgenomen aan een buurtactiviteit,
- 6% voelt zich onveilig in de buurt.

In vergelijking met de andere centrumsteden legt Gent hier een gemiddeld tot goed rapport voor. Er zijn grote verschillen tussen de wijken, maar ook binnen de wijken zelf. Om sociale verbondenheid binnen dichtbebouwde, diverse wijken met een hoge verhuismobiliteit en soms een hoog aandeel student-bewoners te bevorderen, is een andere aanpak nodig. De verbondenheid tussen de wijken waar die stedelijke realiteit duidelijker aanwezig is en andere wijken waar dat niet zo is, verdient veel aandacht.

De kwetsbaren van Gent

Vermaatschappelijking van de zorg

Dit is een verschuiving binnen de zorg, weg van de institutionalisering: mensen met een handicap, chronisch zieken, kwetsbare ouderen, jongeren met gedrags- en emotionele problemen, mensen in armoede en nog vele anderen moeten een eigen zinvolle plek in de samenleving krijgen. Er wordt gesteund op de sterkte van de persoon en de kracht van een helpend netwerk van familie, vrienden, burens en kennissen. Zo'n mobilisering van het sociaal kapitaal is vaak een humane(re) en (meer) leefbare oplossing. Maar beschikt iedereen wel over zo'n netwerk?

- 9% van de Gentenaars is ontevreden over de sociale relaties,
- 4% heeft minder dan eens per week sociaal contact,
- 17% van de Belgen benoemt de steun die ze van hun omgeving krijgen als zwak.

Omdat de persoonlijke netwerken (in grote steden) niet standaard aanwezig of sterk genoeg zijn, leidt die doorgedreven deinstitutionalisering van de zorg voor groepen van mensen tot een verhoogde kwetsbaarheid. Niet iedereen is immers even zelfredzaam.

Armoede

Naar (onder)schatting leven 55.000 Gentenaars in armoede en sociale uitsluiting. Ongeveer 40.000 Gentenaars lopen het risico op financiële armoede. Senioren scoren in 2016 voor armoede gemiddeld beter dan vijf jaar terug, maar onrustwekkend is het armoederisico voor Belgische jongeren (16 tot 24 jaar) dat met 6 procentpunten gestegen is. Ook het aandeel jongvolwassenen (18 tot 25 jaar) dat dakloos of thuisloos is, neemt toe. Eén op de vijf Gentse geboortes gebeurt in een kansarm gezin. Van de buurgemeenten sluit enkel Zelzate in cijfers aan bij Gent. Opgroeien in armoede heeft ook een invloed op de ontwikkeling van een kind en legt dus een hypotheek op de toekomst. 28.000 Gentenaars hebben een actief dossier bij het OCMW, bij een kwart van hen gaat het om een leefloon. Bij niet-Belgen is het armoederisico drie keer groter dan bij Belgen. Ook eenoudergezinnen en alleenstaanden lopen aanzienlijk meer risico. Armoederisico is ook ongelijk verdeeld over de wijken.

Ongelijkheid

In Vlaanderen vertalen sociaal-economische verschillen zich in ongelijkheid op het vlak van onderwijs, werk, gezondheid en wonen.

Ongelijkheid in het onderwijs

De belangrijkste verklarende factor voor de verschillen tussen de laagst en hoogst presterende Vlaamse leerlingen is de sociaal-economische achtergrond. Onderwijs als systeem slaagt er niet in om bestaande ongelijkheid te nivelleren. Het is dan ook verontrustend dat het armoederisico in het kleuter- en lager onderwijs toeneemt. Hetzelfde geldt voor het voltijds secundair onderwijs, vooral in het (Deeltijds) Beroeps Secundair Onderwijs. Het spijbelgedrag neemt toe: niet alleen onder scholieren, maar ook in de lagere school. Vroegtijdig schoolverlaten is in Gent (en Vlaanderen) gedaald over de jaren, maar zit nog steeds op 14%: één op de zeven Gentse schoolverlaters heeft geen kwalificatie op zak. Beroepsopgeleide schoolverlaters in het secundair hebben weliswaar betere tewerkstellingskansen op korte termijn maar scoren minder goed op kwaliteit van werk en ondervinden nadelen in de latere arbeidsloopbaan.

Ongelijkheid op de arbeidsmarkt

In vergelijking met andere EU-landen is België koploper op het vlak van de werkgelegenheidskloof. Personen met migratieachtergrond hebben een lagere werkgelegenheidsgraad dan personen van Belgische herkomst: in Gent is 73% van de Belgen aan het werk en 51% van mensen met herkomst uit de nieuwe EU-13-landen (Centraal- en Oost-Europese landen). Deze laatste groep is wel heel heterogeen, met een hoge werkgelegenheidsgraad voor Polen en een lage voor Slovakken. Vijf jaar eerder waren deze werkgelegenheidsgraden nog lager. De Turks-Maghrebijnse herkomstgroep, die al veel langer in Gent aanwezig is, heeft nog steeds een lage werkgelegenheidsgraad, vooral de cijfers over de tweede generatie baren zorgen.

Ongelijkheid qua gezondheid

De term 'gezondheidskloof' is vervangen door 'sociale gradiënt': vele factoren zijn verantwoordelijk voor ongelijkheid in gezondheid. Uit Vlaamse cijfers blijkt dat het opleidingsniveau een invloed heeft op de subjectieve gezondheidsbeleving, de levensverwachting, chronische aandoeningen, geestelijke gezondheid en overgewicht. Men stelt zorg niet alleen uit om financiële redenen, ook informatieve en culturele factoren spelen een rol. Die gezondheidsverschillen worden in de steden uitvergroot door de grotere socio-economische en culturele verschillen, wat zich onder andere uit in Gentse wijken waar kansen op een lang en gezond leven lager zijn.

Ongelijkheid in wonen

De stijgende woonkosten zetten de betaalbaarheid onder druk. Het armoederisico in België is opmerkelijk verschillend tussen huurders (32,6%) en eigenaars (7,6%).

Volgens de Vlaamse Voortgangstoets is er voor Gent geen verplichting meer tot groei in de sociale huisvestingsmarkt. Nochtans is de nood hoog: in 2017 stonden 10.435 unieke huishoudens op de wachtlijst, maar het aanbod groeit (veel) minder snel aan.

Naar schatting 28.000 huurwoningen zijn ontoereikend van kwaliteit. Ze worden vooral bewoond door de lage-inkomensgroepen, alleenstaanden en eenoudergezinnen. 4% of 5.600 woningen kampen met een ernstig vochtprobleem. Mensen blijven in woningen van slechte kwaliteit wonen uit noodzaak. Er zit overdruk op de onderste lagen van de private huurmarkt waardoor personen met een verhoogde kwetsbaarheid in het grijze woencircuit worden geduwd – een circuit dat vaak met misbruik en illegaliteit is verweven. De Vlaamse Woonraad spreekt over een impasse en een verdieping van de wooncrisis.

Gedetailleerd onderzoek van Gentse woningen liet zien dat er op het vlak van energiebesparing nog immens veel werk is. 16,5% of 21.000 woningen voldoen aan geen enkele van de gestelde basiscriteria (zuinige ketel, goed geïsoleerd dak en hoogrendementsglas).

'Klimaat' is zo ook een factor in deze ongelijkheid: een comfortabele energiezuinige woning, zonnepanelen, een elektrische auto of biologisch/vegetarische voeding zijn niet voor ieders portemonnee haalbaar.

Mondiale tendensen en hun impact op Gent

Internationale migratie is al aangehaald: mondiale gebeurtenissen brengen mensenstromen op gang, of het nu door oorlog of toetreding tot de EU is. Daarnaast hebben klimaatverandering en het economisch herstel na een mondiale financiële crisis een effect op de stad Gent.

Klimaat

De extra uitstoot van CO₂ door industrie en transport wordt in de bebouwde omgeving gecompenseerd. Om de vooropgestelde doelen voor CO₂-vermindering in 2030 en 2050 te bereiken, zullen we heel zware inspanningen moeten doen: het te volgen traject voor transport en industrie is minder duidelijk. Bovendien wijzen alle scenario's op een stijgend elektriciteitsverbruik, wat de nood aan (heel) veel hernieuwbare energie onderstreept.

De klimaatverandering uit zich in hittegolven, extreme neerslag en overstromingen. Deze effecten worden in verstedelijkte omgeving versterkt door de hoge verhardingsgraad, versnelde afvoer van hemelwater en een tekort aan groen en ruimte voor water.

Positief nieuws is dat de luchtkwaliteit de afgelopen twintig jaar is verbeterd, maar de concentraties van schadelijke stoffen kunnen per locatie sterk verschillen: de verkeersdruk, de filevorming en de straatopbouw bepalen of de concentratie van die stoffen al dan niet onder de Europese jaarlijkse grenswaarde blijft.

Wereldeconomie

Na de mondiale financiële crisis van 2008-2009 en de overheidsschuldencrisis in het eurogebied van 2012-2013 is er internationaal, ook in het eurogebied en België, een gestage economische heropleving. De mondiale bbp-groei bereikte in 2017 haar hoogste peil sinds 2011 met 3,7%. Voor de groep van geavanceerde economieën was die bbp-groei 2,3%, voor het eurogebied 2,2% en voor België 1,7%. Het Federaal Planbureau verwacht dat de forse investeringsdynamiek en het groeitempo van het bbp zich in 2018 en 2019 zal doorzetten. Ook de rendabiliteit verbeterde de voorbije jaren aanzienlijk en het ondernemersvertrouwen bereikte begin 2018 zijn hoogste niveau in zeven jaar.

Bibliografie

Publicaties

- 2ThinkNow (2017), Innovation Cities Index (2017), <https://www.innovation-cities.com/innovation-cities-index-2016-2017-europe/9777>
- Academic Ranking of World Universities (ARWU) (2017), <http://www.shanghairanking.com/ARWU2017.html>
- Agentschap Binnenlands Bestuur (2017), Gemeente- en stadsmonitor.
- Agentschap Hoger Onderwijs (2017), Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, afdeling Hoger Onderwijs, Databank Hoger Onderwijs
- Agentschap Zorg en Gezondheid - HBSC (2014a), Ghekiere A. & De Clercq B., Fysieke activiteit en vrije tijd, Gent., http://www.jongeren-en-gezondheid.ugent.be/wordpress/wp-content/uploads/HBSC_2014_Fysieke-activiteit.pdf
- Agentschap Zorg en Gezondheid - HBSC (2014b) : *Middelgebruik bij jongeren* [online publicatie]. Brussel, geraadpleegd op 20 maart 2018. Beschikbaar op : <https://www.zorg-en-gezondheid.be/middelgebruik-bij-jongeren>.
- AlB-Vinçotte (2014), Strategische geluidsbelastingskaarten Antwerpen & Gent 2de ronde, in opdracht van Vlaamse Overheid - dep. LNE.
- Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium (ADS) (2011), Census, Brussel
- Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium (ADS) (2016), SILC (Statistics on income and living conditions) : Statistische gegevens betreffende inkomen en levensomstandigheden.
- Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium (ADS) (2018), Toerisme en hotelwezen, aankomsten en overnachtingen, <https://statbel.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/horeca-toerisme-en-hotelwezen#news>
- Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium (ADS), Eurostat LFS (EAK) - Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE
- Andante Geluidsonderzoek (2016), Evaluatie rustige plekken in Gent, 53p.
- Arcadis en UGent (2017), Kwetsbaarheidsanalyse Wateroverlast Gent, in opdracht van Stad Gent.
- Arikoglu, F., Scheepers, S., Kumi, A., K. (2014) *Intersectioneel denken*, Brussel: Ella vzw, <http://www.ellavzw.be/sites/default/files/Handleiding%20Intersectionaliteit%20ELLA%20VZW.pdf>
- Armoede, energie en wonen: creatieve ideeën voor een toekomst zonder energiearmoede, Onderzoeksdag Universitaire Stichting Armoedebestrijding 18 oktober 2017.
- Artevelde Hogeschool, Stad Gent (2017) Maak Gent Negenduust keer wijzer - resultaten Studentenenquête. Gent
- Avalosse e.a.(2017): Health Literacy: Gezondvaardigheden en informatiebronnen, CM -Informatie 267 [online publicatie, gelezen 20 maart 2018, https://www.cm.be/media/CM-267-Gezondheidsvaardigheden_tcm47-29109.PDF
- Belgian Health Interview Survey (2015). Interactive Analyses. Mental Health - Update 2013. Afgehaald op 5 juni van https://s9xjb.wiv-isp.be/SASStoredProcess/guest?_program=HISIA/SP/Selectmod2013&module=menthlth
- Belgian Tech Startup Scene, <https://data.startups.be>
- Blommaert, J. (2011), Superdiversiteit maakt integratiebeleid irrelevant, *Sociale vraagstukken.nl*, <http://www.socialevraagstukken.nl/superdiversiteit-maakt-integratiebeleid-irrelevant/>
- Bolt, G. en Torrance, M. (2005), *Stedelijke herstructurering en sociale cohesie*, Utrecht: Nethur
- Bral, L., Jacques, A., Laenen, S., & Vanderhasselt, A. (2018). *Stadsmonitor 2017 - Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden*. Brussel: Agentschap voor Binnenlands Bestuur.
- Brouwers J. et al (2015) MIRA Klimaatrapport 2015, over waargenomen en toekomstige
- Cès S., Flusin D. e.a. (2016), *Data-onderzoek: Mantelzorgers van thuiswonende ouderen in België: een cruciale complexe rol*, Onderzoek in opdracht van Koning Boudewijnstichting
- Coppens E., Neyens I en Van Audenhove Ch (2015), *Onderzoek naar de invoering van een eerstelijnspsychologische functie in Vlaanderen: onderzoeksrapport*, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Brussel.
- Covenant of Mayors (2017), Convenantinitiatief, <http://www.burgemeestersconvenant.eu/about-nl/convenantinitiatief/origin-dev-nl.html>
- Crul, M., Schneider, J., & Lelie, F. (2013), *Superdiversiteit. Een nieuwe visie op integratie*, Amsterdam: University Press.
- Dataloop, Onderwijs en Vorming Vlaanderen
- Daubresse, C. (2017). 'Les ménages et leurs dépenses de transport: Analyse thématique'. Bureau fédéral du Plan & Service public fédéral Mobilité et Transports, Brussels.
- De Graeve, M., & De Tremerie, A. (2012). Metropool in zakformaat - de creatieve hartslag van Gent. *Lokaal Trefdageditie*, 50-54.
- De Koker B. e.a. (2016), *De situatie en ondersteuningsnoden van mantelzorgers in Oost-Vlaanderen*, onderzoek uitgevoerd door HoGent, faculteite Mens en Welzijn
- De Lijn (2017) Data nachtvervoer.
- De Meulder B. & Ryckewaert M. (2004), De alledaagse ruimte van armoede en uitsluiting in het stadslandschap. Onderzoek naar de ruimtelijke dimensie van armoede en de architectonische invulling van minimumgrenzen voor een kwaliteitsvol leven. In Geurts V. (red.). *Wonen onderzocht 2000-2004*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
- De Ridder K, Bel S, Brocatus L, Lebacqz T, Ost C & Teppers E., (2016), *Samenvatting van de resultaten*. In: Tafforeau J. (ed.) Voedselconsumptiepeiling 2014-2015. WIV-ISP, Brussel, 2016.
- De Tijd (2017), Vlaams hoger onderwijs levert kwaliteit, 11 september 2017. <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie-vlaanderen/Vlaams-hoger-onderwijs-levert-kwaliteit/9931127?ckc=1&ts=1513238940>
- De Vlaamse arbeidsmarkt na 2020. Analyse door de studiedienst van het departement WSE. 2016
- Delbeke, B., Meyer, S., Coene, J. (2017) *Barometer Energiearmoede, derde editie 2017*, Brussel: Koning Boudewijnstichting.
- Departement Omgeving, Vlaamse Overheid (2017), EU ETS vaste installaties: cijferoverzicht Vlaanderen toewijzingen en emissies, <https://www.lne.be/eu-ets-vaste-installaties-cijferoverzicht-vlaanderen-toewijzingen-en-emissies> (eigen selectie bedrijven op Gents grondgebied).
- Dormaels, A., De Pauw, E. & Easton, M. (2016) *Onderzoek naar de behoeften en verwachtingen van de burger in geval van stroomonderbrekingen*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers
- Drieskens S (2013), *Gezondheidsenquête 2013*, WIV-ISP, Brussel, 2014
- E20 (2017), Energetische staat woningen stad Gent, eindrapport, 52p.
- Eenheid voor Zelfmoordonderzoek UGent (2017), *De epidemiologie van suïcidepogingen in Gent : Jaarverslag 2016*, [online publicatie], <https://www.eenheidzelfmoordonderzoek.be/pdf/17112017-143418-Jaarverslag%20Groot%20Gent%202016.pdf>
- Eichholtz P. (2018), Slechte woningkwaliteit drijft reeds hoge zorgkosten op, onderzoek, <https://finance-ideas.nl/slechte-woningkwaliteit-drijft-reeds-hoge-zorgkosten-op/> geraadpleegd op 29 maart 2018
- European Commission (2017), The Cultural and Creative Cities Monitor
- European Union (2016), Covenant of Mayors for Climate and Energy Reporting Guidelines, http://www.burgemeestersconvenant.eu/index.php?option=com_attachments&task=download&id=172
- Europees Comité van de Regio's (2016), 'Using the Quadruple Helix Approach to Accelerate the Transfer of Research and Innovation Results to Regional Growth', Europese Unie, Brussel
- Europese Unie (2016), 2030 climate & energy framework, https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_en
- Europese Unie (2016), 2050 low-carbon economy, EU, https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2050_en
- fDi Intelligence | A service from The Financial Times (2018), FDI European Cities and Regions of the Future 2018/2019, February/march, <https://www.fdiintelligence.com/content/download/70984/2026095/file/fDi%20European%20Cities%20and%20Regions%20of%20the%20Future%202018:19>
- Federaal Planbureau (2018a), *Economische vooruitzichten 2018-2023*, Brussel, 22 maart 2018
- Federaal Planbureau (2018b), *Economische begroting 2018*, Brussel, 8 februari 2018
- Flanders DC - Kenniscentrum & Antwerp Management School (2015), Creatieve industrieën in Vlaanderen : mapping en bedrijfseconomische analyse, Brussel
- Flanders DC - Kenniscentrum & Antwerp Management School (2015), Creatieve industrieën in Vlaanderen : mapping en bedrijfseconomische analyse, Brussel
- FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie, Algemene Directie Statistiek (2011), Census - Woningen
- FOD Financiën (31/12/2017), Kadaster.
- FOD Sociale Zekerheid (2016). Analyse van de evolutie van de sociale situatie en sociale bescherming in België, Brussel.
- FOD Volksgezondheid (12/01/2016), Luchtvervuiling binnenshuis, webartikel, <https://www.health.belgium.be/nl/gezondheid/zorg-voor->

- jezelf/omgevingsinvloeden/luchtvervuiling-binnenshuis
- Freire, P. (1972), *Pedagogie van de onderdrukten*, Baarn: In den Toren.
- Geldof, D. (2015), *Superdiversiteit hoe migratie onze samenleving verandert*, Leuven: Acco.
- Geldof, D. (2016), Superdiversiteit, the next level, *sociaal.net*, <http://sociaal.net/analyse-xl/superdiversiteit-the-next-level/>
- Gent Autodeelstad (2018) Autodelers op 29.03.2018. Online beschikbaar op: <https://autodelen.gent/>.
- Gislé L. (2013). *Het gebruik van tabak*. In Gisle L. & Demarest S. (ed.) Gezondheidsenquête 2013. Rapport 2 : Gezondheidsgedrag en leefstijl. WIV-ISP, Brussel, 2014
- Goedemé, T., Coene, J. en Hubeau, B. (2017) Energie en armoede, in: *Armoede, energie en wonen: creatieve ideeën voor een toekomst zonder energiearmoede*, p7-12, Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- Goethals I., Verlet D., Moons D., Vandevelde S. (2016), Participatie en kwaliteit van leven bij personen met een handicap of beperking. Pilotstudie: Stad Gent.
- Groenez, S & Surkyn, J. (2015) Een capaciteitsmonitor voor het leerplichtonderwijs. Technisch rapport. <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestand.ashx?nr=6233>
- Health Belgium (2018), *databestand op maat : MPG 2008-2016: Aantal psychiatrische opnames van Gentenaars in de Belgische PZ en PAAZ*, Brussel.
- Health Belgium (2018), *databestand op maat : 2008-2016: Aantal opnames van Gentenaars in de Belgische ziekenhuizen*, Brussel.
- Heylen K. (2012), De evolutie van de woonsituatie in Vlaanderen, Survey on Income and Living Conditions, gegevens voor de periode 2004-2009.
- Holthof Ch., van Tilburg S (2016), *Hotelrapport 2016*, AP Hogeschool, Antwerpen
- <http://www.agodi.be/cijfermateriaal-aanwezigheden-kleuters-per-gemeente>
- <http://www.gentklimaatstad.be/study/hitte-eilandeffectcentrum-gent-gemiddeld-3-c-warmer-o>
- <http://www.onderwijs.vlaanderen.be/nl/vlaamse-15-jarigen-internationaal-sterk-in-wiskunde-wetenschappen-en-leesvaardigheid>
- <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1d861dfb-ae0c-4638-83ab-69b234bde376>
- IRCEL (2018), <http://www.irceline.be/nl/luchtkwaliteit/metingen/tijnstof/overschrijdingen>
- IRCEL (2018), <http://www.irceline.be/nl/luchtkwaliteit/metingen/stikstofdioxide/overschrijdingen>
- IVA Mobiliteitsbedrijf & Transport & Mobility Leuven (TML) (2018), Evaluatierapport Circulatieplan Gent - Eerste periode april-oktober 2017. Gent : Stad Gent.
- IVA Mobiliteitsbedrijf (2017) Bevraging Circulatieplan. Studie uitgevoerd door IPSOS. Gent : Stad Gent.
- IVA Mobiliteitsbedrijf (2018a), Evaluatie Parkeerplan Gent. Gent: Stad Gent.
- IVA Mobiliteitsbedrijf (2018b) Data parkeerplaatsen. Gent : Stad Gent
- IVAGO (2017), Opgevraagde data, Gent
- JOP Monitor 2013: <http://www.jeugdonderzoeksplatform.be/files/FF-cultuurdeelname.pdf>
- JOP Monitor 2013: http://www.jeugdonderzoeksplatform.be/files/Fiche_geen_vrienden.pdf
- Kesteloot e.a. (1999), Kesteloot C.; Loecx A.; Meert H.; Heynen H.; De Meulder B.; De Rijck T.; Guldentops F.; Ryckewaert M.; Vandenbroecke H.; Vansteelandt, H. (1999), Lage inkomensbuurten, onderzoek naar ruimtelijke kwaliteiten en hun implicatie voor de sociaal-economische integratiemogelijkheden van bewoners, in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap, Programma Beleidsgericht Onderzoek, Eindrapport; Leuven: Instituut voor Sociale en Economische Geografie, OSA
- Kind & Samenleving (2008), Onderzoek met betrekking tot de relatie tussen (on)beschikbaarheid van bespeelbare ruimte, de mate van buitenspelen en de gevolgen daarvan op de fysieke, sociale, psychische en emotionele ontwikkeling van de Vlaamse kinderen en jongeren, KUL -Leuven.
- Kind en Gezin (2017) via Oost-Vlaanderen in cijfers, <https://oostvlaanderen.incijfers.be/>
- Kleinmans, R.J., en Bolt, G. (2010), *Vertrouwen houden in de buurt: Verval, opleving en collectieve zelfredzaamheid in stadsbuurten*, Utrecht: Nicis Institute
- Klimaatveranderingen. Vlaamse Milieumaatschappij i.s.m. KU Leuven, VITO en KMI. Aalst, Belgium, 147 p.
- KMI (2017), <https://www.milieuraapport.be/milieuthemas/klimaatverandering/neerslag-verdamping/jaarlijkse-neerslag>
- Koletzko B, Toschke AM (2010). *Meal patterns and frequencies: do they affect body weight in children and adolescents?* Crit Rev Food Sci Nutr 2010 Feb;50(2):100-5.
- Koning Boudewijnstichting (2017), Barometer Energiearmoede. Analyse en interpretatie van de resultaten 2009-2016
- Lancee, B. en Dronkers, J (2008), *Ethnic diversity in neighborhoods and individual trust of immigrants and natives: A replication of Putnam (2007) in a West-European country*. San Domenico di Fiesole: European University Institute
- Landry, C. (2014), Helsinki Creative City Index - Harnessing the Collective Imagination, City of Helsinki (Urban Facts), https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/14_11_24_Tutkimuskatsauksia_3_Landry.pdf
- Laurijssen, I. (2017). De arbeidsmarktperspectieven van een beroepsgerichte opleiding. Een analyse van de eerste jaren van Vlaamse schoolverlaters op de arbeidsmarkt. http://sociopl.vub.ac.be/torwebdat/publications/t2017_20.pdf
- Lierman S.; Vandekerckhove B.; Huyghebaert B.; Wellens C.; De Pau J.; de Graaf P.; Rogge E.; Dessein J.; Kerselaers E. & Prové Ch., (2015), *Visie op landbouw in de stedelijke omgeving van Gent 2030 en de ruimtelijke vertaling ervan*, SumResearch, ILVO & Paul de Graaf Ontwerp & Onderzoek i.o. van Stad Gent, Gent, januari 2015.
- Lievens, J., Siongers, J. en Waeghe, H. (red). (2015). *Participatie in Vlaanderen 2*, Leuven: Acco academic.
- Locatus (2017), Stijging winkelleegstand vlakt iets af, [online publicatie], geraadpleegd maart 2018, beschikbaar op : <https://locatus.com/blog/stijging-winkelleegstand-belgie-vlakt-iets-af-leegstand-nu-96/>
- Macharis C. & Keseru I. (2017), Een nieuwe mobiliteit voor een humane stad?, in Ballon P., Macharis C. en Ryckewaert M. (ed) : *De Humane stad: 30 voorstellen voor een stad op mensenmaat*, p.81 -99, VUB Press, Brussel
- Maiheu et al (2013), Opmaak van een hittekaart en analyse van het stedelijke hitte eiland effect voor Gent, VITO (in opdracht van Stad Gent dienst Milieu en Klimaat)
- Maly, I., Blommaert, J., Yakoub, J. B. (2014), *Superdiversiteit en democratie*, Antwerpen: EPO.
- Marx, I., Verbist, G., Vandenbroucke, A., Bogaerts, K. & Vanhille, J. (2009). *De werkende armen in Vlaanderen, een vergeten groep?* VIONA-onderzoeksprogramma, Centrum van Sociaal Beleid Herman Deleeck: Universiteit Antwerpen.
- Mathys, Claude (2017), *'Economic Importance of the Belgian Ports - Report 2015'*, Working Paper No. 321, Nationale Bank van België, Brussel, Juni 2017
- Missiaen J. en Seynaeve H. (2016), *Onderzoek naar het psychisch welzijn van Vlaamse holebi's en/of transgender personen*, Risico- en beschermende factoren in kaart gebracht voor lifetimeprevalentie van suïcidepogingen, UGent, Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen, Masterproef Academiejahr 2015 - 2016; Promotor: Prof. Dr. Gwendolyn Portzky
- Montalto V., Jorge Tacao Moura C., Langedijk S., Saisana M. (2017), *The Cultural and Creative Cities Monitor - 2017*, European Commission, Edition. doi: 10.2760/031627
- Nationale Bank van België (2018), *Jaarverslag 2017*, Brussel, 23 februari 2018
- Neefs B., Vanderbiesen W. & Vansteenkiste S. (2017), In welke sectoren kunnen we de komende jaren extra vraag naar arbeid verwachten? OverWerk, Tijdschrift van het Steunpunt WSE.
- Nesta (2008), *'Beyond the creative industries: making policy for the creative economy'*, Policy Briefing, Nesta, Londen, februari 2018
- NMBS (2015) Data passagierstellingen. Online beschikbaar op: https://public.tableau.com/views/NMBSReizigerstellingen2015/Station?embed=y&:showVizHome=no&:display_count=y&:display_static_image=y&:bootstrapWhenNotified=true
- Nys, A. (2012), Het natuurrapport van de Vlaamse steden en gemeenten 2006- 2012.
- OCMW Gent (2015) *Omgaan met kinderen in armoede, expertisenota omgaan met kwetsbare kinderen in armoede*, Gent (2015).
- OCMW Gent (2018), *Jaaroverzicht 2017 : Wij maken uw weg wijzer*, Gent, 102 p.
- Oosterlynnck, S. en Scheurmans, N. (2013), Superdiversiteit, Solidariteit herdenken, *POW Alert*, jg. 39, nr. 4, p. 13-19.
- Peilingsproef Nederlands in 2018 <http://www.onderwijs.vlaanderen.be/nl/peilingsproef-nederlands-in-2018>
- Persbericht kabinet Vlaams minister van Onderwijs, 11 september 2017 <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/hoger-onderwijs-staat-garant-voor-kwaliteitsvol-onderwijs>
- Pickery, J. (2013), Stadsvlucht bekeken vanuit cohorteperspectief, in: *Steden binnenstebuiten! Analyses op de stadsmonitor 2011* (eds: Bral, L. en Schelfaut, H.), Studiedienst van de Vlaamse Regering, SVR-

- Studie 2013/1.
- POD Maatschappelijke Integratie (2017), Interfederale armoedemonitor, cijfers 2016
- Politiezone Gent (2018a), *Cijfergegevens 2017: Commissie Algemene Zaken, Intercommunales en Bevolking 12 maart 2018*, Stad Gent, Gent
- Politiezone Gent (2018b), *Registraties van de Lokale Politie Gent: 2014-2017*, Stad Gent
- Prins, B. (2013), *Superdivers! Alledaagse omgangsvormen in de grootstedelijke samenleving*, Den Haag: Eburon.
- Provincie Oost-Vlaanderen (2017a), *Sociaal-economische situatieschets van Oost-Vlaanderen*, Gent, 19 mei 2017
- Provincie Oost-Vlaanderen (2017b), *Gemeentelijke feitenfiche voor detailhandel 2017 - Gent*, Kennisnetwerk detailhandel, oktober 2017
- PSC Open huis (2016). Onderzoeksrapport: *Eenzaamheid en sociaal isolement bij ouderen in armoede*. Antwerpen.
- Putnam, R. (2007) E Pluribus Unum: Diversity and Community in the 21st century, *Scandinavian Political Studies*, vol. 30, p 137-174
- Reumers, S., Declercq, K., Janssens, D., Wets, G. (2017). 'Onderzoek Verplaatsingsgedrag Vlaanderen 5.2 (2016-2017)'. Instituut voor Mobiliteit, Hasselt.
- Ronsse, Stijn en Van de Cloot, Ivan (2017), *De maakindustrie van de toekomst in België*, Itinera Institute, Brussel, 7 september 2017
- Rosiers J. (2015), *Uitgaansonderzoek 2015*, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD), Brussel, 2016
- Ruimte Vlaanderen (2016), Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.
- Samenleven in Diversiteit in Cijfers, 2018. Brochure. http://samenleven-in-diversiteit.be/sites/default/files/sid2017_vlim2018_brochure.pdf
- Sels, L., Vansteenkiste, S., & Knipprath, H. (2017). *Toekomstverkenningen arbeidsmarkt 2050* (Werk.Rapport 2017 nr.1). Leuven: Steunpunt Werk, HIVA - KU Leuven.
- Siemens (2018), Ghent's Journey to Climate Neutrality, City Performance Tool Report (CyPT), 56p.
- Smits, W. en Spruyt, B. (2015) Sociale heterogeniteit, culturele diversiteit en burgerschap? De relatie tussen segregatie in het verenigingsleven, diverse vrijetijdsbesteding en burgerschap in Lievens, J., Siongers, J. en Waage, H., Participatie in Vlaanderen, boek 2: Eerste analyses van de Participatiesurvey 2014. Leuven: Acco. http://www.steunpuntcultuur.be/images/publicaties2015/PaS14_boek%20_highlights%20&%20samenlevingen.pdf
- Stad Gent (2007), *Online imago-onderzoek Gent*, uitgevoerd door inSites.
- Stad Gent (2008). *Er stroomt een nijl door Gent - cultuurbeleidsplan 2008-2013*: Departement Cultuur.
- Stad Gent (2012), Groenstructuurplan Gent.
- Stad Gent (2013), *Gent in cijfers 2013: een omgevingsanalyse*, Gent: Strategie & Coördinatie, Data-Analyse & GIS
- Stad Gent (2014a), *Gent in cijfers 2014. Trends in verhuisbewegingen*, Stad Gent.
- Stad Gent (2014b), *Gent klimaatstad draait overuren - Gents Klimaatplan 2014-2019*, Stad Gent.
- Stad Gent (2015), Geactualiseerde Biologische Waarderingskaart van de stad Gent.
- Stad Gent (2016a), *Analyse van het digitale ecosysteem in Gent*, projectrapport, Gent, 7 januari 2016
- Stad Gent (2016b), *Jaarrekening 2016 - Toelichting bij de doelstellingenrealisatie - Deel 5: Gent zet in op ondernemen en werken*, Gent, 10 mei 2017
- Stad Gent (2016c), (persbericht) <http://persruimte.stad.gent/139439-recordjaar-voor-gent-als-scale-up-stad-gentse-technologiebedrijven-halen-samen-meer-dan-70-miljoen-euro-kapitaal-op>
- Stad Gent (2016c), Werken naar een klimaatrobuuste stad. Klimaatadaptatieplan 2016-2019.
- Stad Gent (2016d), Dienst Outreachend Werken, Dienst Regie Samenleven en Welzijn, CAW Oost-Vlaanderen, Huis van het Kind Gent, IN-Gent, Jong, Kras Gent, OCMW Gent, Samenlevingsopbouw Gent, Wijkgezondheidscentra Gent en Welzijnsoverleg Regio Gent, Signalenbundel Lokaal Welzijnsbeleid Gent.
- Stad Gent (2016e), Dienst Wonen en Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning, Een bevraging van de vastgoed- en financiële sector over de betaalbaarheid van wonen in Gent.
- Stad Gent (2016f), *Gent in cijfers 2016: Naar de stad of weg uit de stad*?, Dienst Data en Informatie.
- Stad Gent (2017a), Toerisme en hotelwezen: eigen berekening, Dienst Toerisme, Gent
- Stad Gent (2017b), (intern document) voorbereiding en input voor Team Stedenbeleid, Agentschap Binnenlands Bestuur, ifv het formuleren van een antwoord op parlementaire vragen over stadsvlucht in de steden.
- En (fragmentair) antwoord opgemaakt door Team Stedenbeleid Agentschap Binnenlands Bestuur
- Stad Gent (2017c), 'Cijfers over kinderopvang, basisonderwijs en secundair onderwijs: Infografiek 'Wonen in 2030', Stadsmagazine Gent, september 2017, p. 14.
- Stad Gent (2017d), Analyse recreatieve groenstructuur. Groendienst Stad Gent (2017e), Demografische Gegevens 2017, Dienst Burgerzaken.
- Stad Gent (2017f), Indicatoren Gent 2020. Groendienst Stad Gent (2017g), Juridische Dienst en Kennisbeheer, Informele logiesvormen.
- Stad Gent (2017h), *Online imago-onderzoek Gent*, uitgevoerd door iVox.
- Stad Gent (2017i), Ruimte voor Gent, Structuurvisie 2030, Ontwerp, voorlopig vastgesteld door de gemeenteraad van 27 juni 2017, Stad Gent.
- Stad Gent (2017j), *Vermaatschappelijking van de zorg binnen de geestelijke gezondheidszorg - een bundeling van signalen uit Gent*, Stad Gent
- Stad Gent (2017k), Gegevens Uitpas: eigen registratie, Dienst Cultuur, Gent
- Stad Gent (2017l), Statistieken Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning : 2017, Gent
- Stad Gent (2017m), Cumulatie criteria kansarmoede : eigen berekening van kansarmoedecriteria- intern document, Data& Informatie
- Stad Gent (2018a), *Jaarrekening 2017 - Toelichting bij de doelstellingenrealisatie - Deel 5: Gent zet in op ondernemen en werken*, Gent, nog te publiceren
- Stad Gent (2018b), *Visienota Detailhandel en Horeca 2018-2023*, Stad Gent, 19 februari 2018.
- Stad Gent (2018c), Analyse van de premie aanvragen voor woningkwaliteit bij Dienst Wonen, 2013-2017, Dienst Wonen, Gent.
- Stad Gent (2018d), Toerisme en hotelwezen : eigen berekening, Dienst Toerisme, Gent
- Stad Gent en Agentschap Informatie Vlaanderen (2017), Onderzoek op basis van de Vlaamse bodembedekkingskaart 2012: validatie en bepalen van de foutenmarge.
- Stad Gent en OCMW Gent (2017), Ruimte voor ouderen.
- Statistiek Vlaanderen (2016), Sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen : resultaten SCV - survey, Vlaamse Overheid, Brussel
- Statistiek Vlaanderen (2018), De Vlaamse gemeentelijke demografische vooruitzichten 2018-2035 [online publicatie], Brussel, geraadpleegd op 20 maart 2018, beschikbaar op : <http://www.statistiekvlaanderen.be/vlaamse-gemeentelijke-demografische-voorzichten-2018-2035>
- Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (SWVG), (2013), Inschatting van de behoefte aan geestelijke gezondheidszorg, SWVG-Rapport 16, Leuven
- Stichting Kanker (2017), *Rookgedrag in België 2017*, GfK in opdracht van Stichting tegen Kanker.
- Strategische Adviesraad Welzijn Gezondheid Gezin (SARGWW) (2017). *Voorstel voor een Vlaamse gezondheidsdoelstelling over het verkleinen van de sociale ongelijkheid in gezondheid en welzijn*, Brussel.
- Stuyck K. & Jacques, A., e.a. (2014). *Katern Stadsmonitor 2014 - Gezinnen in de stad: de gezins- en kindvriendelijkheid van onze centrumsteden in kaart*.
- Stuyck, K., Doyen, G., Feys, Y., Noppe, J., Jacques, A., Buysschaert, P. (2018). *Survey Samenleven in Diversiteit 2017*. Brussel: Agentschap Binnenlands Bestuur.
- Sustainable Development Goals Belgium (2017), Acht Belgische ambassadeurs om duurzaamheid te promoten, (persbericht) <https://www.sdg.be/nl/news/de-sdg-voices-zijn-bekend>
- Teulings, Coen en Baldwin, Richard (2014), *Secular Stagnation: Facts, Causes and Cures* Vox eBook, Centre for Economic Policy Research, Londen, 15 augustus 2014
- The OFDA/CRED International Disaster Database (2016), <https://www.milieuraapport.be/milieuthemas/waterkwantiteit/afvoer-van-neerslag-overstromingen/aantal-overstromingen-per-decennium>
- Theebom (red.) (2016). *Sport in Vlaanderen onderzocht, resultaten en aanbevelingen voor beleid en praktijk*. Steunpunt Beleidsrelevant Onderzoek Sport. Leuven: Acco
- Toerisme Vlaanderen (2017a), *Bewonersonderzoek Vlaanderen: Antwerpen, Brugge, Gent en Mechelen : onderzoek naar de draagkacht voor toerisme*, Brussel.
- Toerisme Vlaanderen (2017b), *Reputation Study Flanders 2017. Mature Markets - Europe + US & Japan*, <https://www.toerismevlaanderen.be/reputatieonderzoek>
- UGent - Faculteit Wetenschappen - Vakgroep Fysica en Sterrenkunde <http://www.observatory.ugent.be/index.html>

- United Nations (2016), Paris Agreement, https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=_en
- Universiteit Gent (2013), Hitte eiland in Gent, analyse en oorzaken.
- Universiteit Gent (2015), Gelijke toegang tot huisvesting voor elke Gentenaar, onderzoeksrapport.
- Van Andel, W. en Schramme, A. (2015), *Creatieve industrieën in Vlaanderen - Mapping en bedrijfseconomische analyse*, Onderzoeksrapport, Flanders DC, Leuven, december 2015
- van Dam, F., Beets, G., de Jong, A., Manting, D. (2015), De stad: magneet, roltrap en spons. Bevolkingsontwikkelingen in stad en stadsgewest, Planbureau voor de Leefomgeving, Nederland.
- Van Damme J., e.a. (2017), *In hogere sferen?, volume 4: een onderzoek naar het middelengebruik bij Vlaamse studenten* Vereniging voor Alcohol en andere Drugproblemen (VAD), Brussel, 2018
- Van den Berghe, Karel (2016), *'The actor-relational port city interfaces: Ghent, Belgium'*, 15th World Conference Cities and Ports Crossovers, Rotterdam, 5-7 oktober 2016
- Van Houtte, M. (2018), *Laat de sociale mix in scholen niet los*, Sampol: 2018: 4.
- Van Hove, E., Vandevelde, S., Claes, C., van Loon, J., Verschelden, G., & Van Hove, G. (2011). Behoeftedonderzoek naar personen met een handicap en personen met een chronische ziekte in Gent. Gent: UGent en Stichting Arduin.
- Van Stokkom, B., Toenders, N. (2010), *De sociale cohesie voorbij*, Amsterdam: University Press
- Vandermeersch, H. (2016). *Being poor, being benched? Sports participation and opportunities for people in poverty: in search of an inclusive policy*. Doctoraat: KULeuven.
- Vanderstraeten L. & Ryckewaert M. (2015), Het verhaal van noodkopers en 'captive renters', ontoereikende woningkwaliteit in Vlaanderen. In: P. De Decker, B. Meeus, I. Pannecoucke, E. Schillebeeckx, J. Verstraete & E. Volckaert (red.), Woonnood in Vlaander
- VDAB (2014), Werkzoekende schoolverlaters in Vlaanderen - editie 2017 - STEMmig de toekomst in, <https://www.vdab.be/trends/schoolverlaters.shtml>
- VDAB (2017) Schoolverlatersrapport <https://www.vdab.be/trendsdoc/schoolverlaters/detail/default.shtml>
- Verachtert, M. (2013), Publieke ruimte 8/2013, p.18-19
- Verbeeck G. (2016), Steunpunt Wonen, Financiële steun voor investering in Energie, Verdelingsanalyse van REG-premies en belastingvoordelen.
- Verhaeghe, P.P. (2017), Juridische praktijktesten naar discriminatie op de private huurwoningmarkt in Gent: de proactieve fase, onderzoeksrapport.
- Verté, D., Verté, E., De Witte N., (2018). *Resultaten van het ouderenbehoefteonderzoek* (2018), VUB Press.
- Vettenburg, N., Elchardus, M., & Put, J., Pleysier, S., (Eds.) (2013). Jong in Antwerpen en Gent. Bevindingen uit de JOPmonitor Antwerpen-Gent. Leuven/Den Haag: Acco.
- VFG (2017), *Monitor persoonsvolgende financiering : Eerste resultaten monitor persoonsvolgende financiering*, opdracht uitgevoerd door HoGent en Odisee, Persbericht VFG, zaterdag 2 december 2017.
- VIGez, 2015 : VIGez, Van Acker R. & De Meester F. (2015), *Langdurig zitten, de uitdaging van de 21ste eeuw: factsheet sedentair gedrag*, Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie, Brussel.
- VITO (2017a), CO2-inventarissen, <http://www.burgemeestersconvenant.be/co2-inventarissen> (en eigen bewerking, Milieudienst, Stad Gent)
- VITO (2017b), Koolstofvoetafdruk van de Vlaamse consumptie, <https://www.milieuraapport.be/publicaties/koolstofvoetafdruk-van-de-vlaamse-consumptie>.
- Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid (2017), *Een geïntegreerde zorgverlening in de eerste lijn*, Vlaamse Overheid, Brussel.
- Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid (2018a), *BMI bij kinderen : LARS databank*, [online publicatie], geconsulteerd op 10 maart 2018, <https://www.zorg-en-gezondheid.be/bmi-bij-schoolkinderen>
- Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid (2018b), Voorbereidingstraject conferentie 'Reorganisatie van de eerstelijnszorg in Vlaanderen', [online publicatie], geconsulteerd op 15 maart 2018, <https://www.zorg-en-gezondheid.be/voorbereidingstraject-conferentie-reorganisatie-van-de-eerstelijnszorg-in-vlaanderen>.
- Vlaams Energieagentschap (2015), Het energiebewustzijn en -gedrag van de Vlaamse huishoudens 2015
- Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (Vlesp), (2015), *Communicatiefiche Zelfmoord bij jongeren*.
- Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (Vlesp), (2017), *Epidemiologisch Rapport: 2017. De Vlaamse suïdecijfers in een nationale en internationale context*. UGent, Gent
- Vlaamse 15-jarigen internationaal sterk in wiskunde, wetenschappen en leesvaardigheid. Toch nog 17% laagpresteerders - Persbericht kabinet Vlaams minister van Onderwijs, 6 december 2016
- Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) (2017)
- Vlaamse Overheid (2013a), *De kracht van het engagement*, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Brussel.
- Vlaamse Overheid (2013b), Grote Woononderzoek 2013, Steunpunt Wonen, Leuven.
- Vlaamse Overheid (2015), *Capaciteitsmonitor schoolinfrastructuur*, Brussel.
- Vlaamse regering, 2015, Conceptnota Renovatiepact, <http://www.energiesparen.be/sites/default/files/atoms/files/goedgekeurdeconceptnotaRenovatiepact.pdf>
- Vlaamse Woonraad (2017a), Advies 2017/13 van 6 oktober 2017 over moeilijke eigendomssituaties.
- Vlaamse Woonraad (2017b), gebaseerd op en overgenomen uit Vlaamse Woonraad, Advies Wooncrisis in de onderste lagen van private huurmarkt, Advies 2017-06/27.04.2017.
- Vlaanderen (2013), Wonen in Vlaanderen anno 2013. De bevindingen uit het Grote Woononderzoek 2013 gebundeld.
- Vlaanderen (2016) *Actieplan kleuterparticipatie: Elke dag kleuteronderwijs telt*, Vlaanderen is onderwijs & vorming, Brussel.
- Vlaanderen (2017), Voortgangstoets Vlaanderen.
- Vranken, J., Huybrechts, F., Meyer, S. (2011) *Energiearmoede in België*, Antwerpen en Brussel: Oases en CEESE.
- Waterbouwkundig Laboratorium (2016), www.waterinfo.be overstromingsgevaarkaarten 2014 voor T10 (grote kans, 1 keer per 10 jaar), T100 (middelgrote kans, 1 keer per 100 jaar) en T1000 (kleine kans, 1 keer per 1000 jaar).
- Woningent (2014), Beleidsplan 2014-2019, https://www.woningent.be/sites/default/files/Beleidsplan%20Woningent%202014-2019_0.pdf
- Woningent (2017a), Analyse door Woningent van de inkomens van haar huurders.
- Woningent (2017b), Evaluatie van evolutie kandidatenlijsten door sociale huisvestingsmaatschappij Woningent.
- Woningent, Volkshaard, De Gentse Haard, Merelbeekse Sociale Woningen en ABC (2016), Jaarverslagen
- World Mayor Prize, <http://www.worldmayor.com/>
- World Tourism Organisation UNWTO (2017), Tourism Highlights- 2017 Edition. <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029>

Websites

<https://www.vdab.be/trends/vacatureanalyse.shtml>
<http://atlas.ima-aim.be/databanken>
<http://hoeveelin.stad.gent/>
<http://stadsverlaters.stad.gent/home>
<http://www.steunpuntwerk.be/taxonomy/term/94>
<https://arvastat.vdab.be/>
<https://gent.buurtmonitor.be/>
<https://oostvlaanderen.incijfers.be/>
<https://www.uitdatabank.be/>
<http://www.kennisportaalccenbib.be/cijfers-en-grafieken>
<www.stat.policefederale.be/criminaliteitsstatistieken>
<http://www.steunpuntwerk.be/taxonomy/term/94>
<https://www.kindengezin.be/cijfers-en-rapporten/cijfers/default.jsp>
<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/dataleop-aan-de-slag-met-cijfers-over-onderwijs>

Noten

Ruimte

- 1 'Ruimte voor Gent, Structuurvisie 2030' vormt de basis voor dit hoofdstuk. Wanneer we gebruik maken van andere bronnen wordt dit in een eindnoot aangegeven.
- 2 Statistiek Vlaanderen, 2018
- 3 Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) (2017). De cijfers zijn gefilterd naar unieke huishoudens of alleenstaanden voor vijf socialehuisvestingmaatschappijen in Gent, exclusief mutatie-aanvragen.
- 4 Vlaamse Overheid, 2013
- 5 Stad Gent, 2017b
- 6 Vlaamse Overheid, 2015
- 7 Stad Gent, 2014b
- 8 'Waardevol' = waardevol omwille van erfgoed- of architecturale waarde

Groen

- 1 Stad Gent, 2012.
- 2 De meeste Gentse groenpolen liggen maar deels op het Gents grondgebied. In hun klimatologische en andere functies dienen ze ook Gent.
- 3 Stad Gent, 2015.
- 4 Nys, 2012.
- 5 Stad Gent, 2012.
- 6 Bral L. e.a., 2018
- 7 Stad Gent, 2017d.
- 8 Bral L. e.a., 2018

Wonen

- 1 <https://gent.buurtmonitor.be/>
- 2 <https://gent.buurtmonitor.be/>
- 3 <https://hoeveelin.stad.gent/> tendens 'Steeds meer Gentenaars'
- 4 FOD Financiën (31/12/2017), Kadaster. Met gebouwen wordt bedoeld: eengezinswoningen (huizen in gesloten, halfopen en open bebouwing), buildings en flatgebouwen met appartementen, handelshuizen en alle andere gebouwen.
- 5 <https://gent.buurtmonitor.be/>
- 6 <https://gent.buurtmonitor.be/>
- 7 <https://gent.buurtmonitor.be/>
- 8 <https://gent.buurtmonitor.be/>
- 9 Stad Gent (2017), Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning. Dit zijn projecten in opbouw, (deels) vergunde projecten, projecten in procedure of in voorbespreking al dan niet met concrete plannen of richtcijfers.
- 10 Algemene Directie Statistiek, 2011
- 11 Vlaamse Overheid, 2013b
- 12 Vlaamse Overheid, 2013b
- 13 Stad Gent, Gentcijfers-website: gent.buurtmonitor.be
- 14 Groot Woononderzoek Vlaanderen, 2013
- 15 Stad Gent, 2016
- 16 Bral L. e.a., 2018. In de Stadsmonitor zijn enkel de sociale huurwoningen van de socialehuisvestingsmaatschappijen gerekend, terwijl in de eigen berekeningen van de Dienst Wonen ook de sociale woningen van het Sociaal Verhuurkantoor Gent (SVK) meegerekend worden. In de eigen berekeningen worden de bijna 2.000 'stads-woningen' over de hele periode als sociale woningen gerekend, waardoor er geen 'sprong' in aantallen is in 2012, na de fusie van huisvestingsmaatschappijen met inbreng van deze stadswoningen. In de Vlaamse cijfers tellen deze stadswoningen pas mee in 2012, wat de stijging van 10,8% naar 12,5% sociale woningen verklaart.
- 17 Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) (31/12/2016). Vlaamse data van het sociale huurpatrimonium zijn onvolledig want onderhevig aan momentopnames die beïnvloed zijn door schommelingen inzake leegstand, renovatie en vervangingsbouw. De Dienst Wonen hanteert daarom een eigen en eenduidige berekeningswijze op basis van een jaarlijkse, lokale bevraging bij alle sociale verhuurders waarbij ook de woningen van het Sociaal Verhuurkantoor (SVK) en het Vlaams Woningfonds (VWF) meegerekend worden.
- 18 SHM's, SVK Gent en VWF (31/12/2016).
- 19 <https://gent.buurtmonitor.be/>
- 20 Stad Gent, 2017l. In 2017 worden in Gent via Airbnb ruim 900 (vermeende) informele logieslocaties aangeboden, waarvan ruim

600 als 'volledige woning'. De huidige aanbieders conformeren zich meestal niet met het Logiesdecreet van 2008 en het fenomeen blijft nog grotendeels onder de beleidsradar. De toename moet met grote aandacht gemonitord worden: eens regulier woningaanbod op grotere schaal als investeringsvastgoed via informele logies op de markt komt, kan dit het bestaande huuraanbod voor gezinnen ondermijnen.

- 21 Er is geen betrouwbaar recent onderzoek om dit percentage te verifiëren.
- 22 <https://gent.buurtmonitor.be/>
- 23 Stad Gent (2017), Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning. Momentopname van het aantal woningen met drie slaapkamers dat op Immoweb te huur staat in vergelijking met het aantal studio's en appartementen. Dit naar aanleiding van de presentatie van 'Een bevraging van de vastgoed- en financiële sector over de betaalbaarheid van wonen in Gent' aan de gemeenteraadscommissie.
- 24 Verté D., De Witte N., 2018
- 25 Bral L. e.a., 2018
- 26 Stad Gent, 2016
- 27 Stad Gent, 2016
- 28 Vlaamse Overheid, 2013b
- 29 Vlaamse Overheid, 2013b
- 30 Vlaamse Overheid, 2013b
- 31 Heylen K., 2012
- 32 Bral L. e.a., 2018
- 33 Vlaamse Overheid, 2013b
- 34 <https://gent.buurtmonitor.be/>
- 35 Verté N., De Witte N., 2018
- 36 OCMW Gent, 2018. Inkomensvervangende tegemoetkoming, integratietegemoetkoming en tegemoetkoming hulp aan bejaarden van de FOD Sociale Zekerheid.
- 37 Goethals I. e.a., 2016
- 38 Verhaeghe, P.P., 2017
- 39 Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW), 2017. De cijfers zijn gefilterd naar unieke huishoudens of alleenstaanden voor vijf socialehuisvestingmaatschappijen in Gent, exclusief mutatie-aanvragen.
- 40 Stad Gent, 2016, Dienst Wonen. Aan de hand van een eigen eenduidige berekeningswijze op basis van een jaarlijkse, lokale bevraging bij alle sociale verhuurders. Deze data zijn beschikbaar voor 2015 en 2016. De data van voorgaande jaren zijn niet allemaal beschikbaar en anders berekend. Zo zijn de verhuringen buiten het kaderbesluit sociale huur over het algemeen niet inbegrepen.
- 41 Woningent, 2017, Evaluatie van evolutie kandidatenlijsten door sociale huisvestingsmaatschappij Woningent, presentatie
- 42 Vlaamse Overheid, 2013b
- 43 Woningent, 2017, Analyse door Woningent van de inkomens van haar huurders, presentatie
- 44 Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) (2017)
- 45 Bral L. e.a., 2018
- 46 Stad Gent, 2018c, Dienst Wonen. Het Decreet houdende de Vlaamse Wooncode bepaalt de minimale kwaliteits- en veiligheidseisen waaraan een woning moet voldoen. De Vlaamse Wooncode doet uitspraken over stabiliteit, vocht, technische installaties, binnenafwerking van de woning, raam- en glaswerk, veiligheid, binnenklimaat, basiscomfort, ...
- 47 Stad Gent, stedelijke inventaris
- 48 E20, 2017
- 49 Vlaamse Overheid, 2013b. Een woning kampt met een uitgebreide vorm van insijpelend of opstijgend vocht wanneer de enquêteur bij de woningscreening in één of meerdere ruimtes een muur of plafond aantreft die voor meer dan twee derde is aangetast door insijpelend of opstijgend vocht.
- 50 Stad Gent, 2018c
- 51 Koning Boudewijnstichting, 2017
- 52 Vlaamse Woonraad, 2017b, gebaseerd op en overgenomen uit Vlaamse Woonraad, Advies Wooncrisis in de onderste lagen van private huurmarkt, Advies 2017-06/27.04.2017 - tenzij anders vermeld.
- 53 POD Maatschappelijke Integratie, 2017
- 54 Universiteit Gent, 2015
- 55 Vlaamse Wooninspectie.
- 56 Vanderstraeten L. & Ryckewaert M., 2015
- 57 Kesteloot e.a., 1999; De Meulder & Ryckewaert, 2004
- 58 Vlaamse Woonraad, 2017, Advies moeilijke eigendomssituaties, Advies 2017-13/6.10.2017
- 59 Stad Gent, 2018c, Energiecentrale en vzw Regent

Stadsvlucht

- 1 Opgemaakt op basis van de referenties.
- 2 Stad Gent, 2017e.
- 3 Stad Gent, 2016f. Pickery, 2013.
- 4 Stad Gent, 2017e.
- 5 Stad Gent, 2014a.
- 6 Zo blijkt uit een bevraging bij nieuwe Gentenaars in 2012. Stad Gent, 2016f.
- 7 Bevolkingsregister Stad Gent, migratiedata
- 8 Van Dam, 2015.
- 9 Van Dam, 2015.
- 10 Stad Gent, 2016f. Buitenlandse migratie is dus buiten beschouwing gelaten. De vragenlijst is ook in het Nederlands afgenomen, wat ook een aantal groepen kan uitsluiten.
- 11 Stad Gent, 2017b.

Economie

- 1 Groei naar volume t.o.v. het voorgaande jaar
- 2 Federaal Planbureau, 2018a
- 3 Federaal Planbureau, 2018b
- 4 Groei in termen van bruto toegevoegde waarde tegen lopende prijzen.
- 5 Bral L. e.a., 2018 en BISA (Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse)
- 6 Stadsmonitor 2018, Agentschap Binnenlands Bestuur, Vlaanderen
- 7 Arbeidsintensieve sectoren zijn sectoren waar relatief veel arbeid nodig is om een euro toegevoegde waarde te creëren. Het zijn m.a.w. sectoren met een relatief lage kapitaal-arbeidsratio. Sectoren zoals de textiel- en kledingsector, voedingssector, metaal en automobiel-sector zijn typische voorbeelden waarin Gent en Oost-Vlaanderen een relatieve concentratie kennen t.o.v. de rest van Vlaanderen. Daartegenover staan eerder kapitaalsintensieve sectoren zoals chemie, farma, vervaardiging van informaticaproducten,... waarin Gent en Oost-Vlaanderen relatief minder gespecialiseerd zijn (cfr. Provincie Oost-Vlaanderen, 2017a).
- 8 Provincie Oost-Vlaanderen, 2017a
- 9 Voor Gent zijn dit:
 1. Onderwijs
 2. Menselijke gezondheidszorg
 3. Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen
 4. Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting
 5. Terbeschikkingstelling van personeel
 6. Vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen, aanhangwagens en opleggers
 7. Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen
 8. Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging
 9. Vervaardiging van metalen in primaire vorm
 10. Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen
- 10 <http://www.steunpuntwerk.be/taxonomy/term/94>
- 11 Lierman e.a., 2015
- 12 Lierman e.a., 2015
- 13 Cijfers voor 2015
- 14 Mathys, 2017
- 15 Ronsse en Van de Cloot, 2017
- 16 Bral L. e.a., 2018
- 17 Bral L. e.a., 2018
- 18 Flanders DC - Kenniscentrum, Antwerp Management School
- 19 <http://trends.knack.be/economie/ondernemen/sports-leisure-group-ellis-gourmet-burger-belgie-en-bluecrux-zijn-de-ambassadeurs-van-de-oost-vlaamse-gazellen/article-normal-977009.html>
- 20 Definitie van de OESO
- 21 Groei over de periode 2013-2016 op basis van BELFIRST.
- 22 Eigen berekeningen gebaseerd op cijfers aangeleverd door SIRRIIS en startups.be.
- 23 De mate waarin de inwoners goederen in de eigen gemeente kopen.
- 24 Stad Gent, 2018a. Cijfer voor 2017
- 25 Provincie Oost-Vlaanderen, 2017b en OpenStreetMap
- 26 Provincie Oost-Vlaanderen, 2017b en OpenStreetMap
- 27 Provincie Oost-Vlaanderen, 2017b en OpenStreetMap
- 28 Zie tabel Branchemix voor Gent/Aandeel per hoofdbranche in aantal panden in Kennisnetwerk detailhandel, 2017
- 29 Provincie Oost-Vlaanderen, 2017b
- 30 Provincie Oost-Vlaanderen, 2017b

Werk

- 1 Bral L. e.a., 2018
- 2 Bral L. e.a., 2018
- 3 Steunpunt Werk, verwerking door Stad Gent, afdeling Data en Informatie
- 4 De Vlaamse arbeidsmarkt na 2020. Analyse door de studiedienst van het departement WSE. 2016
- 5 Bral L. e.a., 2018
- 6 <https://arvastat.vdab.be/>
- 7 VAR
- 8 Cijfermateriaal naar herkomstlanden aangeleverd door VVSG op basis van data Kruispuntbank Sociale Zekerheid. Berekening door de Dienst Welzijn en Gelijke Kansen.
- 9 KSZ, 2016
- 10 <https://www.vdab.be/trends/vacatureanalyse.shtml>
- 11 <https://arvastat.vdab.be/>. Dit zijn de vacatures NECZU (Normaal Economisch Circuit zonder Uitzendopdrachten) rechtstreeks aan de VDAB gemeld.
- 12 <https://arvastat.vdab.be/>
- 13 <https://arvastat.vdab.be/>
- 14 Sels L. e.a., 2017

Mobiliteit

- 1 Bral L. e.a., 2018
- 2 Bral L. e.a., 2018
- 3 IVA mobiliteitsbedrijf & TML, 2018
- 4 Artevelde Hogeschool en Stad Gent, 2017
- 5 Bral L. e.a., 2018
- 6 IVA Mobiliteitsbedrijf & TML, 2018
- 7 IVA Mobiliteitsbedrijf & TML, 2018
- 8 IVA Mobiliteitsbedrijf, 2018a
- 9 Bral L. e.a., 2018
- 10 Bral L. e.a., 2018
- 11 Bral L. e.a., 2018
- 12 IVA Mobiliteitsbedrijf & TML, 2018
- 13 IVA Mobiliteitsbedrijf & TML, 2018
- 14 Bral L. e.a., 2018. Nuancering: alle kinderen tot 15 jaar krijgen een gratis abonnement van de Stad Gent.
- 15 IVA Mobiliteitsbedrijf & TML, 2018
- 16 Bral L. e.a., 2018
- 17 Bral L. e.a., 2018
- 18 Bral L. e.a., 2018
- 19 Gent Autodeelstad, 2018
- 20 Bral L. e.a., 2018
- 21 Bral L. e.a., 2018
- 22 IVA Mobiliteitsbedrijf, 2018a
- 23 Bral L. e.a., 2018
- 24 IVA Mobiliteitsbedrijf, 2018a
- 25 IVA Mobiliteitsbedrijf & TML, 2018
- 26 Bral L. e.a., 2018
- 27 Politiezone Gent, 2018a
- 28 Politiezone Gent, 2018b
- 29 Bral L. e.a., 2018
- 30 Bral L. e.a., 2018
- 31 Reumers e.a., 2017
- 32 Daubresse, 2017
- 33 Reumers e.a., 2017
- 34 Macharis en Keseru (2017, p. 91)

Onderwijs en kinderopvang

- 1 <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/dataloop-aan-de-slag-met-cijfers-over-onderwijs>
- 2 <https://www.kindengezin.be/img/nood-aan-kinderopvang-in-regio.pdf>
- 3 gent.buurtmonitor.be
- 4 Bral L. e.a., 2018
- 5 Bral L. e.a., 2018
- 6 <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/dataloop-aan-de-slag-met-cijfers-over-onderwijs>
- 7 Departement Onderwijs, opvoeding en jeugd - Stad Gent - eigen berekening
- 8 Bral L. e.a., 2018
- 9 https://gent.buurtmonitor.be//jive?workspace_guid=4f24667b-54b3-4a31-9f60-e47481e9de14
- 10 Groenez & Surkyn, 2015

- 11 Dataloep, Onderwijs en Vorming Vlaanderen
- 12 Vlaanderen, 2016,
- 13 Onderwijs en Vorming, Vlaamse Gemeenschap
<http://www.agodi.be/cijfermateriaal-aanwezigheden-kleuters-per-gemeente>
- 14 <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/dataloep-aan-de-slag-met-cijfers-over-onderwijs>
- 15 Kind en gezin: <https://www.kindengezin.be/cijfers-en-rapporten/cijfers/taal-en-nationaliteit/gemeenten/default.jsp>
- 16 Samenleven in Diversiteit in Cijfers, 2018
- 17 <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/dataloep-aan-de-slag-met-cijfers-over-onderwijs>
- 18 <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/dataloep-aan-de-slag-met-cijfers-over-onderwijs>
- 19 AgoDi, Onderwijs en Vorming Vlaanderen - schooljaar 2016 = 2016/2017
- 20 departement Onderwijs Vlaanderen
- 21 VDAB, 2017
- 22 <http://www.onderwijs.vlaanderen.be/nl/peilingsproef-nederlands-in-2018>
- 23 <http://www.onderwijs.vlaanderen.be/nl/vlaamse-15-jarigen-internationaal-sterk-in-wiskunde-wetenschappen-en-leesvaardigheid>
- 24 Van Houtte M., 2018
- 25 Van Houtte M., 2018
- 26 Van Houtte M., 2018, p. 78
- 27 <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/gemeenterapporten-over-vroegtijdig-schoolverlaten-voor-het-secundair-onderwijs>
- 28 <https://www.vdab.be/trendsdoc/schoolverlaters/detail/default.shtml>
- 29 Aandeel NEET-jongeren (Not in Employment, Education or Training) naar geslacht in de Europese Unie, 2000-2016 - Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium EAK, Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)
- 30 http://socip1.vub.ac.be/torwebdat/publications/t2017_20.pdf
- 40 Bral L. e.a., 2018
- 41 VFG 2017
- 42 VFG, 2017
- 43 VFG 2017
- 44 FOD Sociale Zekerheid, 2016
- 45 FOD Sociale Zekerheid, 2016
- 46 Stadsmonitor, 2017
- 47 Avalosse e.a., 2017
- 48 Vlaamse Overheid, 2013
- 49 Bral L.e.a., 2018
- 50 De Koker e.a., 2016
- 51 SARWGG, 2017
- 52 SARWGG, 2017
- 53 VLESP, Epidemiologisch rapport 2017
- 54 Gislé L.e.a., 2013
- 55 Gislé L.e.a., 2013
- 56 SARWGG, 2017
- 57 SWVG-Rapport 16, 2013
- 58 SWVG-Rapport 16, 2013
- 59 Eenheid voor zelfmoordonderzoek, 2017
- 60 HBSC, 2014a
- 61 SARWGG, 2017
- 62 SARWGG, 2017
- 63 Gislé L. e.a. 2013
- 64 Bral L. e.a., 2018
- 65 HBSC 2014a
- 66 Drieskens S. e.a., 2013 & Stichting Kanker, 2017
- 67 Drieskens S. e.a., 2013
- 68 SARWGG, 2017
- 69 Gisé L. e.a., 2013
- 70 SARWGG, 2017
- 71 Avalosse e.a., 2017
- 72 Stad Gent, 2017j

Gezondheid

- 1 WHO, constitution 1948
- 2 model van Dahlgren & Whitehead, 1993
- 3 SARWGG, 2017
- 4 Bral L. e.a., 2018
- 5 Bral L. e.a., 2018
- 6 Statistiek Vlaanderen, 2018
- 7 Statistiek Vlaanderen, 2018
- 8 Bral L. e.a., 2018
- 9 Bral L. e.a., 2018
- 10 Drieskens S., 2013
- 11 Health Belgium, 2017
- 12 Gezondheidsenquête 2013 (rapport 1 : welzijn en gezondheid)
- 13 SWVG- Rapport 16, 2013
- 14 Aalst, Antwerpen, Brugge, Dendermonde, Gent, Halle, Hasselt, Ieper, Kortrijk, Leuven, Maaseik, Mechelen, Roeselare, Sint-Niklaas, Tongeren, Turnhout
- 15 SWVG-Rapport 16, 2013
- 16 Eenheid voor zelfmoordonderzoek, 2017
- 17 Vlesp, 2015
- 18 Vlesp, 2017
- 19 Missiaen J. & Seynaeve H, 2016]
- 20 Belgische voedselconsumptiepeiling (2014-2015)
- 21 HBSC, 2014a
- 22 De Ridder e.a., 2014
- 23 <https://www.gezondleven.be/nieuws/jongeren-vermijden-energie-dranken-best-zoveel-mogelijk>
- 24 Drieskens S., 2013
- 25 Zorg en Gezondheid, LARS-databank, schooljaar 2012-2013
- 26 Bral L. e.a., 2018
- 27 Stichting Kanker, 2017
- 28 Druglijn
- 29 Drieskens S. e.a., 2013
- 30 <https://www.zorg-en-gezondheid.be/middelgebruik-bij-jongeren>.
- 31 Van Damme J. e.a., 2017
- 32 Gislé L. e.a., 2013
- 33 <http://www.ima-aim.be>
- 34 <http://www.ima-aim.be>
- 35 Gislé L. e.a., 2013
- 36 <http://www.ima-aim.be>
- 37 <http://www.ima-aim.be>
- 38 Bral L. e.a., 2018
- 39 Gislé L. e.a., 2013

Vrije tijd, cultuur, sport

- 1 Lievens J, Siongers J en Waeye H., 2015
- 2 Lievens J, Siongers J en Waeye H., 2015
- 3 Lievens J, Siongers J en Waeye H., 2015
- 4 Kunstenlandschapsschets Gent 2015
- 5 Uit - databank
- 6 Bral L. e.a., 2018
- 7 Montalto V. e.a, 2017
- 8 Bral L. e.a., 2018
- 9 Bral L. e.a., 2018
- 10 Bral L. e.a., 2018
- 11 Bral L. e.a., 2018
- 12 Bral L. e.a., 2018
- 13 Bral L. e.a., 2018
- 14 Lievens J, Siongers J en Waeye H., 2015
- 15 www.kennisportaalccenbib.be
- 16 Lievens J, Siongers J en Waeye H., 2015
- 17 Bral L. e.a., 2018
- 18 Bral L. e.a., 2018
- 19 Bral L. e.a., 2018
- 20 Theeboom M, e.a. , 2016
- 21 Theeboom M, e.a. , 2016
- 22 Bral L. e.a., 2018
- 23 Bral L. e.a., 2018
- 24 Bral L. e.a., 2018
- 25 Bral L. e.a., 2018
- 26 Bral L. e.a., 2018
- 27 Bral L. e.a., 2018
- 28 Stad Gent, 2017c
- 29 <https://gent.buurtmonitor.be>
- 30 Vettenburg e.a., 2013
- 31 De Pauw P. e.a., 2014
- 32 www.formaat.be , zie Memorandum
- 33 Kind & Samenleving, 2008
- 34 Bral L. e.a., 2018
- 35 Timmermans P. e.a., 2013
- 36 Timmermans P. e.a., 2013
- 37 Bral L. e.a., 2018
- 38 Bral L. e.a., 2018
- 39 Bral L. e.a., 2018
- 40 Bral L. e.a., 2018
- 41 Bral L. e.a., 2018
- 42 Stad Gent, 2018d

- 43 ADS, 2018
- 44 Holthof Ch., van Tilburg S.2016
- 45 Stad Gent, 2018d
- 46 Toerisme Vlaanderen, 2017a

Imago

- 1 Bevolkingsregister Stad Gent
- 2 Stad Gent, 2013.
- 3 Stad Gent, 2017h.
- 4 Stad Gent, 2013.
- 5 Update onderzoek Charles Landry: https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/14_11_24_Tutkimuskatsauksia_3_Landry.pdf. Zie ook voetnoten 5, 6 en 7 uit Stad Gent (2013)
- 6 The Cultural and Creative Cities Monitor, 2017, European Commission
- 7 Ter vergelijking: Leuven heeft minder studenten dan Gent in aantal maar de verhouding in de stad is anders: voor elke 100 Leuvenaars zijn er 62 studenten.
- 8 Academic Ranking of World Universities 2017. In deze ranking staat KU Leuven trouwens op plaats 90, UIA en VUB staan tussen 201 en 300.
- 9 Toerisme Vlaanderen, 2017b.
- 10 Website: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029>
- 11 Toerisme Vlaanderen, 2017a.
- 12 FDI European Cities en Regions, 2018.
- 13 Gent staat op plaats 101. 2ThinkNow, 2017.
- 14 Volgens een presentatie van startups.be op basis van de database <https://data.startups.be> beschikt Gent op datum van Tech Startup Day (8 maart 2018) over meer startups dan Antwerpen en Brussel-Stad.
- 15 Website Stad Gent, 2016, persbericht.
- 16 Website Stad Gent, 2016, persbericht.
- 17 Invest Resultaten Flanders Investment & Trade
- 18 Toerisme Vlaanderen, 2017b.
- 19 Bral L. e.a., 2018
- 20 Er is geen evidentie om causaliteit aan te tonen. Andere verklaringen zijn ook mogelijk.
- 21 IVA Mobiliteitsbedrijf, 2017.
- 22 Negatieve politieke aandacht kwam er o.a. door OPTIMA (2016) en PUBLIPART (2017).
- 23 Bral L. e.a., 2018

Samenleven

- 1 Geldof, D., 2015
- 2 Bevolkingsregister Stad Gent
- 3 Stuyck, e.a., 2018
- 4 <https://gent.buurtmonitor.be/>
- 5 <https://gent.buurtmonitor.be/> en Statistiek Vlaanderen
- 6 Statistiek Vlaanderen, 2016
- 7 Van Hove E. e. a., 2011
- 8 Bolt G. e.a., 2005
- 9 Oosterlynck S. e.a., 2013, Kleinhans R.S.e.a., 2010
- 10 Bral L. e.a., 2018
- 11 Bral L. e.a., 2018
- 12 Bral L. e.a., 2018
- 13 Enkel deze zes herkomstlanden die opgenomen zijn in de survey Samenleven in Diversiteit.
- 14 Bral L. e.a., 2018
- 15 Lancee, 2008
- 16 Oosterlynck S.e.a., 2013
- 17 Bral L. e.a., 2018
- 18 Dormaels A. e.a., 2016
- 19 Dormaels A. e.a., 2016
- 20 Dormaels A. e.a., 2016
- 21 Ervaring en expertise van het Team Radicalisering (Dienst Preventie voor Veiligheid) op basis van ontvangen meldingen en behandelde dossiers.
- 22 www.stat.policefederale.be/criminaliteitsstatistieken
- 23 Politiezone Gent, 2018b
- 24 Politiezone Gent, 2018b
- 25 Politiezone Gent, 2018b
- 26 Politiezone Gent, 2018b
- 27 Politiezone Gent, 2018b
- 28 Politiezone Gent, 2018b en Registratie Gemeenschapswacht-Vaststellers (Dienst Preventie voor Veiligheid, 2018)
- 29 Bral L. e.a., 2018
- 30 Politiezone Gent, 2018b

- 31 Politiezone Gent, 2018b
- 32 Politiezone Gent, 2018b

Armoede

- 1 ADS, 2016
- 2 ADS, 2016
- 3 Houden we rekening met de betrouwbaarheidsintervallen dan is de ondergrens 36.398 personen in armoede en de bovengrens 43.062 personen in armoede.
- 4 ADS, 2016 & Statbel
- 5 <http://atlas.aim-ima.be/databanken>
- 6 Bral L. e.a., 2018
- 7 Kind en Gezin, 2017
- 8 Bral L. e.a., 2018. Aandeel inwoners (%) dat behoort tot een huishouden met betalingsmoeilijkheden dat het afgelopen jaar problemen heeft gehad om één of meerdere rekeningen te betalen (huishuur, energiekosten, gezondheidskosten, schoolkosten,...).
- 9 Het equivalent leefloon is financiële steun voor personen die geen recht hebben op een leefloon, maar die zich wel in een vergelijkbare noodsituatie bevinden.
- 10 Stad Gent, 2017m
- 11 Vlaamse Armoedemonitor en de Federale Armoedebareometer
- 12 ADS, 2013
- 13 Bral L. e.a., 2018
- 14 POD Maatschappelijke Integratie, 2017
- 15 Delbeke B. e.a., 2017
- 16 Bral L. e.a., 2018
- 17 Vranken J. e.a., 2011
- 18 Bral L. e.a., 2018
- 19 Goedemé T., 2017
- 20 Vettenburg N. e.a., 2013, PSC Open huis, 2016
- 21 Vandermeersch h., 2016
- 22 Stad Gent, 2017k
- 23 POD Maatschappelijke integratie, 2017
- 24 ADS, 2016
- 25 Stuyck K. & Jacques A., 2014
- 26 Kind en Gezin, 2017
- 27 OCMW Gent, jaaroverzicht 2017

Klimaat

- 1 'General Union environment action programme to 2020' <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1d-861dfb-ae0c-4638-83ab-69b234bde376>
- 2 United Nations, 2016.
- 3 Europese Unie, 2016a.
- 4 Europese Unie, 2016b.
- 5 Departement Omgeving, Vlaamse Overheid, 2017. (eigen selectie bedrijven op Gents grondgebied).
- 6 VITO, 2017a.
- 7 Covenant of Mayors, 2017.
- 8 VITO, 2017b.(eigen bewerking) De publicatie van het jaarcijfer 2016 wordt pas in de zomer van 2018 verwacht.
- 9 Departement Omgeving, Vlaamse Overheid, 2017. (eigen selectie bedrijven op Gents grondgebied).
- 10 E20, 2017.
- 11 Woningent, 2014.
- 12 Vlaamse regering, 2015.
- 13 Siemens, 2018.
- 14 E20, 2017.
- 15 Bral L. e.a., 2018
- 16 VITO, 2017b. De berekening is gebaseerd op 15 ton broeikasgassen voor 260.000 inwoners.
- 17 Brouwers, 2015.
- 18 MIRA Klimaatrapport
- 19 Maiheu, 2013. Hittekaart: CLUHI 19 augustus 2012, 0:00 LT.
- 20 KMI, 2017.
- 21 The OFDA/CRED International Disaster Database, 2016.
- 22 Waterbouwkundig Laboratorium, 2016. Het gaat om de overstromingsgevaarkaarten 2014 voor T10 (grote kans, 1 keer per 10 jaar), T100 (middelgrote kans, 1 keer per 100 jaar) en T1000 (kleine kans, 1 keer per 1000 jaar). Deze kaarten kunnen geraadpleegd worden op www.waterinfo.be
- 23 IRCEL, 2018a.
- 24 IRCEL, 2018b.
- 25 Stad Gent en de Vlaamse Milieumaatschappij, 2016.
- 26 Bral L. e.a., 2018
- 27 AIB-Vinçotte, 2014.

Index

A

Aankoopcapaciteit **26**
Actieve betrokkenheid **90**
Activering **102**
Afval **93-94, 108**
Armoedegrens **29, 97, 100, 102**
Armoederisico **98-99, 102, 117-118**
Autodelen **14**
Automatisering **46, 48**

B

Bbp-groei **37, 118**
Bebouwingsgraad **13**
Bereikbaarheid **115**
Beroepsgericht onderwijs **65**
Betaalbaarheid **13, 26, 28-29, 35, 57, 78, 100, 115, 118**
Betaalbaarheid van wonen **26, 28, 35, 115**
Betalingsmoeilijkheden **98**
Bijkomende leerkrachten **59**
Biodiversiteit **105**
BMI **69, 73-74**
Bos **15, 18-19, 78, 116**
Bruto toegevoegde waarde **37**
Buitenschoolse opvang **57**
Burn-out **68**
Buurtactiviteiten **90**

C

Capaciteit **41, 57**
Chronische aandoening **68**
Circulatieplan **51-53, 85, 92, 114**
Co2-uitstoot **15, 105-107**
Commerciële snelheid **14, 52**
Creatieve capaciteit **41**
Creative cities **75, 84**
Creative city of music **76**
Criminaliteit **92**
Cultuur **75-77, 87, 101, 115**

D

Dak- en thuislozen **100**
Dekkingsgraad **57-59**
De Krook **76, 115**
Dementie **69**
Detailhandel **44**
Diefstal **92**
Digitale kloof **46, 102**
Digitalisering **46**
Diploma hoger onderwijs **63, 73**
Discriminatie **29, 102**
Diversiteit **87-90, 113-114, 116**
Doctoraatsstudenten **41**
Duurzame consumptie **108**

E

Economische groei **37**
Economische heropleving **37, 118**
Economische specialisatie **39**
Eenzaamheid **101**
Eerstelijnszorg **70-71, 74**
Elektrische vervoermiddelen **51, 118**
Energetische staat **28, 107**
Energiearmoede **28, 100-101**
Energie-efficiëntie **15, 101, 105, 107**
Erfgoed **15, 76**
Eurocities **84**

F

Fier op de stad **85, 114**
Fiets **14, 51, 84, 91-92**
Fijn stof **110**

G

Gedragscomponent **89**
Geluidsoverlast **91, 105, 111**
Geweld **91, 93**
Gezondheid **28, 67-68, 70, 72-74, 102, 110, 117**
Gezondheidskloof **67, 72, 74, 117**
Gezondheidsongelijkheid **67**
Gezondheidsvaardigheden **72, 74**
Gezondheidszorg **46, 48, 70, 72-74, 97, 107, 114**
Globaal medisch dossier **71**
Globalisering **87**
Grijze wooncircuit **28-29, 118**
Groenbeheer **19**
Groenklimateassen **17-19**
Groenpolen **17, 19**
Groenstructuur **17, 19**
G-sportwerking **78**

H

Haven **17-18, 37, 39, 46, 83, 85, 108, 115**
Hernieuwbare energie **15, 108, 118**
Hinder **53, 94-95, 111, 114**
Hoge groei ondernemingen **41**

I

Imago **76, 83, 85**
Imago-onderzoek **83**
Indicatoren van onderwijsarmoede (OKI) **62**
Industrie **15, 37, 39, 46, 105, 115, 118**
Industriële tewerkstelling **39**
Infrastructuur **14, 77-78, 81, 116**
Inkomen **24, 26-29, 36, 56, 72, 87, 89, 97, 100, 102-103**
Innovatie **84**
Internationaal **37, 42, 75, 83-85, 88, 101, 115, 118**

J

Jobcreatie **38, 45**
Jobratio **38, 45**

K

Kapitaalintensieve sectoren **38**
Kennisstad **41, 65, 76, 83, 115**
Kinderopvang **14, 57, 103, 113**
Kindvriendelijke stad **83**
Kleuterparticipatie **60**
Klimaatneutrale **105**
Klimaatuitdaging **15, 17, 83, 105, 118**
Klimaatverandering **15, 19, 108, 118**
Knelpuntberoepen **48**
Kwaliteit van de woning **28**

L

Lage-emissiezone **51**
Leefkwaliteit **14, 53**
Leefloon **98-99, 103, 117**
Leefstijl **67, 69-70, 73-74, 95**
Leerplichtonderwijs **58-59**
Leesvaardigheid **64**
Levensverwachting **67-68, 117**
Lokale consumentenmarkt **37, 42, 115**
Luchtkwaliteit **105, 110, 118**

M

M-decreet **60**
Materiële deprivatie **97**
Matrassenverhuur **29**
Matteüseffect **101**
Mensen zonder wettig verblijf **24, 100**
Migratie **13, 32-33, 87-88, 118**
Mijddgedrag **91**
Milieu **105**

Misdrijven **92-93**
Mobiele stad **13-14, 41, 51, 56, 83, 105, 115**
Mobiliteitsgedrag **14, 115**
Mobiliteitsplan **51-53, 85, 92, 114-115**

N

Natuur **15, 17-19, 78**
NEET jongeren **65**
Nieuwe starters **14**
Noodeigenaars **29**
Noodkopers **29**

O

Omzetgroei **41**
Ondernemende stad **83**
Ondernemingswefsel **37, 40, 115**
Ongekwalficeerde en laaggeschoolde schoolverlaters **63**
Ongekwalficeerde uitstroom **65**
Ongelijk **99, 114, 117**
Onveiligheidsgevoel **91**
Openbaar vervoer **14, 52, 89**
Overlast **81, 94**

P

Parkeerplan **52, 85**
Persoonsdelicten **93, 116**
Podiumkunsten **75-76**
Productiviteitswinsten **37-38, 115**
Psychische problemen **68-70, 73**
Publieke ruimte **13, 77**

Q

Quadruple helix **41**

R

Radicalisering **94**
Recreatievoorzieningen **78**
Residentiele zorg **13, 71**
Ruimte **13-15, 17, 35, 77, 80, 90, 109, 114-116, 118**

S

Schoolse vertraging **48, 62-63, 65, 117**
Schooltoelage **62**
SDG **84**
Slachtoffer **48, 91**
Sluikstorten **91, 93-94, 116**
Sociale cohesie **87, 89, 116**
Sociale economie **49, 102**
Sociale gradiënt **67, 117**
Sociale uitsluiting **29, 97-98, 102, 117**
Sociale woningen **13, 23, 27, 107**
Solidaire stad **83**
Spijbelen **63**
Sportparticipatie **69, 77, 83, 114, 116**
Sportvoorzieningen **77-78, 115**
Stadsvlucht **31, 34-36, 113, 115**
Start-ups **42, 85**
Studentenhuysvesting **24, 113**
Studentenstad **13, 24-25, 33, 42, 51, 57, 59, 63, 70, 83-84, 88, 103, 113-114**
Suburbanisatie **33**

T

Terreur **85, 91**
Thuismaal niet nederlands **61-62**
Thuiszorg **71**
Toegangsticket **65**
Toeristen **75, 81, 84, 113-114**

U

Uitpas **101**

V

Vandalisme [91-93](#)
Vastgoedprijzen [25](#)
Veiligheid [51, 87, 91, 115](#)
Verappartementisering [22-23](#)
Verborgten stad [24](#)
Verdichting [23, 114](#)
Vereenzaming [74, 97](#)
Vergrijzing [46, 48, 88, 113](#)
Verhardingsgraad [109-110, 118](#)
Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering [98](#)
Verhuismobiliteit [32-33, 36, 115-116](#)
Verhuismotieven [35](#)
Verkeersgedrag [51, 53-55, 94-95, 115](#)
Verkeersinbreuken [94](#)
Verkeersleefbaarheid [51, 53, 115](#)
Verkeersongevallen [53, 95](#)
Vermaatschappelijking van de zorg [72, 116](#)
Vermogensdelicten [92](#)
Vertrouwen in de medemens [89](#)
Vertrouwen in de politie [85](#)
Vervoerssystemen [14, 115](#)
Voedingspatronen [69, 73](#)
Vracht- en distributiesystemen [14](#)
Vrijtijdsvoorzieningen [14, 78-80](#)
Vrijwilliger [102](#)

W

Waarden- en normencomponent [89](#)
Wachlijsten in de sociale huisvesting [27](#)
Water [19, 28, 41, 69, 101, 109, 118](#)
Wateroverlast [109-110](#)
Werkende armen [102](#)
Werkloosheid [38, 46, 48, 65, 102, 115](#)
Werkzaamheidsgraad [46](#)
Wetenschapspark [14](#)
Wijkpark [18](#)
Winkelstad [44, 52, 83, 94, 107, 114, 116](#)
Woonbehoefte [24-25, 114](#)
Wooncrisis [28-29, 118](#)
Woongroen [17-18](#)
Woonquote [26](#)
Woonstad [13, 21, 23-24, 26, 28, 32-35, 48, 51, 83, 85, 88, 94, 97, 100, 105, 113-115, 117-118](#)

Z

Zorgvoorziening [70](#)

SDG-index

1 Geen armoede

Armoedegrens [29, 97, 100, 102](#)
Armoederisico [98-99, 102, 117-118](#)
Chronische aandoening [68](#)
Dak- en thuislozen [100](#)
Discriminatie [29, 102](#)
Eerstelijnszorg [70-71, 74](#)
Energiearmoede [28, 100-101](#)
Gezondheidskloof [67, 72, 74, 117](#)
Gezondheidszorg [46, 48, 70, 72-74, 97, 107, 114](#)
Indicatoren van onderwijsarmoede (OKI) [62](#)
Jobcreatie [38, 45](#)
Kinderopvang [14, 57, 103, 113](#)
Kindvriendelijke stad [83](#)
Kleuterparticipatie [60](#)
Leefloon [98-99, 103, 117](#)
NEET jongeren [65](#)
Schooltoelage [62](#)
Sociale uitsluiting [29, 97-98, 102, 117](#)
Solidaire stad [83](#)
Thuislaar niet nederlands [61-62](#)
Vastgoedprijzen [25](#)
Verborgten stad [24](#)
Vermaatschappelijking van de zorg [72, 116](#)
Vroegtijdige schoolverlaters [65](#)
(Wachlijsten in de) sociale huisvesting [27](#)
Werkloosheid [38, 46, 48, 65, 102, 115](#)
Werkzaamheidsgraad [46](#)
Wooncrisis [28-29, 118](#)
Woonquote [26](#)

2 Geen honger

Armoedegrens [29, 97, 100, 102](#)
Armoederisico [98-99, 102, 117-118](#)
Dak- en thuislozen [100](#)
Energiearmoede [28, 100-101](#)
Sociale uitsluiting [29, 97-98, 102, 117](#)
Voedingspatronen [69, 73](#)

3 Goede gezondheid en welzijn

Activering [102](#)
Armoederisico [98-99, 102, 117-118](#)
Burn-out [68](#)
Chronische aandoening [68](#)
Dak- en thuislozen [100](#)
Eerstelijnszorg [70-71, 74](#)
Fijn stof [110](#)
G-sportwerking [78](#)
Gezondheidskloof [67, 72, 74, 117](#)
Gezondheidsvaardigheden [72, 74](#)
Gezondheidszorg [46, 48, 70, 72-74, 97, 107, 114](#)
Groenstructuur [17, 19](#)
Kindvriendelijke stad [83](#)
Lage-emissiezone [51](#)
Leefstijl [67, 69-70, 73-74, 95](#)
Luchtkwaliteit [105, 110, 118](#)
M-decreet [60](#)
Personen met een handicap [25, 26, 71, 89](#)
Psychische problemen [68-70, 73](#)
Sociale economie [49, 102](#)
Sociale gradiënt [67, 117](#)
Spijbelen [63](#)
Sportparticipatie [69, 77, 83, 114, 116](#)
Vereenzaming [74, 97](#)
Vermaatschappelijking van de zorg [72, 116](#)
Woonbehoeften [24-25, 114](#)

4 Kwaliteitsonderwijs

Armoederisico [98-99, 102, 117-118](#)
Beroepsgericht onderwijs [65](#)
Bijkomende leerkrachten [59](#)
Capaciteit [41, 57](#)
Digitale kloof [46, 102](#)

Doctoraatsstudenten 41
 Gezondheidsvaardigheden 72, 74
 Indicatoren van onderwijsarmoede (OKI) 62
 Kennisstad 41, 65, 76, 83, 115
 Kindvriendelijke stad 83
 Kleuterparticipatie 60
 Leerplichtonderwijs 58-59
 Leesvaardigheid 64
 M-decreet 60
 NEET jongeren 65
 Schoolse vertraging 48, 62-63, 65, 117
 Schooltoelage 62
 Spijbelen 63
 Studentenstad 13, 24-25, 33, 42, 51, 57, 59, 63, 70, 83-84, 88, 103, 113-114
 Thuisstaal niet nederlands 61-62
 Vroegtijdige schoolverlaters 65

De Krook 76, 115
 Digitalisering 46
 Doctoraatsstudenten 41
 Economische specialisatie 39
 Elektrische vervoermiddelen 51, 118
 Haven 17-18, 37, 39, 46, 83, 85, 108, 115
 Industriële tewerkstelling 39
 Kapitaalintensieve sectoren 38
 Kennisstad 41, 65, 76, 83, 115
 Knelpuntberoepen 48
 Lage-emissiezone 51
 Luchtkwaliteit 105, 110, 118
 Ondernemingsweefsel 40
 Start-ups /scale up 42, 85
 Studentenstad 13, 24-25, 33, 42, 51, 57, 59, 63, 70, 83-84, 88, 103, 113-114
 Wetenschapspark 14

5 Gendergelijkheid

Bijkomende leerkrachten 59
 Diploma hoger onderwijs 63, 73
 Discriminatie 29, 102
 Solidaire stad 83
 Vroegtijdige schoolverlaters 65
 Werkzaamheidsgraad 46

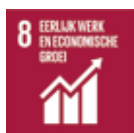
6 Schoon water en sanitair

Energiearmoede 28, 100-101
 Verhardingsgraad 109-110, 118

7 Betaalbare en duurzame energie

CO₂-uitstoot 15, 105-107
 Elektrische vervoermiddelen 51, 118
 Energetische staat 28, 107
 Energie-efficiëntie 15, 101, 105, 107
 Energiearmoede 28, 100-101
 Hernieuwbare energie 15, 108, 118
 Luchtkwaliteit 105, 110, 118

8 Eerlijk werk en economische groei

Activering 102
 Armoedegrens 29, 97, 100, 102
 Automatisering 46, 48
 Beroepsgericht onderwijs 65
 Bijkomende leerkrachten 59
 Burn-out 68
 CO₂-uitstoot 15, 105-107
 Creatieve sectoren 41
 Detailhandel 44
 Digitalisering 46
 Doctoraatsstudenten 41
 Economische specialisatie 39
 Haven 17-18, 37, 39, 46, 83, 85, 108, 115
 Indicatoren van onderwijsarmoede (OKI) 62
 Industriële tewerkstelling 39
 Jobcreatie 38, 45
 Jobratio 38, 45
 Kapitaalintensieve sectoren 38
 Kennisstad 41, 65, 76, 83, 115
 Kinderopvang 14, 57, 103, 113
 Knelpuntberoepen 48
 Lokale consumentenmarkt 37, 42, 115
 NEET jongeren 65
 Ondernemingsweefsel 40
 Sociale economie 49, 102
 Start-ups /scale up 42, 85
 Vroegtijdige schoolverlaters 65
 Werkloosheid 38, 46, 48, 65, 102, 115
 Werkzaamheidsgraad 46
 Werkzaamheidsgraad 46
 Wetenschapspark 14

9 Industrie, innovatie en infrastructuur

Automatisering 46, 48
 Creatieve sectoren 41

10 Ongelijkheid verminderen

Activering 102
 Armoedegrens 29, 97, 100, 102
 Armoederisico 98-99, 102, 117-118
 Betaalbaarheid van wonen 26, 28, 35, 115
 Dak- en thuislozen 100
 Digitale kloof 46, 102
 Discriminatie 29, 102
 Eerstelijnszorg 70-71, 74
 Energiearmoede 28, 100-101
 G-sportwerking 78
 Gezondheidskloof 67, 72, 74, 117
 Gezondheidszorg 46, 48, 70, 72-74, 97, 107, 114
 Groenstructuur 17, 19
 Indicatoren van onderwijsarmoede (OKI) 62
 Kinderopvang 14, 57, 103, 113
 Kindvriendelijke stad 83
 Kleuterparticipatie 60
 Leesvaardigheid 64
 M-decreet 60
 Matteüseffect 101
 NEET jongeren 65
 Schoolse vertraging 48, 62-63, 65, 117
 Schooltoelage 62
 Sociale economie 49, 102
 Sociale gradiënt 67, 117
 Sociale uitsluiting 29, 97-98, 102, 117
 Solidaire stad 83
 Spijbelen 63
 Thuisstaal niet nederlands 61-62
 Vastgoedprijzen 25
 Vermaatschappelijking van de zorg 72, 116
 (Wachtlijsten in de) sociale huisvesting 27
 Werkloosheid 38, 46, 48, 65, 102, 115
 Werkzaamheidsgraad 46
 Wooncrisis 28-29, 118
 Woonquote 26

11 Duurzame steden en gemeenschappen

Actieve betrokkenheid 90
 Armoedegrens 29, 97, 100, 102
 Autodelen 14
 Bebouwingsgraad 13
 Betaalbaarheid van wonen 26, 28, 35, 115
 Biodiversiteit 105
 Bos 15, 18-19, 78, 116
 Buurtactiviteiten 90
 CO₂-uitstoot 15, 105-107
 Creative cities 75, 84
 Discriminatie 29, 102
 Diversiteit 87-90, 113-114, 116
 Duurzame consumptie 108
 Elektrische vervoermiddelen 51, 118
 Eurocities 84
 Fier op de stad 85, 114
 Globalisering 87
 Grijs wooncircuit 28-29, 118
 Groenstructuur 17, 19
 Hernieuwbare energie 15, 108, 118

Imago 76, 83, 85
 Kennisstad 41, 65, 76, 83, 115
 Kindvriendelijke stad 83
 Kwaliteit van de woning 28
 Lage-emissiezone 51
 Leefloon 98-99, 103, 117
 Luchtkwaliteit 105, 110, 118
 M-decreet 60
 Mobiliteitsgedrag 14, 115
 Natuur 15, 17-19, 78
 Ondernemingsweefsel 40
 Publieke ruimte 13, 77
 Quadruple helix 41
 Sociale cohesie 87, 89, 116
 Sociale economie 49, 102
 Sociale gradiënt 67, 117
 Sociale uitsluiting 29, 97-98, 102, 117
 Solidaire stad 83
 Stadsvlucht 31, 34-36, 113, 115
 Start-ups /scale up 42, 85
 Studentenhuisvesting 24, 113
 Terreur 85, 91
 Verappartementisering 22-23
 Verborgten stad 24
 Verdichting 23, 114
 Vergrijzing 46, 48, 88, 113
 Verhardingsgraad 109-110, 118
 Verkeersleefbaarheid 51, 53, 115
 Vermaatschappelijking van de zorg 72, 116
 Vertrouwen in de medemens 89
 Vervoerssystemen 14, 115
 Vracht- en distributiesystemen 14
 (Wachtlijsten in de) sociale huisvesting 27
 Woonbehoeften 24-25, 114
 Wooncrisis 28-29, 118
 Woonquote 26
 Woonstad 13, 21, 23-24, 26, 28, 32-35, 48, 51, 83, 85, 88, 94, 97, 100, 105, 113-115, 117-118

12 Verantwoorde consumptie en productie

Afval 93-94, 108
 Autodelen 14
 CO₂-uitstoot 15, 105-107
 Duurzame consumptie
 Elektrische vervoermiddelen 51, 118
 Energie-efficiëntie 15, 101, 105, 107
 Hernieuwbare energie 15, 108, 118
 Lokale consumentenmarkt 37, 42, 115
 Luchtkwaliteit 105, 110, 118
 Ondernemingsweefsel 40
 Sluikstorten 91, 93-94, 116
 Verhardingsgraad 109-110, 118
 Vervoerssystemen 14, 115
 Voedingspatronen 69, 73
 Vracht- en distributiesystemen 14
 Wetenschapspark 14

13 Klimaatactie

Autodelen 14
 Biodiversiteit 105
 Bos 15, 18-19, 78, 116
 CO₂-uitstoot 15, 105-107
 Energie-efficiëntie 15, 101, 105, 107
 Energiearmoede 28, 100-101
 Fijn stof 110
 Groenstructuur 17, 19
 Hernieuwbare energie 15, 108, 118
 Klimaatverandering 15, 19, 108, 118
 Lage-emissiezone 51
 Luchtkwaliteit 105, 110, 118
 Mobiliteitsgedrag 14, 115
 Verhardingsgraad 109-110, 118
 Verkeersleefbaarheid 51, 53, 115
 Vracht- en distributiesystemen 14

14 Leven in het water

Biodiversiteit 105
 Groenstructuur 17, 19
 Natuur 15, 17-19, 78

15 Leven op het land

Afval 93-94, 108
 Biodiversiteit 105
 Bos 15, 18-19, 78, 116
 Fijn stof 110
 Groenstructuur 17, 19
 Luchtkwaliteit 105, 110, 118
 Natuur 15, 17-19, 78
 Sluikstorten 91, 93-94, 116
 Verhardingsgraad 109-110, 118
 Verkeersleefbaarheid 51, 53, 115

16 Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten

Criminaliteit 92
 Diefstal 92
 Eurocities 84
 Fier op de stad 85, 114
 G-sportwerking 78
 Geweld 91, 93
 Imago 76, 83, 85
 Kindvriendelijke stad 83
 Mijddedrag 91
 Misdrijven 92-93
 Onveiligheidsgevoel 91
 Overlast 81, 94
 Persoonsdelicten 93, 116
 Radicalisering 94
 Slachtoffer 48, 91
 Sociale uitsluiting 29, 97-98, 102, 117
 Terreur 85, 91
 Vandalisme 91-93
 Veiligheid 51, 87, 91, 115
 Verborgten stad 24
 Verkeersinbreuken 94
 Verkeersongevallen 53, 95
 Vermogensdelicten 92
 Vertrouwen in de politie 85
 (Wachtlijsten in de) sociale huisvesting 27

17 Partnerschap

Armoedegrens 29, 97, 100, 102
 Armoederisico 98-99, 102, 117-118
 Autodelen 14
 Beroepsgericht onderwijs 65
 Betaalbaarheid van wonen 26, 28, 35, 115
 Bos 15, 18-19, 78, 116
 CO₂-uitstoot 15, 105-107
 Creative cities 75, 84
 De Krook 76, 115
 Fier op de stad 85, 114
 Groenstructuur 17, 19
 Imago 76, 83, 85
 Kennisstad 41, 65, 76, 83, 115
 Kindvriendelijke stad 83
 Leefloon 98-99, 103, 117
 Luchtkwaliteit 105, 110, 118
 M-decreet 60
 Mobiliteitsgedrag 14, 115
 Natuur 15, 17-19, 78
 NEET jongeren 65
 Ondernemingsweefsel 40
 Quadruple helix 41
 Solidaire stad 83
 Terreur 85, 91
 Vermaatschappelijking van de zorg 72, 116
 Vracht- en distributiesystemen 14
 Wetenschapspark 14
 Wooncrisis 28-29, 118

